

קונטרס

הבינוני

**פרשת
אחרי - קדושים
תשפ"ה**

שנה ז'
חוברת ל"א
גליון 363

שיעורי

**הרב שמעון
שפיצער שליט"א**

לתרומות וזכויות בהפצת הגליון
ושיעורי הביני, צרו קשר עם 'מכון
הביני': 718.387.1122 או במייל:
info@machonhavineini.com

לקבלת הגליון וקונטרס הביני המלא,
או לקבלת השיעורים, שלחו מייל:
info@machonhavineini.com

קו עדכונים לשיעורים, פארברענג
ליל שישי, ומעמדים מיוחדים בא"י.
073-347-8404

קו טעמו וראו - 02-3024389

קול הביני

א"י 072.257.7726

ארה"ב 718.686.8300

בריטניה 0204.586.2115

בלגיה 03.300.0223

עימוד

נחמן אייזנבאך

(+972) 053-3153-305

מפתח העניינים

מדור אמונה ובטחון שיעור רפ"ד

יום שלישי פרשת תז"מ א' אייר תשפ"ה

ה הנפילות מסייעות לאדם לתקן את נפשו

הנפש מוכרחה להרגיש תענוג | זה לעומת זה יהיה התענוג | הדברים הגשמיים רק מוכיחים | למי שכבר טעם טעם חטא | לא בשוקי האיש ירצה | עליות וירידות ממקום אחד | אין צורך להיות בכף הקלע | תפקידם של המים התחתונים | ההעלאה גדולה לעולם הזה | הנפילה מעוררת את האדם | תוצאות של סקר אנונימי | להורות דרך תשובה לרבים | יצר הרע קם לתחייה | נכשלתי במחשבתי וגבר יצרי | ללמד על השורשים יצא | הפתרון באי הידיעה | יסוד רוחני שזמין בכל עת | לב האמונה קודם לכל | ההתנהגות מוכיחה על מהלכי המחשבה | פקח עינינו לראות את טעויותינו | עושה שלום במרומיו

יום רביעי פרשת תז"מ ב' אייר תשפ"ה

אמת ואמונה - לחיות עם הכרה עצמית יז

מבחן הארנק של הצדיק | הסתירה הפנימית והתשובה השקרית | במלחמה יש נסיגות | העיקר הוא ההתקדמות | מסתכלים לאמת בעיניים | ובאו האובדים בארץ אשור | האוהב את האמת אינו מסתכל בקנקן | האדם פוסל אחרים בגלל הפחד מהאמת | אדם גדול אוהב לשמוע ביקורת | פה נטמן סימן שלם | מי אני ומה שמי? | הנשמה שנתת בי טהורה היא | מי יכול לדבר אל הגוף? | תוכו אכל קליפתו זרק | לימוד המביא לידי מעשה

יום ראשון פרשת אח"ק ו' אייר תשפ"ה

הדרך להרגיש תענוג תמידי עד זקנה ושיבה כו

ערב מועיל וטוב לפי סדר עולה | הכל לפי מדרגת האדם | שמחה תענוג ושובע לפי סדר | לקראת צמא התיו מים | שלושת השלבים של החתן | תענוג תמידי אינו תענוג | אין גבול לחידושים ברוחניות | התרגשות משאלתו של תלמיד | צמצומו של תענוג הבא מן הערב | דרכו של גוי שאינו רוצה להתאבד | הנאה נובעת מדביקות הנפש | קושי ליהנות הוא חולי | משביעו רעב מרעיבו שבע | הצורך הנפשי לומר 'לא' | כל התענוגים שורש אחד להם | המדות רק צריכות להתגלות | ה'פרישקייט' של יראי ה' בזקנותם

יום שני פרשת אח"ק ז' אייר תשפ"ה

מדת הנצח - חינוך והשפעה בדרך הנכונה לז

להתדבק במדותיו של הקב"ה | הכנת כלים יותר גדולים לשכינה | תשוקה מוסיפה לשלימות המצוה | כל אחד מרכבה למדה אחרת | נצח והוד פועלות רק בשילוב | הכנסת האלוקות לעולם המעשה | נחית כצאן עמך ביד משה ואהרן | מדת הנצח מוכרת מצד הקליפה | שתי הקצוות הן פגמים של נצח | ענוה וניצוח חד הן | הצדיק מדבר מנשמה אל נשמה | הטעויות בדרכי החינוך | אוהב ומרגיש ואומר את האמת | מדת היסוד עומדת בתווך | הקב"ה מזמין הזדמנויות | שלימותם של צדיקים שידעו להתרעם | צרתם של נפגעי מדת הנצח הפגומה | רכישת היכולת לומר 'לא'

מדור שיעורי אור החיים הק'

ליל שישי פרשת אחרי טו אייר תשפ"ד

הקב"ה מכניס את האדם למצבים בלתי אפשריים מז

כמעשה ארץ מצרים לא תעשו | ואמרת אליהם אני ה' אלוקיכם | התכנית הרשמית היא תכנית גלותית | יציאה למלחמה מתוך נקודת פתיחה בעייתית | לפום צערא אגרא | להכריחו לסמוך על הקב"ה | השגגות גוררות אחריהן זדונות | הגאולה באה מתוך היסח הדעת | כך מנצלים את העוה"ז

ליל שישי פרשת אחרי טו אייר תשפ"ד

נוכח שיש לנו כח לקבל יסורים נב

אפילו קל שבקלים מוסר נפשו למיתה | צריך להכיר את החוזקות | כוחות שמימיים ע"י התורה והתפילה | כוחה של עשיית אתגר | השקעה משתלמת

מדור אמונה ובטחון

שיעור רפ"ד

נודב ע"י **הרוצה בעילום שמו** הי"ו
ליתן שבח והודאה להשי"ת על הנסים
שעשה עמו

נודב לזכות **שמעון בן יטל** הי"ו

נודב ע"י **הר"ר ישראל שטערן** הי"ו
לע"נ אביו הרה"ח **ר' יצחק ב"ר מאיר** ז"ל

יום שלישי פרשת תז"מ א' אייר תשפ"ה

הנפילות מסייעות לאדם לתקן את נפשו

ומתאוה להתקשר ולהתחבר בכל החושים לדבר מה. כך היא טבעה של כל נפש. היא אינה יכולה לשקוט כאבן דוממת על הארץ.

הרה"ק מפיאסצנא זיע"א כתב ב'**צו וזירו'** אות ט', כי **נפשו של אדם מוכרחה להתרגש ולהתפעל**. ואם אינה מתרגשת ומתפעלת מדברים שבקדושה, יקרה בוודאי אחד מהשניים, או שתחלה או שתתרגש ותתפעל מדברים אסורים. אי אפשר להשקיט אותה.

בספר **פרי הארץ** בפרשת **כי תשא** כתוב על **הפסוק** (ראה יב, כג) 'כי הדם הוא הנפש'. שהנפש והדם חד הם - ללמד **שמהותה של הנפש היא התאוה**. הנפש מתאוה **תמיד לחיבור, וכשהיא מצליחה להתחבר באופן מושלם, מרגיש האדם תענוג גדול**.

זו הסיבה שמדת היסוד היא מדה כזו שמעוררת את כל רגשות האדם בחזקה

הנפש מוכרחה להרגיש תענוג

בשיעור זה נלמד, בעזרת ה', מתורתו של הרה"ק **רבי מנחם מענדיל מוויטעבסק** זיע"א ביומא דהילולא דיליה. במדה מסוימת, שיעור זה הוא המשך לשיעור הקודם - למרות שהוא גם עומד בפני עצמו, ההבנה שלו שלמה יותר כשלומדים אותו כהמשך.

כך או כך, מדובר ביסודות חשובים באמונה ובטחון, ויהי רצון שזכות בעל ההילולא, מרא דהאי שמעתתא, תעמוד לנו להבין את דבריו כראוי.

נתחיל, אפוא, בכמה יסודות עליהם עמדנו בתחילת השיעור הקודם, ומשם נמשיך, בס"ד, לעוד עניינים גדולים ובהירים באמונה וביטחון, אשר נאמרו ברוח הקודש.

נפשו של אדם מלאה בהרגשים, רוצה

במה שאמרו חז"ל (ברכות סא, ב ועוד) על הפסוק 'ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך': אם נאמר 'בכל נפשך', למה נאמר 'בכל מאודך'? ואם נאמר 'בכל מאודך', למה נאמר 'בכל נפשך'? אלא: אם יש לך אדם שגופו חביב עליו מממונו - לך נאמר 'בכל נפשך', ואם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו - לך נאמר 'בכל מאודך'. העומק בזה הוא שאתה צריך לקחת את הדבר שנותן לך את הדביקות החזקה ביותר בגשמיות, והוא יהיה המודד שלך איך להיות בדביקות בה'. בדרך כלל מפרשים מאמר חז"ל שהאדם ימסור את כל הרצונות ויהיה כעץ יבש או כנר כבוי שהרי הוא מוסר את הכל ואינו מרגיש שום תענוג. בא ב'פרי הארץ' ומפרש להיפך. אדרבא, זה שהרגשת תענוג כה גדול מגשמיות, זו הראיה שיש לך בתוכך דרגה כה גבוהה של תענוג, כי התענוג שהרגשת לא היה מהדבר הגשמי. הדבר הגשמי היה רק מה שעורר אותך וגרם לך להגיב לו בצורה של התקשרות בכל החושים, ומזה הגיע התענוג שלך.

הדבר דומה למידת הכעס. פלוני רק עורר בך את הכעס - אבל הוא לא המקור לו. הוא היה רק הגורם החיצוני. הכעס עצמו - הוא תנועה פנימית עמוקה בנפש. פעמים רבות, האדם שעורר את כעסך כבר איננו נוכח כלל, אבל אתה עדיין כועס. לפעמים אינך אומר דבר, אך הכעס ממשיך לבעור בתוכך. אתה מרגיש כאילו עשן עולה מתוך אוזניך. הכעס מתרחש במעמקי הנפש. והוא מעיד שיש בך רגישות שמופעלת בעוצמה על-ידי גורמים חיצוניים.

וכאן מגיע החידוש הגדול: אם כך קורה בגשמיות - גם ברוחניות הדבר אפשרי. הקב"ה כאילו אומר לאדם: כשם שדבר חיצוני יכול ללחוץ על כפתור בנפשך עד

וכל מהותו מתקשרת ומתחברת, ולכן היא מביאה לו תענוג. ויש כאן גלגל החוזר, לאחר שהאדם מרגיש תענוג, הוא נקשר לדבר, וממילא הוא חוזר ומרגיש בו תענוג. זוהי הסיבה שמי שעובר עבירה - אותה עבירה נעשית קשורה בו ככלב (סוטה ג, ב).

אכן בגשמיות קל מאוד להרגיש הרגשים כאלה. וכפי שמובא ב'מסילת ישרים' - הקב"ה מכניס את האדם לעולם הזה ואומר לו: פה תהיה למשך שבעים שמונים שנה. כן, אתה עם נפשך הרוחת, תהיה פה בעולם החשוך, ותתמודד. ומה שהקב"ה רוצה מן האדם, הוא שישתמש בתכונה זו של הנפש להתקשר ולהתחבר עם כל החושים לרוחניות ולהתמלא מזה תענוג.

עד כאן ממה שלמדנו בשיעור הקודם. כעת נעבור אל היסודות החדשים.

זה לעומת זה יהיה התענוג

בספר פרי הארץ שם, כתב עוד, שעיקר רצון הקב"ה מן האדם הוא שיגיע למצב שבו התרגשותו מהדברים הרוחניים תהיה באותה מדה כפי ההתרגשות שהיתה לו בעבר מדברים גשמיים. ובלשונו: "אם רוצה אדם לדעת את אשר בלבבו אם יש ה' אתו אם לאו, יבחין בדעתו ויבין בשכלו אם יש לו היכולת לדבקה בו יתברך בלי שום הפסק ולהתענג על ה' כאותו התענוג והדביקות שמשגיג בגשמי היותר דבוק אליו".

אם אדם הרגיש פעם תענוג שאינו ראוי, וכבר יודע מה זה להיסחף כליל (זיין איבערגענומען) אחרי דבר שאינו טהור, אזי אומרים לו מן השמים: אין לך ברירה אחרת, מעתה מוכרח אתה להגיע - למען תכליתך - לאותה מדה עצמה של תענוג ברוחניות.

הדברים הגשמיים רק מוכיחים

זהו עומק העניין, כתב ב'פרי הארץ',

התענוגים הגשמיים ואומר לו: לא פחות מכך אתה צריך להרגיש ברוחנית.

לא בשוקי האיש ירצה

יטען האדם: הלא זה נשמע כ'על מנת שתעלה לרקיע'. אומר לו הקב"ה: מצד אחד, זה יותר מ'על מנת שתעלה לרקיע', ואפילו תעלה לרקיע - לא תצליח. אבל החדשות הטובות הן שאינך צריך לטפס לשם בידך ורגליך, כי הדרך היחידה להגיע לשם היא על-ידי שתכיר יותר ויותר שאלמלא הקב"ה בעוזך - אינך יכול לו. אם חושב האדם שיגיע לשם על-ידי טיפוס על הסולם, אומר לו הקב"ה: לא! 'לא בגבורת הסוס יחפץ'. לא על-ידי סוס רוחני תגיע לשם. 'לא בשוקי האיש ירצה'. לא ביגיעתך, כפי שפירש ה'שפת אמת' פסוק זה. הדרך היחידה היא: 'רוצה ה' את יראיו את המייחלים לחסדו', היינו **אלו שיודעים שבלעדיו אין להם סיכוי להצליח, ומבינים זאת בעוד עומק ועוד עומק**, לא רק לגבי הדרגות שעדיין לא השיגו, אלא גם לגבי הדרגות שיש להם כבר.

אינך יכול להרגיש זאת לגבי הדרגה הבאה בלבד, כי אז אתה חושב שמה שיש לך כבר הוא שלך, ואם כן אתה כל-כך רחוק. **אתה צריך לחיות עם ההכרה שאפילו הדבר החמור ביותר יכול לקרות לך בכל רגע**. למה לא? האם משום שמעולם זה לא קרה לך או משום שאתה חושב שאתה כבר לא נמצא בדרגה כה נמוכה? **אם אתה חושב שהנך כבר יכול לבדך להישמר מהדברים החמורים ביותר, הרי שזה העיכוב הגדול ביותר**. מי שכבר נמצא בדרגה גבוהה של רוח הקודש ממש, **אם נדמה לו שהוא יכול להישמר בכוחות עצמו מלהיכשל בנסיון החמור ביותר, הרי זה העיכוב הגדול בשבילו** מלעלות אל הדרגה הבאה, כי חסר לו בהכרה של אלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו.

שתצא מהכלים מרוב כעס או תאוה - כך גם ברוחניות יש כוחות חיצוניים שיכולים לעורר בך תענוג פנימי כל כך חזק, עד שתתפעל באותה מידה. זהו הפירוש במאמר חז"ל הנ"ל. עיקר העניין אינו השאלה מהו הדבר הגשמי אהוב עליך ביותר. הדבר האהוב עליך ביותר, הוא רק סימן למה שיש לך בפנים, כי אז כשאתה מתחבר למה שאהוב עליך ביותר, אתה מרגיש מה היכולת שיש לך בנפשך.

ה'פרי הארץ' ממשיך ומבאר שכך הוא בכל מדה ומדה. הכח שיש לו לאדם לעשות חסד ולנצח, וכן הלאה. **האדם צריך שתהיה לו היכולת להתפעל מרוחניות, באותה דרגה שהצליח להתפעל ולהתרגש אי פעם מדבר גשמי**.

למי שכבר טעם טעם חטא

והנה הדבר נשמע לנו בוודאי כדרגה גבוהה ביותר. האם עד כדי כך? דבר רוחני יכול להביא לאדם תענוג בדרגת התענוג של הדברים המגושמים ביותר?! עוד יותר קשה, הלא הוא מדבר כאן אל בעל העבירה, כי הוא אומר שהוא צריך להרגיש כאותו התענוג והדביקות שהיה משיג בגשמי היותר דבוק אליו, ומי שאינו בעל עבירה איך יוכל לדעת מהו אותו תענוג ודביקות? אם יבוא אדם ויטען: איש תמים אני, אין לי מושגים, מעודי לא טעמתי כלום. האם יאמרו לו: יש בשבילך קטעים אחרים בספר, תעביר לדף הבא. עכשיו עוסקים רק במי שטעם גם טעם תענוגים גשמיים? הן אף ה'אור החיים' הק' בפרשת אחרי על הפסוק 'כמעשה ארץ מצרים אשר ישתבת בה לא תעשו', מפרש שהקב"ה מדבר אל מי שכבר טעם תענוגים גשמיים, ומבאר שבגלל זה הוריד הקב"ה את בני ישראל למצרים. **הקב"ה מדבר לאדם כזה שיודע היטב מה זה כעס ומה הם כל**

משניות ליאריציט, תמיד הוא חייב לבוא באיחור או לצאת קודם הזמן או שניהם גם יחד. הוא לא יכול להתיישר עם כולם. אתה רואה את זה ואומר: מעניין, הוא גם גביר וגם תמהוני. יש לו כמה וכמה שגויות מאוד בולטים. אבל **אם תכיר אותו היטב, תבין שמדובר באותה נפש**. יש לו נפש כזו שתמיד עומדת בחוץ. תראה את זה בתפילתו, תראה את זה בדירתו, תראה את זה בהלך מחשבתו.

ובכן, מי שמתפלא על עצמו איך יתכן שיהיו לו כאלה הרגשים עמוקים של רוחניות ויחד עם כן כאלה הרגשים של עבירה, וחושב את עצמו למבולבל ומטורף במוחו, עליו להבין שאינו מטורף כלל, אך **אלו ואלו באים ממקום אחד**.

אין צורך להיות בכף הקלע

שואל האדם: אם אלו ואלו באים ממקום אחד, האם נגזר עלי להיות בכף הקלע, לעלות לשמים ולרדת לתהום וחוזר חלילה? משיבים לו: לא! לא נגזר עליך להיות כך. עליך לדעת שני דברים. דבר ראשון, **שכל עוד אינך מזוכך לגמרי, דברים כאלה יכולים לקרות לך**, כי עדיין לא התקיים בך 'לבי חלל בקרבי'. דבר שני, שעליך לשנן בכל עת שאלמלא הקב"ה בעזרך - אינך יכול לו.

וככל שהאדם יתקדם בין על-ידי עשיית גדרים וסייגים, ועל-ידי תפילה לה' שירחיקנו מהתפעלות מדבר עבירה ויקרבנו להתפעלות מדברים שבקדושה, ובין על-ידי שיחזור שאלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו - התדירות תלך ותפחת והנסיון של המכשול ירד עוד ועוד.

תפקידם של המים התחתונים

ממשיך ומבאר ב'פרי הארץ': אתה צריך להבין מדוע הקב"ה הכניסך במצב משונה

אכן **אנו צריכים להשריש בנו עוד ועוד את היסוד של אלמלא הקב"ה בעוזרו אינו יכול לו**. הבשורה היא שהקב"ה עוזר להבין את זה. **אם לא תבין את זה לבד, הקב"ה יעזור לך עד שתבינו היטב**.

עליות וירידות ממקום אחד

מתהלך האדם בעולם ומתמודד, כאן יש לו נסיונות, כאן יש לו פרשיות, כאן יש לו נפילות, פונה אליו התורה (כפי שנתגלתה בגילוי חדש על-ידי הפרי הארץ') ואומרת: אח יקר! תן לי לדבר אתך. פגשתי אותך אי שם באמצע החיים כשאתה שקוע בטרדות, מבולבל מעליות ונפילות, מתמודד עם שאיפות ורגעים של שבירה... יתכן כעין זה בחור בישיבה שמבולבל לגמרי. אין הוא יודע אם הוא מלאך או גלח. יום אחד הוא רוצה להיות 'עובד', יום למחרת הוא נכשל. אין הוא יודע כלל מה קורה אתו.

ליהודי כזה התורה הקדושה פונה ואומרת: בא ואסביר לך מה קורה כאן. נכון שיש לך קצת בלבול, או יותר מקצת? אבל דע לך: הבלבול שלך נובע מכך שאינך מכיר את סדר העולם. **המציאות היא שנפשו של אדם היא תוססת**. ולכן **יתכן שבאותו יום ממש תעבור עליות עצומות וגם ירידות קשות - כי מדובר באותן כוחות נפש**.

אותו אחד שנפשו מתאוה לרוחניות ובוכה בתפילתו מרוב התרגשות, ברגעים של חולשה, נפשו מתפעלת מדברים אחרים. מדובר באותה נפש תוססת.

אתה רואה אדם שהקב"ה נתן לו נפש רחבה, וניצל אותה לעשיית השקעות כספיות ולהרוויח, ועכשיו הוא יושב על קופה גדושה, ואתה רואה יחד עם כן שמאוד קשה לו להתאים את עצמו למסגרת. תמיד, בין בשמחות הנערכות המשפחה, ובין כשקובעים להתאסף ללימוד

הראשון, **שעבודת ה' אינה יכולה להיעשות בקריירות**. הוא אומר לעצמו: אם בעת העבירה הרגשתי תשוקה כה עזה, כיצד ייתכן שעבודת ה' תיעשה ביבשות? **הרי הקב"ה מצפה ממני לעבוד אותו בכל נפשי, ואני יודע מהי נפשי - ראיתי את כוחה בעת שנכשלתי**. לא ייתכן שעבודת ה' תצטמצם לפעולה טכנית וחסרת חיות.

היסוד השני שהמים התחתונים לימדו את הנשמה הוא היסוד שאלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו. **בגלל שמדובר במלחמה כה קשה, למדה הנשמה שכל עוד היא נמצאת בתוך הגוף, היא זקוקה בכל רגע לסייעתא דשמיא**.

ההעלאה גדולה לעולם הזה

ניקח לדוגמא אדם שהיה מרכבה למים התחתונים. היה לו עסק מסוים בו לימד בני אדם איך להתלהט בגשמיות. ברבות הימים, משהגיע לגיל שלושים ושלוש ולא הכניסו את בתו לסמינר, הוא התעורר לעשות שינוי, הוא שב לגדל זקן ולשאת את המלבוש החסידי, ובשלב הראשון של התהליך החדש שיצא אליו, הוא פתח עסק חדש. **הוא התחיל לפרסם שאם אין הקב"ה עוזר - אינו יכול לו. אחרי כל-כך הרבה פעמים שניסיתי להסתדר לבד והחלקתי ודיממתי, התחוור לי שאי אפשר להסתדר לבד**. אח"כ כשהוא גדל עוד קצת, הוא מתחיל להבין שהוא יכול לפתוח עוד עסק. **הוא יכול להתחיל לפרסם גם שאם הקב"ה עוזר - יכול גם יכול לו. ככל שאבין שבלעדיו אי אפשר, אוכל להרגיש שעמו אפשר גם אפשר**.

והנה מתברר אז שהמים התחתונים הם **הם שגילו לו כל זה**. והרי זה ההעלאה הגדולה ביותר של העוה"ז. **אם העוה"ז לא היה כל-כך מפחיד ומלא תאוות ומשיכות,**

כזה. הוא הכניס אותך במצב כזה, כי זו ההעלאה הגדול ביותר של העולם הגשמי. התכלית הגדולה ביותר של העולם הגשמי מתקיימת על-ידי שיש לך שייכות לדברים מגושמים ואתה נלחם להרגיש הרגשים כאלה מדברים רוחניים. אתה מתפלל על כך, ואתה מבין שצריך להיות כך, כי זה גופא מעלה את כל העולם הגשמי.

הוא מביא בענין זה לשון **הזוה"ק** (תיקו"ז תיקון ה) שהמים התחתונים בוכים ואומרים: אף אנן בעינן למיהוי קדם מלכא. המים הם התאוות. העולם הגשמי על כל מעוררי התאוה שבו, בוכה ואומר: זה התפקיד שניתן לי, להכשיל בני אדם? האם אני צריך לפתוח את כל חנויות האוכל והמסעדה? זה התפקיד שלי? כך אני צריך לעבוד את ה'. המים התחתונים שואלים האם יוכלו לקבל את התפקיד להדליק בבני האדם אש קודש בעת התפילה, והקב"ה משיב להם: לא! יש לי כבר מי שיעשה את התפקיד הזה. לכם אני נותן את התפקיד להדליק בבני אדם את אש התבערה בעת עשיית עבירות. וכיון שהם שומעים את תשובתו, הם פורצים בבכי: שאנו נעזור לבני אדם להתלהט בעת העבירה? אומר להם הקב"ה: **כשאתם תדליקו אש באדם בעת העבירה, בסוף כשהאדם ייצא משפל מצבו ויימאס בעבירה, יתברר שאתם קירבתם אותו אל הרוחניות, לא סתם קירבתם אותו, אלא נתתם לו להבין מה זה להט רוחני**. כך הוא ביאורו ה'פרי הארץ'.

נמצא דבר נפלא, כאשר אדם חווה להט ותשוקה בעת עבירה, ולאחר מכן **מתבונן בכך ומבין את עוצמת החיבור שהיה לו, הוא יכול ללמוד מכך כיצד צריכה להיראות עבודתו הרוחנית**. דווקא מתוך ההתנסות הזו, הוא מגלה שני יסודות חשובים:

לגמרי!" אומר לו המלאך: "נכון, במעשים - אולי לא. אבל בשורשים הפנימיים, בעומק הנפש - אתה עדיין שם. עדיין לא עקרת את השורשים. אתה עדיין אדם שדבר כזה יכול לקרות לו."

תוצאות של סקר אנונימי

תארו לכם שעורכים סקר אנונימי^א. פונים לכמה מאות יהודים ומבקשים מהם להשיב על כמה שאלות באופן שאין איש יודע מי הם המשיבים ומי השיב מה. השאלה הראשונה: אם תיקלע בנסיון שלא היה לך אף פעם, האם יש לך צד שתיכשל? אם אתה חושב שלא יתכן שתיכשל - לחץ על 'לא'; אם אתה חושב שיתכן שתיכשל, על אף שאתה מקווה מאוד שזה לא יקרה - לחץ על 'כן'. הדבר המתבקש הוא שכולם בלי יוצא מן הכלל ילחצו על 'כן'. אם יתברר שאחד מהם לחץ על 'לא', צריך עורך הסקר לקום ולומר: איני יודע מי זה, אבל במחילה מכבודך, אתה בעל הגאווה הגדול ביותר כאן בחדר. קום וצא. אתה מפריע כאן לכולם. זהו בעצם מה שמבואר ב'פרי הארץ'.

פירושו של דבר שהקב"ה אומר: **אם אתה מבין ויודע במאה אחוז שזהו מצבך - לא אצטרך לגרום לך נפילה ממש**, אבל אם אתה חושב שזה לא יכול לקרות לך, הרי אתה חי בשקר גדול, ואם כן אולי נצטרך להסביר לך זאת. אבל זה לא מוכרח להיות, **כי אם אתה יודע כבר קודם לכן שבזה הדבר תלוי, אתה יכול למנוע את זה**.

עכ"פ אם רואה אדם שבא לידי נפילה, יאמר לעצמו: **הקב"ה רצה להזכיר לי שיש לי עדיין את השורשים הרעים ושהדרך להישמר מן הנפילה היא הידיעה שאלמלא**

היה האדם טועה בשני היסודות. הוא לא היה מבין איך אפשר לעבוד את ה' בהתקשרות המדות והיה חושב שאפשר להצליח לבד. **דווקא בגלל שהעוה"ז מלא תאוות והאדם למד על בשרו איך הוא נראה כשהוא פועל לבד, דווקא בגלל זה הוא יודע ומכיר את שני היסודות**. נמצא שזו ההעלאה של העוה"ז. אמנם זה אותו יסוד של תשובה מאהבה שהופכת וזדונויות לזכויות, אך כאן מתבאר שזה מעלה לא רק את נשמתו, אלא גם את כל העולם כולו.

הנפילה מעוררת את האדם

אחרי שאנו מבינים זאת, אנו מגיעים אל היסודות הנוגעים ביותר לאדם. ממשיך **ה'פרי הארץ'**: הולך לו האדם ברחוב והנה **הקב"ה מזמין לו נפילה...** הן העולם מלא בדברים מגושמים, אמנם אין זה מוכרח שכאשר האדם ילך ברחוב, תזדמן לו ראייה בלתי הגונה, ואין זה מוכרח שכאשר יבוא לביתו, בנו ירגיז אותו. אבל **הקב"ה מזמין לו מצב כזה**. מדוע? הוא הרי לא תכנן היום לחטוא. הוא היה טרוד בעניני הפרנסה ולא עלה במחשבתו כלל לחטוא. אך פתאום זה קרה. **ולמה הקב"ה הזמין לו? - כדי לחדד אצלו את שני היסודות**. הראשון, **להוכיח לו שעדיין הוא נמצא עמוק בבעיה** על אף שכבר עברו שבועות וחודשים שלא חטא כלל, כי עדיין יש לו שורשים בלתי מתוקנים, ומה שלא חטא לאחרונה, זה רק מפני שלא הזדמן לו. האם הוא היה רוצה לבוא ככה לעולם הבא? הן הוא עדיין לא תיקן את נפשו. **הקב"ה רוצה לעורר את האדם, ולכן מזמן לו נפילה**. פתאום הוא נכשל, ואז האדם מתעורר ושואל: "מה? איך דבר כזה קרה לי?" והמלאך עונה לו: "פשוט מאוד - כי בערך שם אתה אוהז". הוא מתקומם: "אני? אוהז שם? אני רחוק מזה

יצר הרע קם לתחייה

כאן אנו באים ליסוד נפלא המדויק מדברי ה'פרי הארץ', ונכתב על-ידי כל ההוגים בספר, בפרט ב'פרי הארץ' הנדפס על-פי שיעוריו של האדמו"ר **רבי עקיבא רבינוביץ מפוריסוב** זצ"ל: חילוק יש בין 'להורות תשובה ברבים' שעל-ידי חטא העגל, לבין 'להורות תשובה דיחיד' שעל ידי דוד ובת שבע. לכלל ישראל היו את שתי הבעיות. לקויים היו בע"ז ובכעס שנחשב כע"ז, וכן בהתלוננות תמידית ובחוסר אמונה בהשגחה הפרטית. הזמין להם הקב"ה נסיון של עבודה זרה ממש. זהו הפירוש. לא שנטל מהם הבחירה. זוהי הטעות הגדולה שיש לנו בזה. צריך לשנות את התפיסה.

תמיד אנו מתפלאים על מאמר זה של חז"ל - היתכן שהקב"ה נטל מהם את הבחירה? ואם נכון הדבר שנטל מהם את הבחירה, מדוע נענשו אח"כ? אך הפירוש הוא כזה: **היה להם מקום בלבם השייך לאביזרייהו דע"ז שעדיין לא הודרך**, כנראה מכל טענותיהם ותלונותיהם, אלא שלא עלה בלבם לעבוד ע"ז ממש, כי איזו סיבה יש להם לעבוד ע"ז ממש, הלא זה עתה ראו את השכינה? זימן להם הקב"ה מצב שיכול לשמש להם כסיבה לעבוד ע"ז ממש, כאשר משה רבינו צריך היה לחזור לפי חשבונם ולא חזר וכו', ואז התעורר בהם מקום זה ועבדו ע"ז ממש, **ובזה ראו שעדיין לא זיכנו את ליבם**. הקב"ה אמר להם: נכון שראיתם אותי במעמד קבלת התורה, אבל **עדיין לבבכם לא הודרך לגמרי** להאמין בי ללא כחל ושרק, כעת, **אחרי שנשלתם בע"ז, אתם יודעים זאת בעצמכם, ומעתה תדעו מה לתקן ועל מה לחזור בתשובה**. נמצא שנתגלה להם לישראל שני הדברים, הן שיש להם עדיין פגמים באמונה, והן שהעצה היא להגיע להכרה **שאלמלא**

הקב"ה בעזרי איני יכול לו. ובכן, מה אלמד מזה? אלמד מזה **שעלי לפנות יותר אל הקב"ה ולהוסיף בגדרים וסייגים כדי להראות בזה את רצינותי ויעמוד לי הדבר לזכות**. את הגדרים וסייגים אעשה, לא מפני שאני חושב שהם ישמרו עלי כי לא אוכל לעוקפם, אלא **מפני שאני מכיר את חולשתי ואני מבין שאני עלול ליפול בקלות**. מפני כך הקב"ה מזמין לאדם נפילות, ללמדו את שני הדברים האלה.

להורות דרך תשובה לרבים

כאן אנו באים להרחבה גדולה מדברי ה'פרי הארץ': **חז"ל** אומרים **במסכת ע"ז** (ד, ב) שהקב"ה הזמין לבני ישראל את פרשת העגל. היה זה מיד לאחר מתן תורה. הם היו בדרגה כה גדולה ופתאום נכשלו בעבודה זרה. הכל **להורות תשובה לרבים**. וכן לדוד המלך הזמין הקב"ה את המעשה עם בת שבע להורות תשובה ליחיד. הפירוש המקובל הוא שהקב"ה רצה להראות שתמיד אפשר לחזור בתשובה. בין ציבור שחטאו בין יחידים שחטאו, יכולים לחזור בתשובה. הקב"ה לקח אדם ואמר לו: אתה תהיה שער לעזאזל. אל תדאג. זה נחוץ בשביל הכלל. אכשיל אותך בעבירה ואז אעזור לך לחזור בתשובה. עכשיו כולם יידעו שאפילו האדם נכשל, הוא יכול לחזור בתשובה.

אומר ה'פרי הארץ': לא! זה הרבה יותר עמוק. להורות תשובה אין פירושו סתם להודיע לך שאפשר לחזור בתשובה, כי לא זהו עיקר הבעיה שיש להם לבני אדם. עיקר הבעיה הוא שאחרי שכבר מאמינים שאפשר לחזור בתשובה, אין להם מושג איך. אכן להורות תשובה, פירושו **ללמד איך לחזור בתשובה**. הקב"ה אומר: אתן לך להבין מה היתה הסיבה שגרם לחטא, אז תבין מה יש לך לתקן כדי שזה לא יקרה שוב.

במהר"ל בביאור דברי חז"ל שם, שחילוק היה בין דוד לאבות, כי האבות, הקב"ה בעצמו החליט לנסותם, מה שאין כן דוד שהקב"ה לא החליט לנסותו, אבל הוא ביקש על כך, כי מזה נראה שהיה חסר לו מעט מההכרה באלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו, וכיון שהיה חסר לו בכך, הפסיד את השמירה השמימית ונכשל.

נכשלתי במחשבתי וגבר יצרי

הרד"ק כתב שזהו פירוש הפסוק: "ואני אמרתי בשלוי בל אמוט לעולם". דוד המלך אמר: **"כשהייתי שלו ושקט שלא משל בי יצר הרע, הייתי חושב בעצמי שלא אמוט ולא אחטא לעולם,** כי חשבתי שלא יהיה כח ביצר הרע להטותי מן הדרך הטובה, כי שכלי היה גובר על טבעי, והייתי מתפאר בזה בעצמי **עד שהכרתי כי עזרתך עמדה לי, וכל זמן שהיה רצונך עמי, העמדת להרי עוז,** וזה שאמר ה' ברצונך העמדת להרי עוז הסתרת פניי הייתי נבהל. להררי, פירושו לשכלי, העמדת בעזרתך בעוז, שלא נכשלתי בהשגבי בו ולא היה כח ביד יצר הרע לקחתו מידי, כי במקום עוז היה, אבל כשהסתרת פניך רגע ממני ולא היית בעזרת שכלי, או לנסותי לפי שהייתי מתפאר בעצמי, או לעונש חטא שקדם, והרפית יד עזרתך ממני, הייתי נבהל ונכשלתי במחשבתי וגבר יצרי על שכלי."

הנה מדויק בדברי הרד"ק בסופו שהמכשול היה במחשבתו. נכשלתי במחשבתי ואז גבר יצרי על שכלי. כשלמעלה במוח חסר בהכרת אלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו, מיד מגיע היצר הרע.

אף ה'אור החיים' הק' על 'כמעשה ארץ מצרים' מפרש כך. הוא מבאר שאצל דוד המלך היה המוח שליט על הלב עד שהלב

הקב"ה בעזרו אינו יכול לו, ולפנות אל הקב"ה בתפילה ותחנונים.

אך אצל דוד המלך הסיפור היה שונה. דוד המלך באמת הגיע אל הסוף. לא היה לו כבר שום פגם בלבו בענין העריות, כמו שהעיד על עצמו (תהלים קט, כב): 'לבי חלל בקרבי'. וכפי שפירשו חז"ל (ב"ב יז, א) שלא שלט בו יצר הרע כלל. החסרון היחיד שהיה לו, היה בחלק השני. חסר היה לו (לפי דרגתו) בהכרה שאלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו נאמר גם עליו, **כי הגם שהגיע עד הנה ונפשו המיתה כבר את יצרו, הוא זקוק לעזר ממעל בכל רגע ורגע כדי שמצב זה יתמשך,** כי אם יסור הקב"ה פניו ממנו רגע אחד - מיד יחזור יצרו לתחייה.

משול הדבר למקפא (פריזער) שהכניסו בו מאכלים שונים להקפאה, יש מהמאכלים שעדיין לא קפאו, ויש מהמאכלים שכבר קפאו, אבל אפילו אלו שכבר קפאו, חייבים להישאר בפנים כדי שיישארו קפואים, כי אם יוצאו החוצה, לא יעברו שעות אחדות ויחזרו לכמות שהיו לפני שהוכנסו.

כך הסבירו הצדיקים ברוח קדשם. דוד המלך באמת הגיע לדרגת 'לבי חלל בקרבי'. ואדרבא, מפני כך ביקש 'בחנני ה' ונסני', כפי שאמרו חז"ל (סנהדרין קז, א) שביקש להיות מרכבה בדומה לאבות הקדושים. מדוע? כי האבות הקדושים המיתו את יצרם וזכו לתענוגים הגדולים ביותר שהנפש יכולה להשיג מהדביקות בה' עד שנעשה מרכבה לשכינה, ואף דוד המלך הגיע לשם, אשר על כן שאל: מדוע אינני הרגל הרביעי במרכבה? והשיב לו הקב"ה: ניסיתי אותם ועמדו בנסיונם. ביקש דוד המלך: נסה גם אותי. וברגע זה שאמר נסה גם אותי, חסר היה לו לפי דרגתו בהכרה שאינו יכול לעמוד בנסיון לבד, כי הרגיש שאין לו כבר יצר הרע, מה שבוודאי היה נכון. וכבר ביאר

שאלמלא אני בעזרך אינך יכול לו, ולבקש ממני שאעזור לך להבין בזה בעומק יותר.

הפתרון באי הידיעה

את הטעות הזו האדם עושה בין נפילה לנפילה, אבל **אם יפנה להקב"ה ויאמר: קלטתי שזה באמת שייך אלי. אני מסכים. ולכן אני מבקש ממך אחרי שהראית לי זאת - עזור לי! תראה לי את הדרך.** איני יודע מהי הדרך והיכן היא. אבל עזור לי, כי איני רוצה שזה יקרה שוב, לא רק משום שאיני רוצה לנחול את הבזיונות הכרוכים בנפילות, אלא גם ובעיקר, משום **שאני רוצה לתקן את המקום הזה בלבי.** והלא הראית לי זאת רק משום שאתה סבור שאני יכול לתקן. אחרת, לא היית מראה לי.

אתם מכירים את כל אלה שבאים אל מנהל המוסדות ומתלוננים על כל מיני ליקויים, והמנהל שואל כל אחד מהם: יש לך דרך לעזור או שאתה סתם רוצה להודיע לי על כל אלה? את הבעיות אף אני מכיר. יש לך פתרון? לענייננו, אם אין הקב"ה סבור שהנפילה יכולה להביא לידי פתרון, לאיזו תכלית הוא מביא את האדם לידי נפילה?

טוען האדם: אני מבין כבר שאני צריך לתקן, אבל איני יודע איך! והתשובה היא: **אדרבא! אי הידיעה זהו הדרך. זוהי מסגרת היהדות, שתיקח את המצב הזה ותעבוד עם זה את הקב"ה, שתפשוט את ידיך ותאמר: רבונו של עולם! אני לא יכול לבד, אני זקוק לעזרתך.**

יסוד רוחני שזמין בכל עת

הסבא מקלם זצ"ל אמר יסוד גדול שנחנך לענייננו: **רבינו המחבר כתב בשער הבחינה** בענין הצרכים הגשמיים השונים, שככל שהצורך יותר נחוץ לאדם, כך יותר

לא היה רוצה שם דבר שאינו עולה לרצון ה', ודווקא מחמת היותו במדרגה כה גדולה, התאווה להיות מרכבה לשכינה, וכיון שאמר לו הקב"ה שאי אפשר בלי נסיון, ביקש להתנסות, ובזה נכשל בשמץ של גאווה, שמץ של טעות באלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו, וכיון שכן, נחלש כח מוחו לגבור על הלב והלב התעורר כבתחילה.

ועל זה אמר דוד אח"כ: "אליך ה' אקרא ואל ד' אתחנן, מה בצע בדמי ברדתי אל שחת היודך עפר היגיד אמתך, שמע ה' וחנני ה' היה עוזר לי". והקב"ה באמת קיבל את תשובתו, כמו שהמשיך ואמר: "הפכת מספדי למחול לי פתחת שקי ותאזורני שמחה, למען יזמרך כבוד ולא ידום ה' אלוקי לעולם אודך".

ללמד על השורשים יצא

והנה אנחנו הלא רחוקים אנו כל-כך משני החלקים גם יחד, אך מה טעותינו? טעותינו היא לאחר הנפילה. במקום שהאדם יבין אחרי הנפילה מה הנפילה באה ללמדו, הוא נעשה ברוגז ובעצבות. ממה באה העצבות? מהגאווה. הוא אומר לעצמו: דבר כזה אינו שייך אלי. ובת קול יוצאת ואומרת: לא נעים לומר, אבל זה שייך גם שייך אליך... הוא מנסה להתנגד בכל הכוח - הלא זה קרה פעם אחת בלבד! האם אתה מתכוון לומר לי שזה מה שאני? אם פעם בעשר שנים קרה לי דבר כזה, אתה רוצה להוכיח מזה שאני לקוי?!

והקב"ה אומר לאדם: אני לא הולך לספר על כך לכל העולם. אין לך מה לדאוג. זה רק ביני לבינך. אני רק רוצה שתבין **שאם כאשר בא לך נסיון כזה, נכשלת, סימן הוא שעדיין קיימים אצלך שורשים.** כשתבין את הענין, תבין שיש לך מה לעשות עם זה. **מה שאתה צריך לעשות, זה להיזכר ביסוד**

להיבטל בין רגע בצורה הכרוכה בבזיונות גדולים - נמצאת בהישג ידך. קל לך ולכל אחד בעולם להשיגה. כי אם ינסה האדם להיזכר מתי בפעם האחרונה דברים שעשה לא הצליחו, הנה אם רחוק הוא מאוד, יאמר: איני יודע, יש לי ברוך השם ידי זהב, כבר עשרים שנה שכל מקום שאני מניח עליו ידי - מצליח. אך אז נשאל אותו: מה, באמת?! בכל שחרית מנחה וערבית אתה מצליח להתרכז? אנו מקנאים בך. והוא בוודאי יסתייג מיד ויאמר: לא-לא! לא התכוונתי להצלחה ברוחניות. התכוונתי להצלחה בעסקי ממון. ואז נאמר לו: הן כשלוך אחד גדול אתה. איננו יודעים אם במשך עשרים השנים האחרונות כיוונת ולו פעם אחת בשמונה עשרה...

אכן **היסוד שאלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו, פוגש את האדם בכל יום ובכל שעה ובכל רגע.** אם רגע אחד אינך זוכר את היסוד - מיד אתה נופל. והסיבה שזה כל-כך זמין לך, כי זה מה שיקדם אותך ברוחניות, זה מה שיעלה אותך מדרגה לדרגה, כי זהו הלב והנשמה של בטחון. בטחון פירושו שהאדם יודע שאינו יכול לסמוך על עצמו בשום אופן.

שלמה המלך מדבר על כך שפעמים שהקב"ה נוטל מן האדם את שכלו, יש שהוא נוטלו ממנו לרגע אחד ואז האדם מקבל החלטה טפשית שאח"כ סובל ממנה הרבה, ויש שהוא נוטלו ממנו לגמרי. פתאום משהו זו אצלו. הקב"ה עושה זאת כדי שנבין שאנו זקוקים לעזרתו בכל רגע ורגע, כי זהו לב האמונה אשר הוא הדבר הנחוץ ביותר לאדם.

השאלה הנשאלת היא: מה יעשה אדם לזכור באמת בכל רגע שאלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו, עד שלא יצטרך

קל לו להשיגו. יש בניינים, יש אוכל, יש שתייה, ויש אויר. האויר, מאחר שהוא נחוץ לאדם בכל רגע ורגע, הוא זמין לו בכל עת. שתייה, מאחר שהיא פחות נחוצה, היא פחות זמינה. האוכל, מאחר שהוא פחות נחוץ מהשתייה, הוא פחות זמין ממנה, וכן הלאה על דרך זה. אמר הסבא מקלם שכך הוא גם לגבי הצרכים הרוחניים. **כלל שהצורך הרוחני נחוץ יותר, כך הוא קרוב יותר להשגה.**

הוא דיבר על אמונה באופן כללי שהיא **הצורך הרוחני הנחוץ ביותר**, אך אנו לענייננו, נאמר שבין כל עיקרי האמונה, **היסוד הנחוץ ביותר הוא זה שאלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו, ולכן האדם רואה אותו בכל רגע ממש.**

לב האמונה קודם לכל

יש שהאדם אומר בלבו: אני רוצה להתחיל ללמוד קבלה. הוא מרגיש שכבר מילא כריסו ש"ס ופוסקים. אולי פוסקים עוד לא, אבל ש"ס לכל הפחות, והוא רוצה להתחיל לקבל מושגים חדשים. שואלים אותו: האם נראה לך שזהו הדבר הנחוץ לך ביותר עכשיו? הוא מתחיל להצטדק: ראיתי בכמה ספרים בגודל הענין והחיוב ללמוד ספרי קבלה. הוא מוצא כבר מקורות לכל, אבל זה מתחיל כמובן מתאוה שיש לו ללמוד קבלה. חוזרים אפוא ושואלים אותו: האם אתה סבור שזהו הדבר הנחוץ לך עכשיו ביותר בחיך הרוחניים? ובכן, תעשה בדיקה. אם אתה רואה שזה ממש מונח לפניך, וזה מחייה את נשמתך ומוסיף לך יראת שמים - יש על מה לדבר, אבל אם אתה רואה שאינך מסתדר בחיך הרוחניים ובגלל זה אתה מחפש איזה דבר חדש, אולי כדאי לך לבחון עבודה אחרת שבאה קודם ללימודי קבלה.

ידיעה זו שמה שכבר יש לך, אינו שלך... המדרגה שיש לך כבר, יכולה

עם המציאות שיש לך הפסדים גדולים מדי חודש בחדשו זה כבר כמה שנים. זה גופא היה צריך להוכיח לך שגישתך אינה נכונה.

והנה אם בעסקי ממון יכול האדם להשיב שצריך להמתין זמן מה עד שמתחילים לראות את ההכנסות, ברוחניות אינו יכול להשיב כך. שואלים את האדם: האם נראה לך שמהלכי מחשבותיך נכונים? והוא משיב: הן, בוודאי. אז שואלים אותו: הלא תראה שהתנהגותך לקויה והליכותיך אינן מתוקנות. ראייה היא שאין למעלה ממנה שמהלכי מחשבותיך אינם נכונים.

אינך קולט שאין שמהלכי מחשבותיך מעוותים, אבל התנהגותך מעידה על כך. זוהי הנשמה שבדברי ה'פרי הארץ'. אילו היו מהלכי מחשבותיך נכונים, לא היית נכשל כל-כך, לא בכעס, לא בראיות אסורות, ולא בשאר דברים. המצבים שמסביב לא היו מוציאים אותך כל-כך מהר מהכלים. זה לא היה קורה. הסיבה שזה קורה היא שמהלכי מחשבותיך מיסודם אינם מסודרים. פה ושם אתה אומר דברים שבקדושה, ואח"כ במשך עשרים ושנים שעות ביום, אתה חושב באופן מגושם וחומרי, איך לבנות את עצמך ואיך להצליח להגדיל את הונך והנאותיך, וגם כשאתה חוזר בתשובה, אתה חוזר בתשובה על המעשה ולא על מהלכי המחשבה שהובילו אל המעשה.

פקח עינינו לראות את טעויותינו

אנו צריכים לבקש מהקב"ה (ספר התהלים מלא בפסוקים כאלה) **שיפקח את עינינו ונתחיל לראות את טעויותנו.** זו הלא הבעיה החמורה ביותר שיש להם לבני אדם, שאינם שמים לב בכלל שמהלכי מחשבותיהם עקומים מיסודם. אין עם מי לדבר בכלל. אתה יכול לומר לו דיבורים וגימטריאות, אתה יכול לבכות אתו, לשיר אתו, לנסוע אתו למקומות הקדושים, מה

לתזכורות? אכן אחד מהדברים שמועילים **לכך הוא שיודה לה' בפיו על כל יום שאינו נופל בו, מתוך הבנה שהוא קרוב מאוד אל הנמילה ואילו היה הדבר תלוי בו, היה נופל בכל עת ושעה.** דבר נוסף שמועיל לכך הוא **לדון אחרים לכף זכות ולהעריך ולהחשיב כל אחד, וכן לשים לב למחשבות של גאווה ולסלקן.**

ההתנהגות מוכיחה על מהלכי המחשבה

אכן אחד מהיסודות הראשונים הוא **שהאדם יזכה לשים לב לדברים.** אנו טועים באופן נורא כל-כך. לא פשוט. מהלכי המחשבה שלנו כל-כך מעוותים. פעמים שהאדם מנסה להרגיע: זה באמת יכול להיות טוב יותר, אבל זה לא כצעקתה... אך לא! אנו טועים הרבה.

ניתן לזה דוגמא: בעל עסק שכר רואה חשבון לנהל את חשבון ההוצאות וההכנסות. הוא חושב שהוא שכר אותו כי אינו אוהב להתעסק בחשבונות, אך באמת שכר אותו כי אינו רוצה לראות מה קורה שם. והנה למעשה יש שם בעסק הפסדים גדולים מדי חודש בחדשו. בעל העסק מספר לכולם שעוד מעט קט הוא הולך להתעשר, ולמעשה, יש לו כבר הכל חוץ מכסף. יש לו כבר מכונית יוקרה ודירת פאר. אבל כסף אין. הוא חי בדמיון ומוריד את עצמו לטמיון.

הנה כששואלים אותו האם הוא חושב שהעסק שלו מתנהל כמו שצריך, הוא משיב: לא אומר, יתכן שאני עדיין צריך לעשות שיפורים פה ושם, אבל אם מסתכלים על התמונה הכוללת - פשוט... זה סיפור הצלחה...

אז אומרים לו: יפה מאוד, מקובל עלינו, אבל דבר אחד אינו מובן, איך זה מסתדר

מחיר... הוא יכול לומר: רבונו של עולם! אינני יודע אם אני במדרגה כזו שאני מוכן לנחול בזיונות גדולים, אבל **עזור לי לאט לאט, לפי דרגתי, שאראה היכן אני טועה. ואז הקב"ה יעזור לו.** הוא לא יצטרך להגיע לנפילות הקשות ביותר, וגם כשתהיה לו נפילה קשה, יתפוס את עצמו מיד, ויוסיף להתפלל ולתלות עצמו בהקב"ה, וזה מה שישמור עליו עד זיבולא בתרייתא, כי עד אז צריך האדם לחיות עם ההכרה הזו.

עושה שלום במרומי

ב'פרי הארץ' מסיים בלשונו: "וזהו שהקב"ה עושה שלום על הבדל מים התחתונים ומים העליונים על-ידי הצדיק בדביקותו בהקב"ה ואוחז בשניהם וכולו חד". כשהאדם מבין שהנפילה נועדה ליידע לו את טעויותיו (את ההבנות החזקות ביותר הוא יכול להשיג דווקא אחרי הנפילה, כי אז הוא פחות שרוי בגאווה), יתפלל אז אל ה' מתוך נקודת האמת: עזור לי להשיג את האמת, עזור לי לתקן את מהלכי מחשבתי כדי שלא אצטרך להגיע יותר לידי נפילה, ובזה יעשה שלום בין המים התחתונים למים העליונים.

**זכות הצדיק יגן עלינו ועל כל ישראל
אמן**

זה יעזור? אם המוח עקום, שום דבר אינו יכול לעזור. אכן היהודי מתפלל: השיבנו אבינו לתורתך וקרבתנו מלכנו לעבודתך והחזירנו בתשובה שלמה לפניך. הוא מבקש מהקב"ה: **פקח את עיניי כדי שאתחיל לשים לב לטעויותיי במהלך מחשבתי.** יש לכם מושג כמה קשרים מפותלים יוכל האדם להתיר כשיתחיל לשים לב למהלכי מחשבתו המעוותים?

נשמת דברי 'הפרי הארץ' היא **שכאשר יש לו לאדם פגם במחשבתו, יצרו מתגבר והוא נופל לידי כפרי בשל.** והדרך להשאיר את השכל מעל הלב, היא לזכור שזקוקים בכל עת לעזרתו יתברך.

זכורני באדם בעל עבירה שאמר לי: הקב"ה מדבר אתי כל-כך פתוח. כל פעם אני מקבל סטירה. פשוטו כמשמעו. מסתבר שהיתה לו זכות אבות. פעם הוא אמר לי: תאמין לי שאין לי טיפת יראת שמים, והייתי חוטא עכשיו שוב, אבל אני לא מעוניין לקבל עכשיו עוד סטירה. לא כדאי לי.

אכן אם האדם מבקש מהקב"ה: פקח את עיניי כדי שאשים לב לטעויותיי, והוא מתכוון לכך באמת ומסכים לשלם לכך

נדבת

הר"ר יואל קיש הי"ו
לרגל אירוסי בתו בשעטו"מ

יום רביעי פרשת תז"מ ב' אייר תשפ"ה

אמת ואמונה - לחיות עם הכרה עצמית

מבחן הארנק של הצדיק

מעשה שהיה אצל הרה"ק רבי אליעזר מדז'יקוב זיע"א שנכנס אליו יהודי שלא היה נמנה על עדת החסידים ושאל אותו מה זו חסידות, מה החילוק בין מי שצועד בדרך החסידות למי שעובד את ה' בלי דרך החסידות. אמר לו הרבי: קרא לי מבחוץ תלמיד חכם שאינו מעדת החסידים. יצא השואל החוצה וחזר אחרי כמה דקות עם יהודי ת"ח. שאל הרבי מאותו ת"ח: מה תעשה אם תלך ברחוב ותמצא ארנק עם אלף רובל? השיב הת"ח: מה השאלה? יהודי אני! אגביה את הארנק ואקיים בו מצות השבת אבידה. בירכו הרבי לשלום ונפרד האיש ויצא. כעת קרא לי מבחוץ עוד אחד שאינו מעדת החסידים, אבל לא ת"ח, אלא איש המוני - אמר הרבי לשואל. יצא השואל וחזר אחרי כמה דקות עם אדם כזה. שאל אותו הרבי כאותה ששאל לראשון: מה תעשה אם תלך ברחוב ותמצא ארנק עם אלף רובל? השיב האיש: אני מתבייש לומר. דובב אותו הרבי והלה המשיך: יהיה לי מאוד קשה לעמוד בנסיון, וכפי הנראה אקחנו לעצמי לפרנס בו את בני ביתי. בירכו הרבי לשלום ונפרד האיש ויצא. כעת קרא לי אחד מעדת החסידים - אמר הרבי לשואל. יצא השואל החוצה וחזר אחרי כמה דקות עם איש חסיד. שאל אותו הרבי כאותה ששאל לשניים הראשונים: מה תעשה אם תלך ברחוב ותמצא ארנק עם

אלף רובל? השיב החסיד: אגביה אותו לקיים מצות השבת אבידה, אבל יצרי בוודאי יבוא אלי מיד ויפתני להורות היתר לעצמי ולקחתו לפרנסת בני ביתי, בפרט שמצבי דחוק, ומי יודע אם אוכל לעמוד בנסיון. על כן ארוץ תיכף ומיד לבית הכנסת ואתפלל לה' בדמעות שליש שיצילני מיצר הרע ויעזורני לקיים מצות השבת אבידה. פנה הרבי לשואל ואמר לו: זה החילוק.

עד כאן המעשה. ולפי מה שלמדנו בשני השיעורים האחרונים מהרה"ק מוויטעבסק זיע"א מדובר במעשה נפלא שנותן הדרכה לאדם על-פי דרך החסידות. הן ידוע שהחסידות באה לחזק יסודות הדת. היא לא באה לחדש דברים שלא היו קיימים קודם, כי אם לעורר יסודות נשכחים ולעקור שיבושים של עיקר וטפל, באופן שכל אחד יוכל לחיות נכונה במוח ולב. אכן במעשה הנ"ל קיימים מהיסודות החזקים ביותר של אמת ואמונה שיכולים לבאר לעומד מן הצד איך זה נראה כשאדם חי יותר עם האמת.

הסתירה הפנימית והתשובה השקירה

וההסבר הוא כזה: לכל אחד מאתנו יש בתוך תוכו סתירה פנימית ביחס לשאלה - מה אני באמת? המבוגרים כבר התייאשו מהבלבול הזה. הם דחקו אותו הצדה או שפשוט בחרו לעצמם זהות מסויימת

יום שלישי שבו עשה את החסד הנפלא, יש עוד ימים. יש יום שני לפניו ויום רביעי לאחריו, יש מוצאי שבת, יש את היום שבו בנו הוציא אותו מהכלים, ואז אינו רוצה. אז הוא אומר למבקשי הטובות: אל תטרידו אותי.

במלחמה יש נסיגות

ובכן, מהי האמת האמיתית? האמת היא **שיש באדם שני כוחות - נשמה וגוף**. הנשמה מושכת אותו כלפי מעלה, והגוף מושך אותו כלפי מטה. האדם חי בתוך המלחמה הזו, לפעמים הוא מתגבר ולפעמים - לא. לגבי האחוזים? זה כבר תלוי בדרגה הרוחנית של כל אחד. אבל לפני שמדברים על אחוזי ההצלחה, צריך להסכים קודם להגדרת המציאות. כשיש מלחמה בין שתי מדינות, מה אומרים כל הזמן לחיילים כדי להרים את המורל? - אנחנו מנצחים! ידינו על העליונה! אנו מצליחים באופן מעורר התפעלות... שקר גדול הוא, כי יום אחד הם מנצחים ויום אחד הם מנוצחים, פעם הם גוברים על האויב ופעם האויב גובר עליהם. כולנו זוכרים את התקופה הראשונה אחרי שפרצה מלחמת רוסיה-אוקראינה, כשכולם חשבו שלעולם לא יוכלו להיפטר מהנסיון להקשיב בכל עת על ההתפתחויות של המלחמה, ואמרו אז בהלצה: עוד תראו שזה לא יעניין את אף אחד. והנה זה התקיים ומלבד בודדים אין זה מעניין את אף אחד. בכל אופן באותה תקופה, שבוע אחד היה נראה שצד אחד מנצח, בשבוע השני היה נראה שהצד השני מנצח. כולם היו כמעט בטוחים שהצד השני ינצח לגמרי, ופתאום המצב התהפך. כך היא דרכה של מלחמה.

דבר ראשון תבין שזוהי המציאות. מעתה, כששואלים את האדם מה יעשה אם ימצא ארנק עם כסף, אם הוא עונה שיקיים

ואמרו: "זה אני, ואת זה כבר אי אפשר לשנות." זהות מזוייפת הא, אבל היא משמשת להם כעין הגנה - כדי לא לחיות עם הבלבול. הם אומרים לעצמם: אין לי כבר כח להתעסק בזה.

מי שחי בתחושת בלבול ואינו יודע מי הוא באמת, עלול לבזוז אנרגיה וזמן בלי סוף. מה אני? כזה או כזה? לא ברור לי לאן אני שייך...

אבל אדם צעיר - בחור או אברך, מי שעדיין יש לו שאיפות בחיים, מוצא את עצמו כפעם בפעם בתוך החיכוך הזה. הוא רואה את עצמו כעובד, ירא שמים, חסיד, תלמיד חכם, בן תורה ועוד - אך בפועל, לא תמיד ההתנהגות שלו תואמת את מה שהוא חושב על עצמו, או את מה שהוא שואף להיות.

לעתים, כשהוא מתמודד עם נסיון ויצרו גובר עליו, ההתנהגות שלו סותרת לגמרי את הדמות שייצר לעצמו. וזה גורם לבלבול עמוק. אלה שנמצאים בעיצומו של תהליך צמיחה, מתמודדים הרבה עם הבלבול הזה. והשאלה הגדולה היא, איך פותרים את הבלבול הזה.

אחת מהדרכים שהאדם מנסה לפתור לעצמו את הבלבול היא שאחרי שעשה איזה מעשה טוב, הוא אומר לעצמו שזה מה שמאפיין אותו. למשל, אחרי שעשה מעשה חסד עסיסי... הוא המתין למישהו ועזר לו וסחב בשבילי והכל במאור פנים ובחפץ לב... הוא מרגיש סיפוק עצום ואומר לעצמו: אני באמת אוהב לעשות טובות לאחרים... **הרגשה זו אינה שקרית - היא נובעת ממקום עמוק מאוד. מהנשמה. הנשמה אוהבת להטיב לאחרים, וכשהוא עושה מה שהיא אוהבת, יש לה קורת רוח.** אבל הבעיה היא שיש עוד ימים. חוץ מאותו

התקדמותו של האדם, וכה אמר: צריך לראות באיזו תדירות קורה שהוא מתפלל ביחידות. הוי אומר: אם זה קורה לאדם פעם בשבוע, סימן הוא שמשהו אינו מסודר אתו. אם זה קורה לו פעם בזמן רב בגלל סיבה מיוחדת - זה כבר ענין אחר.

אותו דבר הוא נכון גם בדברים קשים יותר, אפילו בדבר עבירה. לא שיש חס ושלום היתר לעשות עבירה. אבל עכשיו אנו מדברים על נושא אחר. כעת הנידון הוא שהאדם יבין מי הוא. זה כל הסוגיא כאן. אתה חייב לחיות עם האמת. מיסודות החסידות הוא שתחיה עם האמת. **והאמת היא שאתה חי במלחמה.** עליך לומר לעצמך כך: אני נמצא במלחמה, ובמלחמה פעמים שמתגברים ופעמים שאין מתגברים. דווקא בשנים האחרונות הקב"ה עזר לי, כך שאני לא זוכר שקרה לי בהן דבר כזה, אבל **איני יודע מה יהיה. אין לי מושג. אני לא יכול להבטיח שזה לא יקרה.** אתפלל שזה לא יקרה... זה נקרא שאתה חי עם האמת. אתה יודע שעדיין לא התקיים בך 'לבי חלל בקרב'.

ואם האדם נכשל הרבה, הרי הוא אומר: אני מתפלל לה', ואני מאמין באמונה שלמה שיום אחד הקב"ה יקל מעלי את הנסיון ואוכל להתגבר.

מסתכלים לאמת בעיניים

כשאתה חי עם האמת, אינך פוסק לא לצד זה ולא לצד זה, אלא כך אתה אומר: אני יודע שיש לי גוף שימשוך אותי לצד זה, ויש לי נשמה אשר חיה וקיימת ותוססת שתמשוך אותי לעשות את הדבר הנכון, ואני נמצא בתוך המלחמה, ואתפלל לה' בדמעות שליש שיצילני ויעזור לי להתגבר. כל עוד אני חי בעוה"ז - זו תהיה תשובתי. לא רק כשאמצא ארנק עם אלף רובל.

בו השבת אבידה - הוא משקר; אם הוא עונה שיקחנו לעצמו - הוא ג"כ משקר. **כי כל תשובה שמציגה רק צד אחד - היא חלקית.** איך תדע מה תעשה באמת? הרי יש לך שני כוחות! מי שאומר: "ברור שאקח את זה לעצמי, אני מכיר את עצמי..." - **גם הוא מדבר מתוך קביעה חד-צדדית, שלא משקפת את המורכבות.** האדם אומר: אני לא כלום, אני לא כלום, אני משוגע... זה שקר! לעתים מסתכלים על מי שאומר לאדם כזה שהוא דובר שקר, שהוא סתם מנסה לחזק אותו. אך לא - **זוהי האמת! האדם אינו רק צד אחד. יש בו שני כוחות. ל פעמים גוברת הנשמה, לפעמים הגוף, ולכל אורך החיים העבודה היא לחזק את כוח הנשמה עוד ועוד.** צדיקים גדולים מגיעים לדרגה של נצחון. **הם נצחו את המלחמה, ואף הם עדיין זוכרים שאלמלא הקב"ה בעזרם אינם יכולים לו.**

העיקר הוא ההתקדמות

ובאופן מעשי - כך זה נראה: האדם רוצה להתקדם. הוא מחליט החלטה נחושה: יותר זה לא יקרה לי, יותר לו אפסיד שום תפילה בציבור, יותר לא אוותר על ק"ש שעל המטה והכנת נעגל וואסער (מי נטילת ידים שחרית ליד המיטה), יותר לא אפגום את עיניי, וכן הלאה. הוא באמת מצליח לעמוד בהבטחתו במשך שלושים ושש וחצי ימים, אך אז מגיעה הנפילה. הבנתו אז צריכה להיות **שלא גמר את המלחמה.** מלחמה אינה נגמרת. **פעם זה היה קורה פעמיים ביום, היום זה קורה פעם בשלושה שבועות.**

פעם שמעתי ירא שמים אמיתי מדבר בפני הציבור במקום שאינו משופע במניינים (היה בו רק מנין או שנים) ובתוך דבריו נתן הגדרה לבחון את דרגת

הוא נקרא גם אובד. וזה לשון קדשו: **"אדם שסובר בדעתו שהוא יוצא ידי שמים והוא מאושר בכל דרכיו ואינו מקצר בעבודה, זה האדם הוא אובד חס ושלום עדי עד, ואין לו תקומה רחמנא ליצלן כל ימיו, כי בודאי עדיין לא התחיל בעבודה ואינו יודע האמת, וימות בלא חכמה, והוא בשקר כל ימיו"**.

הדברים פשוטים. אנו חושבים שדיבר בלישנא חריפא, אך באמת אין זה חריף כל-כך. **כשהאדם מחליט שהוא כבר יודע ומבין ומסתדר היטב, אינו מחפש כלל להתקדם.** יש 'אלטער בחור' (בחור מבוגר) שמחפש שידוך, יש 'אלטער בחור' שמחפש אבל כבר מיואש קצת, ויש 'אלטער בחור' שגמר אומר בלבו: סיימתי עם הנושא. אינני מחפש יותר. באים להציע לו הצעות נאות ואינו רוצה לשמוע. החלטתי שאינני רוצה להינשא.

אשת חיל הרי עולה גם על התורה. ובכן, יש מי שמחפש. ויש מי שכבר מתקשה קצת עם החיפושים, אבל עדיין הוא מחפש. אומרים עליו שהוא בררן יותר מדי (ער קלייבט זיך). אולי הוא זורק מדי פעם הצעה טובה, אולי הוא משתטה מדי פעם תוך כדי, אבל הוא מחפש לכל הפחות. כל עוד האדם מחפש ורוצה לתקן - אינו נקרא 'אובד'. אבל **אם האדם אומר: הכל טוב ונפלא. לא יודע מה הבעיה. לא קולט את הבעיה.** אני נותן הרבה צדקה, יש לי שיעור נפלא, אני מתפלל במנין פלוני. **אם המוח חושב באופן כזה שאינו רואה שום בעיה - זוהי באמת בעיה רצינית. הוא בלי הכרה. ואם כן ימות בלא חכמה והרי הוא בשקר כל ימיו.**

האזהב את האמת אינו מסתכל בקנקן

האמת שזה מחזיר אותנו אל דברי רבינו יונה על 'איזהו חכם הלומד מכל אדם'. הוא

הרבי מדזיקוב נתן דוגמא זו כי מדובר היה בנסיון גדול באותו זמן. היום כשתשאל אנשים מה יעשו אם ימצאו ארנק של כסף, אצל הרבה מהם זה לא ייתפס כנסיון הגדול ביותר. יש מי שיראה את זה כשילוח הקן או כפדיון פטר חמור - אוהו... הזדמנות נפלאה לקיים מצות השבת אבידה... הוא יאמר לבנו: הבה נתלה מודעה שאפשר לקבל את הארנק על פי סימנים... הוא לא ירגיש שמדובר במשהו שנוגע בנקודתו הפנימית ומעמידו בנסיון גדול. אך מה לגבי נסיונות אחרים? - אל תגיד לא ימין ולא שמאל! דבר כאותו חסיד: **כשיבוא דבר עבירה לידי, ארצה להתגבר, כי אני יודע שכאשר עומדים בנסיון, זוכים לתוספת קדושה, אבל יצרי בוודאי יבוא אלי ויורה לי היתר או יפתני בדרך אחרת, על כן אתפלל לה' ואתחנן על נפשי ואני מאמין שיעזור לי.**

אכן אחד מהדברים שהאדם מתפלל עליו, הוא שתהיה לו **סייעתא דשמיא בעת הנסיון לעשות את הדבר הנכון.** זה אחד מההסברים במה שמתפללים אל תביאנו לידי נסיון. רבים שואלים: הרי אנו זקוקים בהכרח לנסיונות. אך אחד מההסברים הוא שמתפללים שבעת הנסיון יהיה לנו ראש על הכתפיים ונבין שמדובר בנסיון. יסוד גדול הוא.

ובאו האובדים בארץ אשור

והנה באותו יסוד יש עוד כמה חלקים. **בבעש"ט עה"ת** (פרשת נצבים בדפ"י) מובא מהספר **אהבת דודים על שיר השירים** בשם **הבעש"ט הק'** זיע"א שפירש **הפסוק** 'ובואו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים' בזה הדרך: ארץ אשור הם אנשים שחיים בהרגשה שהם מאושרים. הכל טוב, הכל נפלא, לא יכול להיות טוב יותר. הנה

לאדם כזה אומר רבינו יונה: אני מבין את גישתך. אני רק רוצה לומר לך שאדם שאוהב חכמה, אינו שם לב בכלל לאופי הקנקן. מדוע? כי **אהבת החכמה מעוררת אותו כל-כך חזק שכל מה שמבחוץ אינו נוגע בכלל**. בין רגע נעשה לבו חפץ מרוב אהבת החכמה. הן כך אמרו חז"ל: 'קבל את האמת ממני שאמרו'. אני אוהב את האמת, אני אוהב את החכמה, וגם כשמדובר בביקורת, הלא מדובר באמת, ואמת היא טוב. כן, זה קצת מבין אותי עכשיו. זה לא נעים, אולי אפילו מכניס אותי לאי-נוחות – אבל **יש בזה הנאה עמוקה יותר מההרגשה שאני צודק, כי אני רואה את האמת. והאמת שווה את זה**.

האדם פוסל אחרים בגלל הפחד מהאמת

האדם צריך להתבונן בדבר. אפילו מצד חכמת חיים כל-כך נחוץ לו לאדם שישלח להתגבר על הדברים המונעים אותו מליהנות מהאמת, הכל כדי שלא יהיה מהאובדים בארץ אשור. יש לו לאדם מנהג במשפחתו או בקהילתו, מנהג להחמיר או מנהג להקל. הוא רציני לזה, הוא מבין שלכאן הוא שייך וכך נוהגים כאן. הוא אינו מתבייש עם מקומו. יש לו בהירות עם זה. אבל מדוע זה מרגיז אותו כשמישהו אומר לו שיש עוד דרך? או מדוע הוא עצמו אינו בודק אם מנהג זה מקרבו אל ה' או מרחיקו ממנו? למה אתה משקר עם עצמך? מדוע אינך יכול לפתוח את מוחך לחשוב אם אתה בדרך עלייה או בדרך ירידה? הוא לא רוצה לפנות לשם בכלל.

נאמר מילתא דבדיחותא: אומרים בתפילה מלך עוזר ומושיע ומגן. יש אנשים שחושבים שהדרך להתדבק בה' היא להקים מגינים סביבו. הוא דבר ראשון מגן על

שואל שם: איך אפשר לקרוא את האדם חכם רק מפני שהוא לומד מכל אדם. החכמה הלא רחבה כל-כך וכמה שילמד האדם, לא יגיע אפילו לאחוז אחד מהחכמה. אך התשובה היא שהתואר חכם אין נותנים למי שגומר ללמוד את כל החכמה, אלא **למי שאוהב חכמה. אדם כזה מתדבק בחכמה והיא נעשית חלק ממהותו**. על זה אומר התנא: 'איזהו חכם הלומד מכל אדם', כי ללמוד מכל אדם אינו דבר קל. פלוני נותן לך ביקורת ומראה לך שאתה יכול לשפר את מעשיך. אם אתה יכול ללמוד ממנו, גם אם הוא אחיך הצעיר או מישהו שאתה זוכר אותו מימי הישיבה, הרי היא הראיה הגדולה ביותר שאתה אוהב חכמה, כי האדם בטבעו בוחר ממני ילמד. בוודאי אני רוצה ללמוד - אומר האדם - אבל מפלוני! באמת? מה, אני לא מכיר אותו? אני מכיר אותו ואת אביו ואת זקנו... יש לו הסברים שלמים מדוע אינו רוצה ללמוד מפלוני ואף לא מפלוני, ואף משתמש עם מאמרי חז"ל. הוא אומר: **חז"ל** אמרו בפירוש אין אדם לומד אלא ממני שלבו חפץ. מה אתה רוצה ממני? האם אתה רוצה ממני שאהיה עכשיו תלמידו של פלוני שפגע בי או של פלוני שאני מכיר עם כל חולשותיו! זה לא בשבילי. אינני מסוגל. האם אתם רוצים לחלוק על קביעת חז"ל שאין אדם לומד אלא ממני שלבו חפץ?

אומרים לו: אח יקר! אבל פסלת עשרה אנשים. על פלוני אתה אומר כך ועל פלוני כך. ומה האדם אומר? - איני מבין, הרוצים אתם להכריח את לבי לחפץ במה שאינו חפץ? לבו חפץ פירשו לבו חפץ. קצת סבלנות. אני עדיין מחפש... שואלים את האדם: ממני אתה לומד? והוא משיב: אני עדיין מחפש. מה לעשות, יש לי רגש מאוד עדין ועדיין לא מצאתי מי שמתאים לי.

"ורוצה אני לקבל האמת מכל אדם, ואין דרכי להחזיק, רק להקשיב, כי ידעתי כי האדם כולו שגיא". אני אוהב לשמוע. זו הזדמנות נפלאה בשבילי. יש שמציעים לי קורס של שלוש פגישות תמורות כמה מאות דולרים, והנה כאן יש מי שמוכן לתת לי קורס בחינם, כנראה הוא אוהב אותי. ה'חזון איש' היה כזה חכם, כזה בעל מדות ועם כל-כך הרבה נסיון, ואת זה הוא הבין, שאין יותר טוב מההקשבה. הוא כותב שם עוד בהמשך: "אני מלא טעויות תמיד, פעם בסברא, פעם בגמרא". עוד הוא כותב: "וכי זה לא שכיח שגאון יחזור מהוראתו! והלא קדוש מרן [ה'בית יוסף] וכל החכמים כל מגמתם למען הדין והאמת".

פה נטמן סימן שלם

הגאון **רבי שמריהו גריינימן** זצ"ל העיד שה'חזון איש' מחק סימן שלם בספרו כי נתברר לו שהוא טעות. מדובר בסי' י"ב בטהרות הלכות כלים. כשהדפיסו אח"כ את הספר, חסר היה סימן זה, כאשר מיד אחרי סי' י"א בא סי' י"ג. באו לומר לחזון איש שאולי כדאי לערוך את הספר מחדש. אמר להם ה'חזון איש': אין צורך. אדרבא, שיראו כולם שהיה פה סימן ומחקהו - פה נטמן... להראות וללמד שאפשר לחזור אף מסימן שלם.

פעם כתב ה'חזון איש' מערכה במסכת בבא קמא ובא ת"ח אחד והקשה עליו מדברי התוספות שם בדף ה' עמוד ב', אח"כ אמר לו: אולי אפשר לבאר באופן אחר כדי שלא יהיה קשה מדברי התוספות. הביט עליו ה'חזון איש' ושאל: מדוע אתה מנסה ליישב? אינני מבין את הצורך שלך. בתוספות מבואר דלא כפי שאמרתי. אתה כאילו רוצה להציל אותי מפגיעה. אך אין לי צורך. טוב לי מאוד. בתוספות מבואר

עצמו על-ידי זלזול במי שנוהג אחרת - אינך יודע מה אתה מדבר. שם הרבה יותר אנשים נושרים. יש להם הרבה יותר קולות... שומעים זאת בכל-כך הרבה תחומים. כל אחד יודע כל-כך ברור את החסרון של הקהילה האחרת. בבהירות מופלאה אני יכול לומר לך שהם אמנם טובים בזה וזה, אבל מצד שני הם מאוד מתמודדים בתחום פלוני. פשרה של תגובה כזו הוא שהאדם פוחד להתמודד עם האמת. מה אתה כל-כך פוחד? הלא זה הדבר הנעים ביותר שיש.

אדם גדול אוהב לשמוע ביקורת

אחד האנשים שזה מאוד בלט אצלו, היה ה'חזון איש' זצ"ל. יש ממנו לשונות ומימרות בענין זה כמה נעים הוא לאדם כשהוא שומע ביקורת ומבין מה הוא צריך לתקן. זה הדבר הנעים ביותר. אגב, אין זה שונה ממי שפלוני ניגש אליו בבית הכנסת ואומר לו: אכלת מנת קוגל בקידוש? נשאר לך כמה פירורי אטריות על זקנך. תוריד אותם. אין זה שונה. ההיית רוצה שאף אחד לא יגיד לך ותמשיך להתהלך ככה? - אלא מאי? ברגע שהוא אומר לך את זה, אתה באמת מרגיש בושה, אבל מיד לאחר מכן, אתה מרגיש בן אדם. אכן בנמשל זה חזק בהרבה מאשר במשל. כשמדובר בפירורי אטריות על הזקן, זה ענין של כמה שעות לכל היותר. תוך כמה שעות או שהם יפלו לבד או שלבד ישים לב לכך. אבל כשאחד מתהלך עם הנהגה טיפשית, הוא עלול להתהלך עם זה חמישים שנה ולהתייסר.

ה'חזון איש' באגרותיו, באמצע החידושים על שביעית, כותב כך: "אני נכון לקבל מכל אדם ואני קל לומר טעיתי ואני שמח בזה באור האמת". אני נהנה, נעים לי, זכיתי עכשיו להבנה חדשה שעזרת לי לתקן טעות דקה מן הדקה. הוא ממשיך:

דלא כפי שאמרתי והנה נודעה לי האמת.
מה יש טוב מזה?

ואני בתוכם. פעמים שאני מתגבר, פעמים שאיני מתגבר. האם אני הולך לפרסם קבל כל העולם כולו אחרי כל פעם שלא התגברתי? לא! **חז"ל** מדברים על זה **במסכת ברכות** ואמרו שאין ראוי לספר לאחרים, והסמיכו זאת על **הפסוק** 'אשרי נשוי פשע כסוי חטאה'. ברור שאין האדם צריך להיות תמהוני. בדרך אגב, מי שמנסה להיות עניו באופן זה, בדרך כלל קורה ההיפך. הוא נעשה בעל גאווה פעמיים: פעם אחת, כי נהיה גם עניו לעין כל. פעם שניה, כי כולם אומרים לו בתגובה: אתה כזה צדיק, אתה עושה כאלה דברים טובים, מדוע אתה אומר שאינך כלום?

ובכן, ברור שלא מדברים על כך שהאדם הולך ומדבר על חסרונותיו. אנו מדברים על אדם מאוד נורמלי. אין הוא מדבר על עצמו לא לטוב ולא למוטב. כפי שיש מושג של אבק לשון הרע כשמדברים על מעלותיו של השני, כך יש מושג של אבק גאווה כשהאדם מדבר על עצמו. מה כל-כך נחוץ לך לדבר על עצמך? אתה יכול לדבר על חכמה. התורה הלא כל-כך רחבה וטהורה, ואפשר לדבר עליה בלי סוף.

אולם האדם כלפי עצמו, כשהוא מתפלא על הקורות אתו ורוצה לדעת מה הוא, הוא מבין שזו המציאות שלו, יש לו גוף ויש לו נשמה, פעם הגוף גובר ופעם הנשמה גוברת. **ואם הוא רואה שהגוף גבר על נשמתו, הוא צריך להבין שהקב"ה שלח לו סימן** (כפי שכתב ב'פרי הארץ' ודיברנו על כך בארוכה בשיעור של יום שני תז"מ) **לדעת היכן הוא עומד**. הדבר נחוץ לו לאדם עד מאוד. כן, הקב"ה הראה לי שאני אווז כאן. והדבר צריך ללוות אותנו, וכה יאמר לעצמו: **אם לא אתפלל מדי יום, כל עוד אני בחיים, לסייעתא דשמיא, זה יקרה לי שוב**, כי זה מה שאני. הוא לא מתבלבל מזה.

אנו צריכים להבין כמה האמת נעימה. הבאנו לשונו של ה'חזון איש' בענין העונג התמידי שהוא מנת חלקו של מי שמתקן את מדותיו. ובכן, נושא זה הוא חלק מתיקון המדות. ה'חזון איש' אומר: אמור לי את האמת! מה הצורך שלך להצטדק? - למעשה אפשר לומר כך וכך, לכסות קצת... מה הצורך שלך? הצורך שלך הוא שלא יסתכלו עליך בעין עקומה. אתה רוצה להזין את גאוותך או לחזק את דימוי העצמי שלך (יצרו היום הרבה שמות, כדי שמי שקשה לו לשמוע שיש לו גאווה, יוכל לבחור לעצמו שם נרדף). לגופו של דבר, **מדת האמת היא מדתו של הקב"ה - חותמו של הקב"ה הוא אמת, ולכן אם אתה מתדבק למדה זו, אתה מרגיש נצחיות - דביקות בה'.**

מי אני ומה שמי?

כעת נחזור אל המעשה מהרה"ק מדז'קוב. אנשים חושבים שאמת פירושה לא להוציא שקר מהפה. אף זה בוודאי עבודה גדולה ולוואי שנצליח בה. אבל יש עוד נושא במדת האמת - **להיות אמיתי עם עצמו**. כמו שהעולם אומרים: אתה לא מרמה אף אחד מלבד את עצמך. אולם יש שהאדם חושב שצריך להיות חסיד קאצק שורשי בשביל לדעת מתי הוא מרמה את עצמו ומתי לא. האדם טוען: אדם פשוט אני, איך אוכל לדעת אם אני מרמה את עצמי?

אכן לגבי נושא זה - מי אני? באיזו דרגה אני? האם אני בעל גאווה או עניו? - **יש לו לאדם בהירות. יש לי נשמה טהורה וגבוהה שיש לה תשוקה לדברים שבקדושה. מצד שני יש לי גוף שמושך לדברים נוראים ומבהילים**, מכל הסוגים. כך הם בני האדם

מאחורי הקלעים שבנו יכול לסדר את העניינים כך שיוכל להשתתף במסיבה. מנסה הוא לברר מי יכול לדבר עם אחיו. למי יש שפה משותפת אתו? חבל! הוא הורס את הכל. מי יכול לדבר אתו שיעשה מאמץ ויבוא להשתתף במסיבה?

אל הנמשל: אדם רוצה לעשות איזה דבר טוב להתקרב אל ה', ויודע שגופו מעכב. הוא רוצה ללמוד בחברותא ביום שני בערב, וגופו אומר: ביום שני בערב אינני יכול. הנה הוא מחפש משהו שיוכל לדבר עם גופו. למי יש שפה משותפת עם גופי? איזה דיבור קדוש יוכל לחדור אל לבו ולפוצץ את השטות שגורמת לו לסרב?

יש שעורכים מבצע בישיבה לשנן פרק שלם גפ"ת ולהבחין אח"כ אצל רב כדי להוכיח לתלמידים שהם יכולים, והנה יש ביניהם בחור אחד בעל כשרון שאומר: אני לא יכול. ויודעים שנחוץ לו מאוד להשקיע במבצע ולהצליח, כי זו הבעיה שלו, שהוא חושב שאינו יכול. מי יכול לדבר אתו ולהוציא ממנו את השטות הזו שיש לו במוח שאינו יכול?

האדם אוהב חכמה, הוא אוהב לשמוע מה הן טעויותיו, הוא אוהב לשמוע עצות חדשות, הוא משתעשע עם זה, כי הוא יודע שיש מי שיוכל לגעת בגופו ולשכנע אותו. הוא אומר כך: **אני רוצה לחיות עם האמת, אני רוצה שגופי יפסיק לשקר עלי, ולכן אני מבקש חכמה.**

תוכו אבל קליפתו זרק

חז"ל מספרים במסכת חגיגה על רבי מאיר שלמד אצל אלישע בן אבויה ודומה היה למי שמצא רימון תוכו אכל וקליפתו זרק, וכתב באור החיים הק' שלא כל אחד רשאי לעשות כן, והדבר תלוי בדרגת האדם,

הנשמה שנתת בי טהורה היא

ובאותו זמן צריך שתהיה לו לאדם בהירות שיוכל לומר לעצמו: אבל עצמיותי משתוקקת עד מאוד לקדושה, ויש לי אלף ראיות לזה. אמת לאמיתה היא, כי הקב"ה נתן לי נשמה טהורה, ואי אפשר לכבותה. אכן כן, נשמתך טהורה ומקורה טהור ומשתוקקת למדרגות.

נער שמתמודד עם היצר הרע וצועקים עליו בישיבה שהוא 'שייגעץ' ומסלקים אותו בבושת פנים, או כמו"כ בבית, צועקים עליו: אתה מתנהג כמו ילד בן שנתיים, אין לך טיפת יראת שמים, דע לך שעברת על כיבוד אב שהוא מהחמורות שבחמורות... הרי הוא מאמין לך, ואומר לעצמו: אם כבר נמנע ממני העולם הבא, מה כבר יקרה אם אעשה עוד עבירה? לפחות יהיה לי עולם הזה...

אכן האדם צריך להתרגל לומר הן לבניו והן לעצמו שיש להם נשמה טהורה והיא היא מהותם ועצמיותם, והנשמה תוססת ומשתוקקת להשית"ת... זוהי המציאות שלי. ואם אכניס יותר תורה - נשמתו תצליח להתגבר יותר, ואם אזכור שאני צריך סייעתא דשמיא - הגוף ישקוט. וממני כך הוא אוהב לשמוע דבר חכמה, כי הוא אומר: אולי דבר חכמה זה יועיל לי להשקיט קצת את הגוף.

מי יכול לדבר אל הגוף?

תארו לכם שאחד רוצה לארגן מסיבת חנוכה לכל המשפחה המורחבת. המשפחה מונה ארבע עשרה אחים ואחיות בלי עין הרע. הוא מנסה לברר מתי מתאים לכולם, ולוקח לו זמן רב עד שהוא מגיע למסקנא שיום שני בערב, זה הזמן שמתאים לכולם. הוא מכריז על המסיבה שתתקיים ביום שני בערב, והנה מגיע אח אחד ומודיע: לא יכול ביום שני בערב. הוא מברר ונודע לו

בתיקון הנפש. היצר הרע מנסה לשדל את האדם ללמוד חלקי תורה שאינם נוגעים לו. **בשולחן ערוך הרב** הלכות ת"ת מדבר על כך שיש דיני קדימה בלימוד התורה. למה לך ללמוד עכשיו דברים אחרים? אתה יודע כבר הלכות שבת? הסתכל לי בעיניים! כן או לא? אמנם צריך ללמד זכות על הלומדים בימינו, ויש באמת תשובות לדבר, אבל הרעיון הגיוני מאוד. מה אתה מחפש? אתה יכול לומר לי מה אתה מחפש? האם בגיל הזה אתה עדיין רק רוצה להרגיש שיש לך קביעות עתים?! אתה צריך להיות יהודי! זה כולל הלכה, זה כולל השקפה, זה כולל עצות בעבודת ה'. כל מה שאתה צריך בשביל להיות יהודי. הלימוד הלא צריך להיות כדי לעשות לשמור ולקיים. כפי שבחכמה המשולה לפרי, צריך לחפש את האוכל ולזרוק את הקליפה, כך בתוך החכמה עצמה, צריך לחפש את מה שנוגע ביותר.

כשהאדם באמת מחפש את החכמה ואוהב אותה, הוא חי בבהירות כה נפלאה, **ומוחו מתחיל לסנן כמו מאליו רק את מה שנוגע לו,** בדומה לחזון איש. שמעתי עכשיו חצאי דיבורים והוצאתי מהם מה שנוגע לי. הכל נעשה אצלו באופן זה, ואז הקב"ה נותן לו סייעתא, ושולח לו רב שלבו חפץ, ותורה שלבו חפץ, ומזדמנים לו דברים הנוגעים לו מאחר שאותם הוא מחפש.

ואפשר לומר בכוונתו שהדבר תלוי בדרגת בקשת האמת של האדם. אדם פשוט, מאחר שאינו דבוק כל-כך באהבת החכמה והאמת, כשהוא לוקח, הוא לוקח את הכל. הוא אומר: אני אוהב רב פלוני, אני אוהב מה שהוא אומר, אני אוהב את משליו. ולכן גם כשהלה אומר דברים בלתי נכונים - הוא קונה אותם. אך רבי מאיר לא ראה כלום חוץ מהחכמה. הוא אמר: מה יש לי עם הקליפה? אין לי כלום עם הקליפה. יש לי עם החכמה. את החכמה אני לוקח ואת כל השאר אני משאיר.

כשגנבים נכנסים לבית, הם הופכים את כל החפצים, ולוקחים רק את הכסף, את כלי הכסף ואת התכשיטים. אנו לא צריכים את המיטות. לא בגללן בנו. לקחנו רק את מה שחיפשנו ואת כל השאר השארנו.

אנחנו מתחילים ללמוד חכמה כשאנו מאוד צעירים וטיפשים, כי אין ברירה אחרת, ואז אנו באמת מחפשים גם הבלים, ולכן הכל נעשה אצלנו כחטיבה אחת. קונים את הכל. אך כשהאדם מתבגר, הוא צריך לעשות סדר בדבר ולומר לעצמו: אני מחפש את הקב"ה. מה שאינו מדרכי השי"ת - לא מעניין אותי; מה שכן מדרכיו - לא משנה לי היכן זה נמצא. 'אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה'.

לימוד המביא לידי מעשה

נחוץ מאוד לפתח רגש לאהבת החכמה והאמת, לאהבת כל דבר שיכול להועיל

נודב על-ידי מתתיהו בן ברכה לאה
לכבוד ולזכר
הרה"ק ר' יעקב חיים
בן הרה"ק ר' ישראל זצוק"ל
מסטאלין - דיטרויט

יום ראשון פרשת אח"ק ו' אייר תשפ"ה

הדרך להרגיש תענוג תמידי עד זקנה ושיבה

ערב מועיל וטוב לפי סדר עולה

הדרגה השניה היא כאשר אין האדם מרגיש בדווקא שהמאכלים יתנו לו הרגשה נעימה, אבל הוא יודע שהם יועילו לו. המשיכה לכסף שייכת הרבה פעמים לדרגה זו. אמנם הדבר תלוי, כפי שכתב ה'חובת הלבבות', שיש שהאדם נמשך לכסף כדי שיוכל לרכוש דברים המועילים, ויש שהאדם נמשך לכסף כדי לקבל מזה כבוד. אך כמו"כ יש עוד דברים ששייכים לדרגה זו השניה, אשר הם דברים שהם לאו דווקא מנעימים לאדם, אבל האדם מבין שהם יועילו לו. ניקח לדוגמא מי שרוצה להכניס את בנו לישיבה מצויינת. לא קל לו. הוא צריך להפעיל פרוטקציה ושאר טצדקי. ומדוע הוא מתאמץ? כי הוא מרגיש שזה יועיל לו.

הדרגה העליונה היא כאשר אין האדם רואה שיהיה לו רוח מהדבר, אבל הוא יודע שהוא דבר טוב ונמשך אליו מצד שהוא טוב. דוגמא לדבר: מי שחושב על אדם פלוני ורוצה ליצור אתו קשר. הוא אינו חושב שתהיה לו תועלת מזה, אבל הוא נמשך אליו. אתה אוהב את פלוני? למה? הן מעולם לא דיברת אתו ואינך מכיר אותו. אכן אני רואה אותו, כי אני רואה שיש לו מדות כה טובות. כך הוא לא רק לגבי אדם מסוימים, אלא גם לגבי ענינים של תורה אשר האדם יודע שהם טובים מצד עצמם.

יסוד כללי יש שראוי לדבר עליו בימי הספירה שהם זמן תיקון המדות, והרבה צריך האדם להתבונן בו כדי להבין כיצד נפשו פועלת. נפתח בזה: ה'אור החיים' הק' כתב בפרשת ואתחנן, וכבר הקדימו בספר העקרים, שהאדם נמשך לערב, למועיל ולטוב. פירוש: כשהאדם מרגיש עריבות ומתיקות ממשהו - הוא נמשך אליו; כשהאדם מרגיש שדבר מסוים יביא לו תועלת - הוא חושק בו, וכשהאדם רואה על איזה דבר שהוא טוב - זה מעורר בלבו משיכה ואהבה לאותו דבר.

נסביר יותר: שלושה אלה נמצאים

בדרגה זה למעלה מזה לפי סדר. הדרגה התחתונה היא ערב, הדרגה השניה היא מועיל, הדרגה העליונה היא טוב. נדבר, בדרך משל, על דברים גשמיים, דברים המותרים. כשאדם רואה מאכלים, יש שהוא נמשך אליהם רק מפני שהם עריבים ומרגיש שהם מנעימים לו. וכן הוא לגבי כבוד ולגבי כל דבר שנותן לו הרגשה נעימה. בגלל ההרגשה הנעימה שהם גורמים לו, הם מעוררים בו רצון ומשיכה להשיגם, ויעשה דברים כדי להשיגם וידמיין במוחו עליהם ויחשוב שכאשר ישיגם, יהיה מלא שמחה.

הכל לפי מדרגת האדם

זהו השלב הראשון של השיעור. רצון האדם מתעורר לדברים שהם ערכיים מועילים וטובים, והוא נמשך אליהם לפי סדר זה. כלומר: האדם הפשוט - נמשך לדברים ערכיים; בעל מדרגה יותר גבוהה - נמשך לדברים מועילים, ובעל מדרגה עוד יותר גבוהה - נמשך לדברים שהם טובים במהותם הגם שאינו חושב שיהיה לו מהם שום דבר.

פעמים שזה מתבטא כאשר מישוה רוצה שראובן יתן כסף לשמעון. הוא חושב שזה יהיה דבר נפלא מאוד. או כעין זה שדכן שמאוד רוצה ששידוך מסויים יבוא לידי גמר. הוא לא יקבל על זה כסף כי שני הצדדים הם אביונים מהודרים. לא יהיה לו כלום מזה, אבל הוא חושב שזה טוב. הוא אומר: זה טוב בשביל שניהם, אני אומר לכם, הם לא יקבלו דבר טוב יותר... הוא משקיע כח ומוח, יגע ויזע. מה יהיה לו מזה? לא יהיה לו כלום, כי מדובר באנשים שאינם קרוביו, אבל הוא מרגיש משיכה להביא את השידוך לידי גמר, כי הוא יודע שזה טוב. וכשהוא מצליח להביאו לידי גמר, הוא לא סתם מתמלא סיפוק. אדרבא, **הרגשת הסיפוק נובעת מכך שהוא יודע שהוא עשה מה שהיה צריך לעשות והתחבר עם הטוב.** עד כה ידוע.

שמחה תענוג ושובע לפי סדר

והנה כשבונים מן הימים רצון האדם התמלא... אחרי כל-כך הרבה זמן שחיכה ודמיין, הוא הצליח סוף-סוף להשיג את אשר אותה נפשו... קורים שלושה דברים לנפשו לפי הסדר הבא: **שמחה, תענוג ושובע.** כבר למדנו כמה פעמים **מספר העקרים** (הובא כמה פעמים ב**שמח משה**) שנקודת השמחה של האדם היא מה

שרצונו מתמלא. הוא כל-כך קיווה וייחל והתפלל וברוך ה' זה קרה, אכן שמע אלוקים לקול תפילתי... כשדבר זה קורה - הוא מרגיש שמחה. אך את השמחה הזו יכול האדם להרגיש עוד לפני שהדבר הגיע אליו בפועל. **די לו בכך שהוא מבין שהדבר מגיע אליו. הוא שמח משום שהוא מרגיש שרצונו כבר התמלא.**

אפשר לראות זאת גם לגבי העצבות שהיא היפך השמחה. העצבות העמוקה של האדם איננה בהכרח כשהוא רואה שהדבר כבר קרה, החולה כבר נפח את נשמתו, אלא כשהוא רואה שזה מה שהולך לקרות - הדברים מתגלגלים לקראת המצב הזה. אף לגבי השמחה, השמחה באה כשהוא רואה שהוא עומד להשיג את מה שכל-כך רצה על אף שעדיין לא השיגו בפועל. כך אומרים בליל שבת לפי קידוש: מודה אני לפניך ה' אלוקי ואלוקי אבותי על כל החסד שעשית עמדי ואשר אתה עתיד לעשות עמי. בשבת יש לו לאדם את ההבנה האמיתית וקולט שהקב"ה יעזור לו בכל מה שצריך והרי הוא מתמלא שמחה. כך הוא בפרט כשהאדם רואה בחוש שרצונו התמלא, כגון שהגיעה אליו הבשורה שזכה בגורל. הוא מתמלא שמחה הגם שהכסף עדיין אינו אצלו. או כעין זה כשמודיעים לו שקיבלו את בנו לשיבה. יש עוד כמה חדשים עד שבנו ייכנס לשיבה, אבל הוא כבר שמח עכשיו כי רצונו כבר התמלא.

מפני כך אמרו **אין שמחה כהתרת הספיקות** ולא אמרו לא אין תענוג כהתרת הספיקות ולא אין שובע כהתרת הספיקות, כי **השמחה נובעת מכך שהאדם רואה שהוא יכול למלא רצונו.** היה לו רצון ולא יכול היה למלאו. הספק עצר אותו. כשהותר לו הספק, עדיין לא קיבל את הדבר שרצה, אבל **במוחו הוא קיבל**

בט"ו בשבט לפני כמה שנים הבאנו מהספר **צבי לצדיק** להרה"ק **רבי צבי אלימלך מבלאזוב** זיע"א. חז"ל אמרו **במסכת ברכות** תחילת כיצד מברכין שאם התורה מצוה לברך אחר האכילה, כל שכן שצריך לברך לפניו - כשהוא שבע מברך, כשהוא רעב לא כל שכן?! ולכאורה הק"ו תמוה, כי אם כשהוא שבע, כבר נהנה ויש לו כבר על מה להודות, כשהוא רעב ועדיין לא נהנה, על מה יודה? כשאחד נותן מתנה לחבירו וחבירו מתחיל להודות לו, יש שהוא אומר לו: השתמש בה, תהנה ממנה, ואז תבוא להודות לי. ההודאה לאחר הנאה היא הודאה יותר גדולה, ואם כן איך אפשר ללמוד לפני האכילה מאחרי האכילה בק"ו?

ומבואר שם בצבי לצדיק כעין האמור **שהברכה שהאדם מברך קודם האכילה היא כשהוא נמצא כבר בשלב השמחה**. הוא עדיין רעב, אבל הוא כבר מחזיק את המזון ביד ויודע שהוא הולך לשבור את רעבונו. זהו הרגע לפני שהוא הולך להרגיש את שיא התענוג מהמזון. רגע לאחר מכן, כבר אין לו את זה. אז הוא כבר עובר לשלב השובע. זהו ביאור הק"ו - אם על השובע הוא מברך, כל שכן שהוא מברך על התענוג והשמחה.

שלושת השלבים של החתן

דוגמא נוספת: פעם אמרו בתרבות מסויימת שהדבר שרוצים יותר מכל, זה להתארס - להיות חתן. להתחתן? - זה כבר ענין אחר. העיקר הוא להיות חתן. מה מונח בזה? - אותו דבר. הבחור מרגיש שלהיות חתן הוא דבר ערב מועיל וטוב. יש בזה עריבות, כי הוא מרגיש מזה גם כבוד וגם שהגיע אל הדבר שכולם מחכים לו, ויש בזה בוודאי גם תועלת כי 'לא טוב היות האדם לבדו', ובוודאי זה גם טוב לו לאדם. אבל גם כאן קיימים שלושת השלבים. בתחילה

בהירות, והוא יודע כבר מה יש לו לעשות. זהו השלב שיש לו לאדם שמחה, כשהוא מבין שיש לו כבר גאולה. בשביל שמחה לא צריך יותר מזה.

כל זה בענין השמחה, לא כן בענין **התענוג שאותו האדם מרגיש רק כשהוא נפגש עם הדבר** באופן פיזי ויכול למששו בידיו, ואף אז הוא מרגיש את שיא התענוג רק ברגע אחד, באותו רגע שחלה בו התמורה בין שני המצבים, המצב החסר והמצב שבו החסר נתמלא. כשהוא מכניס את הכף הראשון, אז הוא מרגיש את שיא התענוג, ומאז, התענוג רק פוחת והולך. אך אז מגיע שלב השובע. כפי שלגבי אכילת המזון, שלב השובע הוא כשהאדם אינו לא אוכל ולא רעב, כך גם בכל ענין אחר, **שלב השובע הוא אחרי שכבר קיבל את אשר השתוקק לו ואינו מרגיש יותר צורך לעוד**. אכן גם לשובע יש גבול כמה זמן הוא מחזיק. וכשמגיע הגבול, מתעורר אצל האדם שוב הרגשת רעבון, אבל זה כבר מעגל חדש.

לקראת צמא התיו מים

נביא כמה דוגמאות מכמה עולמות לסדר זה של שמחה תענוג ושובע. דוגמא ראשונה: כוס מים לאדם צמא מאוד. כשהוא צמא, הרי זה צמאון לערב מועיל וטוב. המים מועילים לגופו, ושיחיה - זה דבר טוב, וכשהוא שותה מתוך צמאוננו, הוא מרגיש עריבות. בתחילה כשעדיין אינו יודע שתהיה לו כוס מים, הוא משתוקק לזה מאוד, וכל כולו שקוע בזה, וכשנודע לו שאחד מגיע לקראתו עם כוס מים - הוא מתמלא שמחה ומודה לה: רבונו של עולם! ממש הצלת אותי. וכשהוא מוריק את המים לבית בליעתו - הוא מרגיש תענוג, ואח"כ בא השובע (אולי צריך שתי כוסות לזה). כך הוא סדר הבריאה.

כך הוא בכל הדברים. השלב הראשון הוא שמחה, השני - תענוג, ואח"כ האדם נשאר עם שובע.

תענוג תמידי אינו תענוג

כל זה הקדמה היתה לדהלן. ידוע שתענוג תמידי אינו תענוג. אין כזה מושג תענוג שהוא תמידי. אם הוא תמידי - אינו תענוג. ויסוד זה, כפי שהוא קיים בגשמיות, כך הוא גם ברוחניות. כך מבואר בכמה ספרים. וביאור הדבר, כי תענוג הוא רק כשהאדם עומד על הגבול, בין הרעב והשובע. הוא עדיין זוכר את הרעב ומרגיש כבר את השובע מגיע. אם זה קיים אצלו מאז ומתמיד, שובע הוא יכול להרגיש, אך לא תענוג, כי תענוג הוא מה שהאדם מרגיש באותו רגע שהוא מרגיש כשמתהפך מרעב לשובע. ולכן אם יש לו אותו בכל עת, לא יתכן שירגיש תענוג.

ולפי זה יש לשאול (וכאן נגיע בע"ה אל החלקים המעשיים): האם האדם מחוייב לעבוד את ה' עשרים וארבע שעות? כן. צריך לעבוד את ה' בכל עת. ואם כן, הרי לא יתכן להרגיש תענוג בעבודת ה'. אתמהא. הא תינח מי שהוא יום אחד מלאך ויום אחד גלח, וכל יום אומר: אני הולך לקחת את עצמי בידיים. בהתחדשות... כי הוא יכול להרגיש תענוג נפלא כל פעם שהוא זוכה לעבוד את ה'. אבל מי שהוא ירא שמים ומחשב כל מה שעושה בשלווה ורוממות נפלאה, והולך מחיל אל חיל, מבית הכנסת לבית המדרש ומבית המדרש לבית הכנסת, מעבודת ליל שישי לעבודת יום השישי, ומעבודת יום השישי לעבודת ליל השבת, וכן הלאה - מה תענוג שייך אצלו? איך תוכל לומר עליו שהוא מתענג על ה' (האדם לא נברא אלא להתענג על ה')? אמור שהוא עובד נשגב ותו לא.

הבחור מאוד משתוקק לזה, וכשנודע לו שהיום לעת ערב הולכים לשבור את הצלחת, פרץ שמחתו בוקע ועולה עד לשמים, וברגע שנשברה הצלחת והבשורה מתפשטת, הוא מרגיש תענוג שלא היה לו קודם לכן. קודם לכן היתה לו שמחה; עכשיו יש לו תענוג. והתענוג הזה אינו מתמשך, אלא מתפוגג מהר מאוד. ואף שמועד החתונה רק הולך ומתקרב, אין הוא יכול להרגיש יותר אותו תענוג שהרגיש עם שבירת הצלחת, כי אין עכשיו הזמן של פגישת הרעב והשובע והתמורה ביניהם. ואף שאינו מרגיש אותו תענוג, הוא מרגיש שובע. הוא רואה את חבריו אומרים ארבעים יום שיר השיירים, הוא רואה אחרים מזכירים את עצמם על קברות צדיקים, והוא נמצא מחוץ לכל זה. הוא באמת מרגיש שובע, אך לא תענוג ואף לא שמחה, כי אף השמחה אין האדם מרגיש רק כשהוא עדיין זוכר שתשוקתו התמלאה, וככל שהזמן עובר והוא שוכח שהיה לו בכלל רצון שהיה צריך להתמלא, השמחה הולכת ונחלשת.

דוגמא נוספת היא הרווחת ממון. האדם רצה עד מאוד להרוויח כסף וכבר פשט את רגלו כמה פעמים, עד שסוף סוף הוא רואה שחלומו עומד להתגשם. כשהוא מבין זאת - הוא מרגיש שמחה; כשהוא רואה את הכסף בחשבוננו - הוא מרגיש תענוג. אכן, אפשר לראות תכונה מעניינת שבנפש. הלה אומר לו כבר העבירו לך את הכסף, אבל תראה אותו רק מחר. האם אנו יכולים להבין מה החילוק בין היום למחר? למה הוא עדיין לא מרגיש את התענוג שירגיש מחר כשיראה את הכסף בחשבוננו? אך כן, זו המציאות. את התענוג הוא ירגיש כשיראה את הכסף בחשבוננו, וכעת, כשהוא יודע שמחר יראה את הכסף בחשבוננו - הוא מרגיש שמחה.

סברות של קדשים, שהן עולם אחר של סברות. סוג חשיבה שונה לחלוטין. בדרך כלל כשמכירים אדם מספיק זמן, מכירים גם את סוג חשיבתו, וכשבאים לשאול אותו שאלה, אומרים: אני יודע לפי סוג חשיבתו מה תהיה תשובתו. אך קשה לומר זאת על מי שיש לו גם את סוג החשיבה של חושן משפט וגם את סוג החשיבה של קדשים. ועוד יש סברות ששייכות לסדר נשים, וסברות ששייכות לזרעים, וסברות ששייכות לטהרות. הכללים אינם דומים, סוג החשיבה אינו דומה. כולם שונים זה מזה בתכלית. וזה לא נגמר.

זוהי הסיבה שמי שלא למד הרבה, אינו מתפעל כל-כך מסברות התורה. הוא אומר ככה: שמעתי סברא ברחוב, שמעתי סברא בעסקי ממון, וכעת שמעתי סברא בגמרא. כאילו אומר: אין הרבה מה להוסיף. אבל כשהאדם לומד ולומד עוד ועוד ומגיע כבר לגיל שבעים, הרי הוא רואה שאפילו לא התחיל, ואין לתאר את גודל התפעלותו. אחרי עשרות שנים של לימוד, אנו מוצא בכל עת חידושים.

התרגשות משאלתו של תלמיד

אפילו בפורמט קטן, אפשר לשמוע ממגיד שיעור בישיבה קטנה שכבר יושב על משרתו חמש עשרה שנים. הוא לומד עם התלמידים אותן מסכתות ספורות. הוא לא לומד אתם את המסכתות תמורה כריתות ומעילה. הוא לומד אתן רק בבא קמא וקידושין ועוד כמה מסכתות בודדות. זה הולך לפי סדר, אותן מסכתות, אותם פרקים, הוא כבר הכין וכבר יודע. ואיזו התפעלות יש לו כשבעל כשרון שואל שאלה שמעולם לא נגע בה! הוא אומר: יש לכם מושג כמה פעמים למדתי את העמוד הזה?! אני יכול להקריא אותו באמצע השינה. לא רק למדתי אותו. לימדתי אותו

והשאלה היא גם מהמציאות, כי באמת אנו רואים שאותו ירא שמים, תענוג עצום יש לו בעבודת ה'. אפשר לראות כשהוא מדליק נרות חנוכה, שהוא מתלהב עד מאוד ופניו מאירים מגודל התענוג, בעוד האדם המגושם שהרעבי את עצמו מכל דבר רוחני וכבר שנתיים ימים שלא ראה דף גמרא, שאף שהוא לומד סוף-סוף דף גמרא - אינו מרגיש שום תענוג. מה פשר הדבר הזה?

אין גבול לחידושים ברוחניות

אכן התשובה היא שברוחניות אין גבול **למה שהאדם יכול להשיג, תמיד יש שם חידושים ו'פרישקייט'**, וסיבת הדבר, כי רוחניות אינה מוגבלת, כמו שאמרו **חז"ל**: דברי תורה כל זמן שאתה ממשמש בו אתה מוצא בהם טעם. זו המציאות של רוחניות, ולכן יש לו לאדם תמיד את היכולת להבין משהו חדש, והלא כתב **ה'ישמח משה'** שהתענוג הגדול ביותר הוא התענוג של המוח. האדם לא קלט איזה דבר, לא הבין איזה דבר, ופתאום הבזיקה לו ההבנה - אָהֵהָה, זה הפשט... הדבר הזה נקרא תענוג. מוחו היה רעב וקיבל את מזונו. תמיד התקשיתי, תמיד התפלאתי, עד שברוך ה' התגלה לי ומצאתי את שאהבה נפשי. בשלב הזה יש לו לאדם תענוג עצום בנפשו, כי הנה סוף-סוף הוא הבין.

נמצא שברוחניות יש תמיד חסרון, **שהרי אין גבול בעבודת ה' ואין גבול בהבנת התורה**. אחד סיפר לי על זקנו, מאנשי ירושלים של מעלה, שהיה תלמיד חכם מופלג, שפעם הסביר לו מהו הדבר שמעורר בו התפעלות יותר מכל. הוא הסביר לו שרואים שיש סברות ששייכות לחושן משפט, בבא קמא, בבא מציעא, בבא בתרא, אשר עליהן אמרו **חז"ל** הרוצה להחכים יעסוק בדיני ממונות, וכנגדן יש

שהתענוג בעבודת ה' אינו נגמר לעולם, כי תמיד יש חסרון ותמיד יש מילוי החסרון. זוהי התשובה.

צמצומו של תענוג הבא מן הערב

נתקדם הלאה: לגבי ערב מועיל וטוב, כמה שהאדם יוסיף להתרחק מן הערב ולהתקרב אל הטוב, כך יוכל להרגיש יותר תענוג. נסביר שוב: באופן טבעי יש לו לאדם משיכות, אך ככל שהאדם שקוע בעולם שבו נמשכים אל הערב (שהוא הדרגה היותר נמוכה), הוא משתוקק אך ורק לדברים מצומצמים אשר ברגע שהוא משיג אותם, הוא מאבד בהם ענין, כי אחרי שהחסרון כבר התמלא, אי אפשר להרגיש תענוג נוסף על התענוג שהרגיש בשעת מעשה. אבל אם האדם מפתח בלבו משיכה לדברים שהם טובים בעצם, ומקווה ומתפלל להשיגם, יש לו הרגשת החסרון כלפי דברים שאינם בעלי גבול, וככל שהוא מוסיף להתנחל יותר באותו עולם, כך הוא מפתח את לבו שיוכל לקבל יותר ויותר תענוג.

דוגמא פשוטה: גוי שקנה כרטיס לוטו וזכה בחמישים מיליון דולר. יש לו כבר את הכסף. הנה מה השלב הבא? כשנודע לו על הזכייה - היתה לו שמחה שמעולם לא היתה לו; כשראה את סכום הכסף בחשבון הבנק - היה לו תענוג שלא היה לו מעודו. ומה השלב הבא? הוא הולך לקחת את הכסף ולהפוך אותו לתענוגי העוה"ז. הוא יתן לעצמו דרוו ויעשה כל מה שמעולם לא העלה בדעתו לעשותו. בסדר. פותחים לו את הדלת ואומרים לו: לך. תתחיל ליהנות. אולם איזה דברים הוא יכול לקנות עם הכסף? - רק דברים ערבים. על דברים מועילים אינו חושב ולדברים טובים אין לו בכלל שייכות. אך היות שהוא גוי מגושם, מעולם לא רצה ליכות בכסף כדי להשיג את המועיל. הוא אומר בפירוש. הוא לא

כל שנה לשלושים בחורים אחרים. לשתי אותו מכל צד ואני כבר יכול לומר לך מראש מה ישאלו ומה יקח יותר זמן להסביר ובאיזה מקום יתקשו עם הסיכום. והנה מגיע בחור בן ארבע עשרה וחצי ושואל אותי שאלה שאיני יודע את תשובתה.

אכן כן, כשיש לו לאדם אהבה לחכמה, הוא יוצא מהכלים מרוב הנאה. **התפעלות היא מכך שהוא רואה בחוש שהתורה היא ללא גבול.** אני מבטיח לך שהיא ללא גבול. איך יכול להיות מציאות כזאת שאחרי כל-כך הרבה פעמים שחרשתי את הדף, מגיע בחור צעיר ושואל אותי שאלה שאיני יודע את תשובתה?

לכן זו טפשות להתרגז על שאלת התלמיד שהפריכה את השיעור. יכול היה להרגיש עכשיו טעימה של העוה"ב. אך גאוותו לא נתנה לו. הוא איבד את העשתונות כשראה שאין לו מה להשיב. אם לכתחילה יגש בגישה הנכונה - יתמלא תענוג מזה.

בחזרה אל הנקודה: **דברים רוחניים, מאחר שהם ללא גבול, תמיד יהיה בהם חסרון, וכיון שכן, תהיה תמיד לו לאדם יכולת להשיג בהם דברים חדשים שמעולם לא השיג.** וכך אפשר לראות את הצדיקים קדושי עליון שדיברו על עצמם כאילו הם עוברי עבירה, כידוע מה שאמר הרבי ר' אלימלך זיע"א שבברכת סלח לנו של מוצאי יו"כ, יש לו כבר ארבע מאות עבירות לחזור עליהן בתשובה, ואמר על כך הרה"ק רבי משה יצחק מפשעווארסק זיע"א: הלוואי שהייתי זוכה לקחת מאותן עבירות. הביאור בזה, כי כשמדברים על דברים שאין להם גבול, יש תמיד חסרון וחוסר ידיעה ונפילה ואח"כ תשובה והתקרבות לאלוקים. תמיד יש עוד ועוד חידושים, וזוהי הסיבה

נפגש עם אילי הון ועשירי תבל מכל העולם, ואמר לי שהוא רואה בחוש שמי שעדיין נמצא בדרגה התחתונה ומחפש אך ורק את הערב, הוא אדם מאוד מדוכא בנפשו, לא משנה כמה כסף יש לו. מי שנמצא בדרגה הבינונית ומחפש את המועיל - מחזיק מעמד. ומי שנמצא כבר בדרגה העליונה ומחפש את הטוב - הוא אדם שמח. ההסבר הוא כנ"ל, כי **כשיש לו לאדם רצון לטוב, יש לו בכל עת חסרון ומילוי החסרון והרי הוא מרגיש תענוג בכל עת.**

הנאה נובעת מדביקות הנפש

מכאן נתקדם לעוד נקודה שיסודה בדברי ה'פרי הארץ' שלמדנו. ראינו שנקודת התענוג היא נקודת המפגש בין הרעב והשובע - החסרון ומילוי החסרון. מדוע הוא כך? מדוע מרגיש אז האדם תענוג? רגילים אנו לומר שאין צריך להסביר זאת. האדם יכול אפילו לטעון שמגושם מדי לדבר על זה. מה צריך להסביר? המציאות היא שכאשר אני ממלא את חסרוני, אני מרגיש תענוג. אך טעות גדולה היא.

הרה"ק מוויטבסק מסביר שהאדם מרגיש תענוג כשיש לו דביקות. ברם, כל אחד שואל: מדוע כשיש לי דביקות בבשר אני מרגיש תענוג? וכאן באה התשובה שיש בכוחה לטלטל את האדם, כי זה פותח עולם חדש. כשיש לו לאדם רצון לאיזה דבר, הוא לא סתם רצון להשיגו, אלא הוא **רצון שאחת מהמדות הקיימות אצלו תצא מן הכח אל הפועל. זהו שורש כל הרצונות בכל הדרגות הקיימות.**

יש לו לאדם צורך נפשי אשר בשורשו הוא צורך רוחני - ליהנות. האדם מוכרח ליהנות. אם אין האדם יכול ליהנות, הוא צריך לפנות לעזרה, כי נפשו מחוקה. הוא

מחפש להתעלות. הוא מבקש רק להשיג את כל תאוות העוה"ז. אם ישמע שאפשר לעבור עבירה בקצה השני של העולם, הוא יקח את ידיו ורגליו ויסע לשם. זוהי נפשו וכך מוחו פועל. הוא נמצא אפוא בדרגה הנמוכה ביותר והוא האדם המוגבל ביותר. הוא רוצה להשיג דברים שתענוגם נגמר מהר מאוד.

והנה כיון שהוא יוצא לדרך זו, אחרי שהוא מסיים לטעום את כל התענוגים, כשהוא רואה שאינו יכול להמשיך הלאה - הוא שם קץ לחייו (זה מה שקורה אלפי גויים). זה הסוף. מדוע הוא עושה את זה? כי בעומק נפשו הוא מבין שיותר לא יוכל להשיג תענוג בחייו. זה נגמר. וכיון שהוא מבין זאת, הוא מגיע למסקנא שאין לו יותר מה לחפש בעולם.

דרכו של גוי שאינו רוצה להתאבד

מדי פעם יש איזה גוי שאינו רוצה לקפח את חייו, לכן מה הוא עושה? הוא חוזר אחורנית ומחליט לפתוח קרן לעזור לבעלי חיים חד הוריים. כלומר: לאן מוחו פונה? מוחו פונה לכיוון המועיל. הוא רוצה לעזור עכשיו לעולם. אכן בסוף הוא עושה את זה ג"כ כדי לקבל עוד מין ערב שלא היה לו עד כה. עקוב אחריו ותראה. הוא אומר: את הערב הזה עוד לא היה לי. עכ"פ הוא נעשה עסוק בלהועיל לעולם. הוא הולך לעזור, הוא הולך לשנות את העולם.

עוד יש מי שאינו גוי, אבל יש לו מהלך כזה של חשיבה. אף הוא אומר בדומה לגוי: כבר סיימתי עם הערב, וכעת אלך לשנות את העולם באופן שכולם יידעו שאני זה שמשנה את העולם. מוחו נוסע באופן זה, ובנפשו הוא מרגיש עצבות נוראית.

דיברתי לאחרונה עם אחד שמגייס כספים למוסדות תורה ומתוקף תפקידו

שחלק זה שבנפשו אינו חולה, אבל לא תמיד הוא משתמש בו באופן הנכון. הוא גם עושה עם זה עבירות.

עכ"פ האדם מוכרח לדעת מה זה ליהנות. אין האדם יכול להתענג על ה' אם אין לו יכולת ליהנות. יש הרבה אנשים כאלה, וילדיהם שרויים ברוגז על ה' ועל תורתו ועל משה עבדו. אכן כן, כך נראים ילדיהם של אלו שאינם יודעים ליהנות. הם מתהלכים תמיד ממורמרים. חלק הוא שבנפש שאינו מסודר. הוא לא יודע מה זה ליהנות.

אמנם זה ברור שאחרי שהאדם יודע מה זה ליהנות, עבודתו היא להעלות את ההנאה מערב למועיל ומועיל לטוב. אין ספק בכך, אבל תחשוב שאם זה קרה לגבי ערב, זה היה משהו אחר. היתה לך איזו שלימות שבנפש גם כשנהנית מן הערב, ולכן הרגשת תענוג. ועכשיו שנהנית, אתה יכול להשתמש בזה גם ברוחניות. הפלא ופלא! יש כבר עם מי לעבוד.

הדבר באמת עמוק ומחודש לנו, כי אנו רגילים לחלק את העולם בין מצוות לעבירות. אנו מניחים את קו הגבול באמצע ואומרים: אם זה עבירה, אין זה יכול לעזור למצוה. מאוד קשה למוח לתפוס שאין מדברים עכשיו על מותר או אסור, אך מדברים עכשיו על שורש התענוג. מדוע היה לך תענוג? אם היה לך תענוג, הרי זה מפני שמדה שבנפשך יצאה מן הכח אל הפועל. אך מה? אם אתה יכול להשתמש בה רק בדברים ערבים ולקבל רק מהם תענוג, בסוף תהיה בעצבות.

משביעו רעב מרעיבו שבע

וזהו השורש במה שאמרו חז"ל בענין התאוה והצדיקים אמרו שכך הוא בכל מיני התאוות: משביעו - רעב; מרעיבו -

דומה למי שאינו יכול להתאפק. להתאפק הוא מדה שקיימת בנפש, מדת הגבורה, מדה קדושה ונפלאה. מי שאינו יכול ליהנות דומה למי שאינו יכול להתאפק. זה כמו זה אינו יכול להוציא מן הכח אל הפועל אחת מהמדות הקיימות בנפשו. **התענוג שהאדם מרגיש** כשהוא משיג איזה דבר שכל-כך רצה להשיג, **הוא מחמת המדה שהתגלתה אצלו**. הוא גילה מדה קדושה. ובמי היתה הדיבקות? הדיבקות היתה בהקב"ה. **כשהאדם משתמש במדה שקיימת אצלו, היות שהיא אחת ממדותיו של הקב"ה, הוא מתדבק בהקב"ה. וזה שורש התענוג שיש לו לאדם כשרצונו מתמלא.**

שוב: יש לו לאדם רצון גשמי או רוחני, וכשהרצון הזה מתמלא, קורה משהו בנפשו. התענוג אינו שם במקום שבו הוא נפגש עם הבשר, כי אם הוא עצמו לא היה לו תענוג קודם לכן והבשר שהוא בשר דומם אין לו תענוג, איך ייווצר פתאום התענוג בפגישתם זה עם זה? אין זה אלא שאז מתרחש דבר מה בנפשו. נפשו עושה איזה דבר בשעת מעשה. **היא מצליחה לגלות איזו יכולת אשר בשורשה היא מדה של הקב"ה, וכשהאדם משתמש בה, הוא מתדבק במדתו של הקב"ה ומפני כך הוא מרגיש תענוג.**

קושי ליהנות הוא חולי

אכן כן, **הנאה היא שלימות שבנפש כאשר עושים אותה נכון**. האדם מוכרח להיות אחד כזה שיודע ליהנות. יש שמדברים על מישהו בשפה מגושמת ואומרים: הוא אדם שיודע ליהנות, בקיצור, הוא נהנה מחתיכת בשר, הוא נהנה מלשון הרע, הוא נהנה מדף גמרא... שמעתם פעם את הסגנון הזה? אנשים משתמשים בו. הוא בסדר גמור... הוא טוב לה' וטוב לבריות... מה שורשה של מימרא כזו? השורש הוא

המדה שבנפש. זהו רצונו של הקב"ה, שכל המדות יתגלו ושישתמש בכולן להשגת הטוב.

אם דיברנו על כך שאחת מהמדות שבנפש היא **היכולת לומר 'לא'**, צריך לדעת שיש בזה שני אופנים: אחד, **לומר לעצמו 'לא'**; השני, **לומר לזולתו 'לא'**, אשר לפעמים זה הדבר הטוב ביותר, כגון כאשר פלוני תובעו לדבר עבירה. הנה כמה דרגות יש בתענוג של הנפש לומר 'לא'. עליך להבין שהשורש הוא ממקום טוב ביותר. האדם צריך שתהיה לו היכולת לומר 'לא'. **הצדיקים** פירשו מותר האדם מן הבהמה אין שהאדם צריך לדעת לומר 'לא'. מדה היא שבנפש, אבל היא מתגלית בכל הדרגות.

הבה נלך ממטה למעלה. יש מי שכאשר מבקשים ממנו טובה, הוא נהנה לומר 'לא'. למה? כי אני לא מעוניין. יש אנשים שהרגישו בבחירתם (אנו לא אומרים שזה היה האמת) שהמשגיח שלהם בישיבה עומדים בדרגה זו. אתם זוכרים את זה? - יש לי היום שמחה במשפחה, אוכל לחזור מוקדם? - לא! - מדוע לא? - כי כך אמרתי. התיישב במקומך. אתה רואה שהאדם כל-כך נהנה מלומר 'לא'. אכן שורש הדבר הוא שהנפש אוהבת לומר 'לא', אבל אדם זה נמצא עכשיו בדרגה התחתונה שבזה.

אם נחתור לשורש מדוע זה כך, נבין שזה נובע מכך שהאדם אוהב להרגיש עצמיות, ואם אין האדם יכול לומר 'לא', הוא לא מרגיש שיש לו משהו. אכן אם האדם עולה בדרגה, הוא לומד לומר 'לא' כשזה מועיל. יש גם דוגמא ל'לא' שהאדם אומר במצב ביניים, כגון מי שמאכלי בשר מוטלים לפניו ואומר לעצמו 'לא' כי הוא חושב על הקפה החלבי שירצה לשתות אחר-כך. אין זה ערב לו עכשיו, אבל יש לו

שבע. כי הנה באמת יש לשאול: האם כשהאדם מרעיב את תאוותו הוא באמת נעשה שבע, או שזה רק דרך של התמודדות? לפי הצד השני הוא לא באמת נעשה שבע כשהוא מרעיבה, אבל הוא מתנתק מהבלי העוה"ז וממילא אין התאוה מדברת אליו ואין לו בה צורך. במושכל ראשון נראה כפי הצד השני, כי איך יכול האדם לשבוע אם אינו מקבל את הדבר המשביע? אבל חז"ל לא כך אמרו. הם אמרו: מרעיבו - שבע.

אך התשובה היא **שכאשר האדם לומר לגלות את המדה שבנפשו בצורה של מועיל וטוב, ואינו זקוק לערב, הוא יכול להגיע להרגשת תענוג ושבוע בכל עת, כי יוכל לגלות את המדה שבנפשו בצורה שלא תיפסק לעולם.**

הצורך הנפשי לומר 'לא'

השורות האחרונות זקוקות להרחבה נוספת, אך כעת נאסף את מה שאמרנו עד כה, ונאמר כך: **ראוי לו לאדם שיתחיל לשים לב בכל דבר שהוא מרגיש בו תענוג, שנקודת התענוג היא אותה מדה שבנפשו שנתגלתה אשר בשורשה היא רוחנית.** כך הוא בכל מדה ומדה, כי כל המדות הן מדות שבנפש, בין מדת החסד, בין מדת הגבורה, בין כל שאר המדות. אפשר לראות אנשים שמתבגרים, שנתקעים בכל מיני אופנים. אחד אינו מצליח לומר 'לא'. הוא הסתבך עם חובות רק בגלל שאינו יכול לומר 'לא'. כשמדברים אתו, הוא אומר: הלכתי למטפל מומחה והלה אמר לי שזה מגיע ממקום לא בריא. מישוהו אחר אינו יודע איך ליהנות. כל אלה מדות שבנפש הן, אשר כדי שהאדם יוכל להשלים את עצמו, הוא מוכרח לעבוד על עצמו. כל אחד במקום אחר. **היכן שהוא צריך האדם להסיר את הקליפה כדי שיוכל לגלות את**

תמיד. לא כל אחד עומד באותו מקום, אבל **שם, היכן שזה כבר קיים אצלך, הוא המקום הקל ביותר בשבילך להעלותו** מערב למועיל וממועיל לטוב.

נמצא שהאדם רק צריך להגדיר מה הם הדברים הגשמיים שגורמים לו הנאה. אחד אוהב לנהל ויכוחים, השני אוהב ללמוד את ה'נייעס' ולהוסיף עליו חידושים מדיליה בבחינת שומע ומוסיף. **לכל אחד יש את המקום שבנפש שמפוח אצלו.** מדה היא שכבר נתגלתה אצלו. מדה רוחנית. **עכשיו הוא צריך לקחת את המדה הרוחנית הזו ולתת לה לבוש אחר, וכך יהיה לו תענוג פי כמה וכמה.**

המדות רק צריכות להתגלות

כשאתה רואה אדם שעלה והצליח בעבודת ה', תראה דבר מעניין. לך אחורה לשנות בחרותו ותברר איזה סוג של עוולות הוא עשה. אולי עדיף שלא תברר. הרעיון מובן. העוולות שעשה אז לא היו ממדות אחרות שבולטות אצלו היום. הן היו מאותן מדות אלא שהתפתחו בלבוש זול.

יש אחד מגדולי העוסקים בצרכי ציבור שאני זוכר אותו כיום אתמול בהיותו בגיל שש עשרה, ונדמה היה שחלה טעות בגילו, כי אז הוא כבר היה מעין מנכ"ל של מוסדות שמתחנכים בהם אלפי בנים ובנות. איך אומרים? - המפתחות כבר קיימים, המנועולים - עוד לא. נפשו כבר תססה אז וכבר פעלה אז באופן זה, וכך היא המשיכה להתפתח.

ככה זה. המדה כבר קיימת באדם מינקות, והיא רק צריכה להתגלות, ואין סוף להתגלותה. לכן אפשר להרגיש ברוחניות תענוג תמידי. לא מפני שאפשר להרגיש תענוג מאותו דבר כל הזמן, אלא משום שברוחניות האפשרויות הן ללא גבול.

הבנה שיוכל להשיג את הערב לאחר זמן. אך מה? האדם הוא אדם, ואם אינו יכול לומר 'לא' - אינו אדם. עכשיו לך אמור 'לא' למי שטוב לסרב לו. נניח שפלוגי רוצה שתשיג לו הלוואה בריבית (עם היתר עסקא כמובן), אבל אתה יודע שההלוואות האלה הרסניות בשבילו ואתה אומר לו 'לא'. וכן יש שאתה אומר לעצמך 'לא', כי אתה מבין שזה טוב. אתה נכנס לעולם שבו מוחך יותר פעיל ולבך פחות. אתה מתנגד לרצון לבך ואומר 'לא'. זה מה שנקרא מוח שליט על הלב.

כל התענוגים שורש אחד להם

אבל האדם צריך לדעת שזה לא שיש תענוגים גשמיים כאן ותענוגים רוחניים שם (באופן רשמי, על פי הכתוב בספרים), וכעת הוא צריך לסור מן התענוגים הגשמיים, לטייל בלעדיהם, ואולי יום אחד יקבל תענוגים רוחניים, כי אם כך הם פני הדברים, יטען האדם: אין ספק מוציא מידי ודאי. כלומר, אני הרי זקוק לתענוג. אינני אדם כזה שיכול להעביר את ימיו בלי תענוג. אני מוכרח להרגיש חיות. ואם כן, אינני יכול לוותר על התענוג ולצאת לדרך הארוכה בתקווה שיום אחד אפגוש את התענוג הרוחני. אני מכיר את עצמי קצת ואינני מאמין שאוכל להיות אדם כזה שאינו זקוק לתענוג...

אך כאמור, לא כך הם פני הדברים, כי הפירוש הוא כזה: **אם מרגיש אתה תענוג, הלא אתה מרגישו מהמדה שהתגלתה בנפשך, ואם כן התענוג כבר קיים אצלך, וכיון שתעשה שינוי קטן ותפנה אל הדברים הרוחניים, תיכף ומיד תרגיש את התענוג שם.**

אכן כל אחד מתמודד עם מדה אחרת. זה אינו יכול ליהנות וזה אינו יכול לומר 'לא', זה אינו יכול לנצח וזה חייב לנצח

מה תתנו לו כשיסיים פרק שלם? אכן זוהי הסיבה שהאדם מאבד את ה'פרישקייט' שלו כשהוא מתבגר, כי הוא כבר טעם מכל מה שיש לעולם להציע לו ואין לו כבר מה שיגרום לו תענוג.

זהו החילוק בין הנער לזקן. אצל הנער כל דבר, בין בגשמיות בין ברוחניות - חדש. אצל הזקן הכל חזרה. אתם זוכרים את המג"ש שנכנס לכיתה והודיע: היום תהיה חזרה. כבר לא מעניין. אך כיון שהאדם חי בעולם של טוב, הוא יכול להישאר עם כל ה'פרישקייט' גם לעת זקנותו, כי יש לו את ההרגשה של הבחור גם עתה. כל יום יש לו חמש עשרה הבנות חדשות. **יומו מלא בחידושים ו'פרישקייט', ולכן הוא באמת מלא תענוג.** הכלל הוא שכאשר האדם עובר לאט מערב למועיל ומועיל לטוב, הוא זוכה להרבה שמחה ותענוג. תן לחכם ויחכם עוד להקיש מזה לעוד דברים הרבה.

ה'פרישקייט' של יראי ה' בזקנותם

אפשר לראות שיראי ה' מלאי חיות אף גם בזקנותם, בגיל שמונים ותשעים. הם תמיד עם 'פרישקייט'. כי מהיר לוקח הבחור את ה'פרישקייט'? **מכך שהכל חדש אצלו.**

כל מה שהילד מקבל, זה חדש אצלו. אבל ככל שהילד גדל, הוא הולך ומאבד עוד ועוד אפשרויות של תענוג. אני זוכר אחד שסיפר שאצל המלמד שלו, מי שלמד כל השבוע בהתמדה, קיבל בסוף השבוע שקד אחד שמכניסים למרק. הוי אומר: אפשר באמת להתחיל עם דבר קטן, אבל זה טוב רק לפעם אחת. בפעם הבאה כבר אי אפשר לתת לו אותו דבר, כי זה לא ירגש אותו. צריך להגביה כל פעם את הרמה. לכן אומרים להורים: כשאתם רוצים לתת פרס לילדיכם, היזהרו שלא להגזים, כי אם תתנו להם פרס גדול על סיום של משנה אחת,

יום שני פרשת אח"ק ז' אייר תשפ"ה

מדת הנצח - חינוך והשפעה בדרך הנכונה

להתדבק במדותיו של הקב"ה

בימי הספירה אנו נמצאים כעת במדת הנצח, והנה אם נלמד שורשה של מדה זו, בוודאי תהיה לנו מזה תועלת גדולה בעבודת ה', ונראה שיש בה חלקים שאינם מוכרים אך מעשיים מאוד, כך שהאדם פשוט צריך ללמוד כיצד להשתמש במדה זו.

הקב"ה גילה לנו שהוא מתנהג במדות האלה: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד ומלכות. בעצמותו יתברך אין לנו שום השגה, אבל הוא גילה לנו מה הנהגותיו. והנה **מדת החסד** היא המדה שקל ביותר הן להסבירה והן להתדבק בה, כי **יש לה רובד מאוד פשוט - להטיב לאחרים, להטיב במעשה, להטיב בדיבור, להטיב בהארת פנים**. וכשהאדם עושה כן, חוץ מזה שהוא מקיים מצות עשה דאורייתא, השכינה שורה עליו מאחר שהוא מתדבק במדותיו של הקב"ה. הנה מדוע קוראים לזה 'מתדבק'? לכאורה הוא רק מתנהג במדה זו שהקב"ה מתנהג בה (כדאיתא בדרך ה' שהקב"ה ברא את העולם כדי להטיב, וכן שנינו במסכת סוטה שהתורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים. בתחילה היא מספרת על כך שהקב"ה הליבש את אדם וחווה אחר החטא, ובסוף היא מספרת על כך שקבר את משה רבינו בגיא)?

והתשובה היא שהיות **שכל יהודי יש לו נשמה שהיא חלק אלו-ה ממעל, כל המדות האלה קיימות בנשמתו**, ונמצא שכאשר יהודי משתמש בדרך משל עם מדת החסד, הוא לא משתמש בה באופן חיצוני בלבד, אלא **הוא נותן לאור שבנשמתו לצאת מן**

הכח אל הפועל, ובוז הוא נעשה כלי מוכן **למדת החסד שתחול עליו**, וממילא **יש עליו השראת השכינה**. מדת החסד נמצאת עכשיו אצלו. **והסייעתא דשמיא שלו היא בוודאי בהתאם**, כי מי שהשכינה שורה עליו, הבנתו בתורה מתחזקת והרגשתו לקרבת ה' נעשית באופן נפלא. והרי זו עצה נפלאה. יש שהאדם טוען: חסר לי עכשיו בריכוז, אני לא יכול ללמוד עכשיו, אני מרגיש שאין לי עכשיו את הכלים לשבת וללמוד. והרי הוא מרגיש מחמת כן חלש ביהדותו וכאילו הוא יכול לבלות את זמנו בשינה. אך אם יבוא עם הכוונה הנכונה... אני רוצה שהשכינה תשרה עלי עכשיו. זוהי תשוקתי. לאור כך שאינני יכול ללמוד עכשיו, אני רוצה שהשכינה תשרה עלי. אלך אפוא ואעשה חסד עם רגש וחמימות, הכל כדי שהשכינה תשרה עלי... **אם יעשה כן, הוא יתרומם עד מאוד**, ומן הסתם יתיישב אח"כ ללמוד.

הכנת כלים יותר גדולים לשכינה

הדבר ברור, אך בדרך כלל אין האדם מתחיל לקלוט איזה כח יש בזה, ואף שהוא עושה חסד, הוא עושה זאת רק כמי שכפאו שד. מישהו ביקש ממנו ואינו יכול להשתמט, או אינו יכול לכבוש את רחמנותו, לכן הוא נענה לו. הוא אינו מכוון לדבק עצמו במדותיו של הקב"ה. היסוד פשוט. וכעת נאמר, שככל שנוסיף לעשותו בשלימות, כך זה יתקיים בדרגה יותר גבוהה. פירוש: זה לא רק שיש שהאדם מקיים את המצוה בחמישים אחוז, וכאשר הוא מוסיף לה יותר לב, אז הוא מקיימה

ואתרוג. האדם בוחר לעצמו אתרוג ולולב מהודרים ומושלמים לפי כל השיטות, ומקיים את מצות הנטילה בחמימות והתלהבות. הוא מנענע לכל הרוחות ומודה לה' - ושמחתם לפני ה' אלוהיכם - ומכיר שהקב"ה שולט בכל הרוחות. בזה זה נגמר. אבל אם האדם מבין שהוא רוצה במעשה זה לעשות את עצמו כלי מוכן לשכינה שתשרה עליו, הלא הוא צריך לפעול מצד המקבל יותר נכון כדי שיוכל להיות כלי קיבול יותר גדול. ובכן, **כשהאדם משתוקק בשעת מעשה שהשכינה תשרה עליו על-ידי העשייה, הוא נעשה בזה כלי קיבול יותר גדול.** כך הוא בכל מצוה, גם בלימוד התורה וגם בנטילת לולב ואתרוג, אבל עכשיו שמדברים על סוגיית המדות, הוא מבין שזוהי תכליתו, לא מפני שהוא זקוק לזה כל-כך, אלא משום שהקב"ה מתאוה שתשרה שכינתו בתחתונים. התשוקה היא אתערותא דלתתא שגורמת לאתערותא דלעילא.

כל אחד מרכבה למדה אחרת

והנה לגבי המדות ידוע לנו שיש נשמות שמגיעות ממקום זה ויש נשמות שמגיעות ממקום אחר. אמנם בשורש כולן בוודאי באות משורש אחד, אבל כך אנו יודעים למשל מהאבות הקדושים ומהאושפזין קדישין. והביאור הוא שכאשר הקב"ה רוצה להשרות בעולם את מדת החסד, הוא מביא לעולם את נשמת אברהם אבינו שבאה ממקום של מדת החסד, כך שאם יקיים את עבודתו בשלימות, תוכל מדת החסד לשרת בעולם. עבודתו מצדו היא להכניס אורחים ולפרסם אלוקות אשר אף זה חסד הוא. זה שבתוך ההכנסת אורחים הוא מלמד שיש מנהיג לבירה, באמרו להם כשמבקשים להודות לו: מי זה שהאכילכם? הקב"ה הוא זה שהאכילכם והוא זה שמטיב לכם.

בשבעים או שמונים אחוז. אלא הביאור הוא כזה: **כשהאדם משתמש במדותיו של הקב"ה, הוא מכין כלים שהשכינה תוכל לשרות עליו, ולכן כשהוא משתמש בהן ביותר שלימות, הוא מכין יותר מקום בשביל השראת השכינה הן באיכות הן בכמות.**

כשהאדם עורך שמחה או כל דבר שמתאספים בו אנשים, הוא מכין אולם קטן - יבואו אנשים מועטים; אם יכין אולם גדול - יבואו אנשים מרובים. וכך הוא לגבי האיכות, כלומר, מי יבוא ובאיזה אופן יוכל להיות שם. הנקודה חשובה מאוד.

תשוקה מוסיפה לשלימות המצוה

ומה הפירוש לעשות יותר בשלימות? - נדבר שוב על מדת החסד, ובהמשך נוכל לעבור למדת הנצח. **במדת החסד כל-כך פשוט מה יש לו לאדם לעשות. הוא צריך לגלות כמה שיותר את מדת ההטבה הקיימת בנפשו.** אין מי שיעשה את זה נכונה ולא ירגיש לאחר מכן מרומם. ואיך מוסיפים לכך שלימות? **על-ידי שעושים את זה בתשוקה.** אני רוצה לגמול חסד. חוץ מזה שאין האדם עושה את זה בכפייה, הוא גם מכין את עצמו קודם לכן באמרו: הלוואי שתהיה לי הזדמנות לעזור לזולתי. וכשהוא עוזר לזולתו, הוא אומר לעצמו: זה כל רצוני, להטיב לזולתי.

נסביר עוד: רגילים אנו לחשוב ש**שלימות** פירושה או לעשות את המעשה **יותר טוב מבחינה טכנית**, או לעשותו **עם יותר לב ויותר פנימיות**. אך כדאי להוסיף לשני אלה גם את המילה **תשוקה**, והסיבה פשוטה, כי **כשתכלית המצוה היא המצוה עצמה, אזי אם היא נעשית יותר בשלימות וכל שכן אם היא נעשית עם יותר לב - היא יותר מושלמת.** קח למשל לולב

תהינה קצת יותר חלשות ולא יוכל האדם לעשות בהן כל מה שהוא עושה בימניות? והתשובה היא שמדובר בשלימות נפלאה, כי צד הגבורה חייב להיות קצת יותר חלש מצד החסד, וכך מתקיים שמאל דוחה וימין מקרבת פועלים יחדיו באופן מושלם.

אכן אפשר לראות דבר מאוד מעניין בנצח והוד, שבשונה מהידיים שבהן כל אחת יכולה לפעול לבדה ללא עזרת השניה, הרגליים אינן יכולות לפעול אלא ביחד. וכך הוא בענין המדות נצח והוד. האדם צריך תמיד להשתמש בשתייהן יחד, ואם ישתמש באחת מהן בלבד, לא יסתדר יפה.

כך באמת אנו רואים לגבי האבות הקדושים, שכל אחד מהם השפיע לבדו. בתקופה הראשונה השפיע אברהם, אחריו השפיע יצחק, אחריו יעקב, וכן הלאה. התקופה היחידה שבהן השפיעו שנים ביחד, היתה תקופתם של משה ואהרן שהם נצח והוד, וכפי **שכתוב**: נחית כצאן עמך ביד משה ואהרן. הנהגה היא שפועלת רק כששניהם משמשים ביחד. רק כך יכולים לחדור אל העולם השני. **הכח של נצח הוד ויסוד** הוא לא להשפיע ממקומו, אלא **להיכנס לרשותו של המקבל ושם להשפיע עליו**. למשל **ניצוח** פירושו **להכנס לרשותו של פלוני ולנצחו**. כך מנהלים מלחמה. מרחיבים את הגבול לתוך גבולו של פלוני. **אכן הדרך לעשותו היא על-ידי מהלך של שניהם ביחד - נצח והוד**.

הכנסת האלוקות לעולם המעשה

ומה החילוק בין נצח והוד? - הנה אצל משה ואהרן זה כל-כך ברור וזה מה שמקדם אותנו הלאה. אך תחילה נבאר כדבר פשוט שתפקידם של משה ואהרן היה להוריד את התורה לכלל ישראל. להביא אלוקות לעולם, את זה כבר עשו הקודמים להם.

וכן לגבי שאר האבות, כל אחד לפי מדתו עבודה אחרת היתה לו, ואף שתכלית כולן היתה להשרות את השכינה בתחתונים, כל אחד עשה זאת במדה אחרת, כי כל אחד נשמתו הגיע ממדה אחרת. אברהם ממדת החסד, יצחק ממדת הגבורה (ולכן פשט את צווארו להקב"ה, וכן הוצרך לעשות עוד דברים ששייכים למדת הדבורה), יעקב ממדת התפארת, דוד המלך ממדת המלכות. דוד המלך הוצרך לעבור כל מה שעבר כדי שיוכל להביא מדת המלכות לעולם - דוד מלך ישראל חי וקיים.

נצח והוד פועלות רק בשילוב

כעת נתרחב קצת במדת הנצח. נצח הוד יסוד הן מדות שצועדות יחדיו ותפקידן לקחת אור ולהאיר במקום שיש בו חושך. בסדר האדם (כפי שאומרים בפתח אליהו), בחלק העליון של האדם, יד ימין ויד שמאל הן חסד וגבורה, והגוף הוא תפארת, ובחלק התחתון, רגל ימין ורגל שמאל הן נצח והוד. והנה מה כח יש ברגליים? יש בהן כח להוביל את האדם ממקום למקום. אם ירצה האדם להשיג, בדרך משל, איזה דבר הרחוק ממנו, אם ישתמש רק בידיו, הגם שיושיטן לפניו, לא יוכל להגיע אליו. אמנם יתכן שיקרה לו נס וידו תתארך כידה של בתיה בת פרעה, אבל אין דבר זה מסדר הבריאה. לעומת כן, אם ישתמש ברגליו, יוכל לקום ממקומו וללכת עד לאותו דבר ולקחתו. וכן אם יראה עני שרעב ללחם, יוכל לקום ממקומו, ללכת אליו ולהאכילו. זהו הכח שיש לו לאדם ברגליו. לרגלו הימנית יש כח יותר חזק מרגלו השמאלית, כי כך ברא הקב"ה את האדם שצדו הימני יהיה יותר חזק מצדו השמאלי. כדאי להבין זאת ולראות בזה באיזו שלימות ברא הקב"ה את האדם. חשבתם פעם על כך? מדוע עשה כן הקב"ה שהיד השמאלית והרגל השמאלית

שמאל. לכן תראה שסגנון דיבורו של משה רבינו היה סגנון חריף - 'ממרים הייתם עם ה' מיום דעתי אתכם'. לעומת כן, אהרן הכהן דיבר רכות עם בני ישראל והראה להם פנים שוחקות והשלים ביניהם, כפי שאמרו **חז"ל** שהיה אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה.

הוא אומר: לחדור לעולמו של המקבל, של מי שאינו יודע עדיין שיש אלוקים, ולהראות לו שיש אלוקים, אפשר לעשות בשתי דרכים. אפשר לבוא אליו בכל התוקף ולשטוף אותו באור. ואפשר להביא לו את האור בצורה יותר מצומצמת - אם אביא לו את האור בבת אחת, לא יוכל לסבול. אם אציף אתו מיד בחידושי הרשב"א ובפלפולי הקצות והנתיבות, לא יבין כלום. הוא זקוק לחיוך. בא ואביל אותך לאט לאט... ושני אלה חייבים לעבוד ביחד, כי אם יהיה רק הוד, נוכל להישאר בכתה א'. כלומר, זה טוב, זה נפלא, אין צורך להתאמץ יותר מדי... ואם יהיה רק נצח, זה יהיה חריף מדי. **כשפועלים עם שניהם, אז אפשר לדחוף את האדם כלפי מעלה. יוצרים את הכלים עם החיוך והחום והאהבה, ואז באים בתוקף ומקדמים אותו. ביחד זה עובד נפלא.**

מדת הנצח מוכרת מצד הקליפה

והנה ידוע שבימי הספירה יש לו לאדם עבודה גדולה, כהכנה לקבלת התורה, להשתמש במדות האלה שקיימות בו, כי על-ידי שהוא משתמש בהן, השכינה יכולה לשרות עליו וכך הוא יכול לקבל את התורה. ובכן, מה זה נוגע לו לאדם שיש לו בנשמתו מדת הנצח? מה הוא צריך לעשות עמה? הנה **עיקר עבודת האדם הוא שישתמש עם המדה באופן הנכון**, כלומר, **ממקום נכון שכלב**, כי השימוש הבלתי נכון

אברהם אבינו כבר פרסם שיש אלוקים בעולם. אך להביא את המצוות לכלל ישראל, פדיון הבן, שעטנו, פדיון פטר חמור, וכן כל שאר המצוות, לזה זקוקים היו למשה ואהרן. והסיבה פשוטה, כי האלוקות שהביאו האבות בטרם הגיעו נצח והוד לעולם בכזו שלימות, היתה דבר שבמוח, דבר שאי אפשר להכניס בעולם העשייה. התעלה בדעתך שבשולחן או בידים ורגליים יכירו אלוקות?! הן אלה דברים גשמיים הן ואלוקות היא דבר עליון ונשגב. אך כשהגיע הזמן (סדר יש איך הקב"ה מגלה ומפרסם שמו בעולם), באו לעולם נשמות משה ואהרן אשר הם מדות נצח והוד, עמדו על הר סיני, והורידו את התורה לעולם, באמרו לאדם: הבה ונראה לך. קח אתרוג ולולב הצומחים על העצים ועבוד בהם את ה', כי בעוה"ז אפשר לעבוד את ה' עם דברים גשמיים. **הם המשיכו את האור לתוך עולם העשייה פנימה, לומר שאף בדברים הגשמיים יכולים להכיר אלוקות ואף באמצעותם יכולים להתדבק לה'.**

זה היה תפקידם של משה ואהרן, להוריד את התורה לעולם מסוג חדש, עולם חשוך, עולם מרוחק. להקב"ה יש הנהגה כזו. יש את ההנהגה של מדת החסד שהקב"ה מטיב לבריותיו, ומלבדה יש לו עוד הנהגה שהוא מאציל את שמו ואת אורו אף רחוק יותר, כאילו הולך ברגליים וכובש את העוה"ז ומכניס אלוקות בכל מה שקיים בעולם, וזה היה תפקידם של משה ואהרן.

נחית כצאן עמך ביד משה ואהרן

והנה את החילוק בין משה ואהרן אפשר לראות בפסוקים ובפרקי אבות ובמאמרי חז"ל. משה רבינו היה מדת הנצח, וכיון שנצח היא ימין, הוא היה משפיע יותר חזק. אהרן הכהן היה מדת ההוד, וכיון שהוד היא שמאל, הוא היה יותר רך, בדומה ליד

והשאלה היא: היכן היא מדת הנצח הטהורה? אצל שניהם אינך רואה אותה, כי הראשון שמתנצח לוקח אותה מהסטרא אחרא. יש לו רצון להיות צודק מפני שהוא חי באופן של 'כחי ועוצם ידי'. ואף שהוא נותן לבוש רוחני להתנצחותו, גאוותו הלא נודפת למרחקים. והבעיה היא לא דוקא הגאווה, אלא עצם זה שמדובר ברצון עצמי לנצח. וזה נכון בכל מיני האופנים. העסקן שמזיז כדי שכולם יראו שהוא יודע לנהל פרויקטים כה גדולים. ממרחק של קילו-מטר אתה מריח את זה. האם זו התגלותה של מדה קדושה? ממש לא. זה לא מרגיש קדושה.

ענוה וניצוח חד הן

אכן יש שאנו סבורים בטעות שהדרך היחידה להיות מרכבת הקדושה, היא להיות אדם מהסוג השני. תראה, יש לו מדות כל-כך מתוקנות, טהורות ומאירות, בכל עת הוא מוותר... לא צריך, זה בסדר... והוא מלא ענווה והכנעה... אמת! אבל עדיין, היכן היא מדת הנצח. אם אין האדם יודע מהי מדת הנצח, ברור שאינו יכול להשתמש בה, ואם אין האדם משתמש במדת הנצח, חסר לו בהשראת השכינה, אע"פ שהוא בעל מדות נפלא. הוא יכול להיות בעל החסד הגדול ביותר, הוא יכול להיות אדם כל-כך חם ונלבב, אם אינו יודע מה זה נצח דקדושה, אינו יכול לזכות לשלימות של השראת השכינה.

הבה נפנה למשה רבינו. מי היה משה רבינו? - 'והאיש משה היה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה'. אין עניו יותר ממנו. כל אחד עומד כמותמיה - איך זה עולה בקנה אחד עם זה שהיה מדת הנצח? ולפי האמת, אין זה עומד כלל כסתירה עד שנצטרך ליישבה, אלא אדרבא, זה מה שמסביר מהי מדת הנצח.

עם המדה, הוא הפגם של אותה מדה. הן תראה שאף במדת החסד יש פסולת. אברהם אבינו הוליד את יצחק אך גם את ישמעאל. כשיש חסד באופן בלתי ראוי, זה יכול להיות ענין של זנות. הוא משפיע בצורה שאינה מוגבלת ואף כשהשפעתו פוגמת. לכן נאמר בפרשה זו (פרשת אחרי) על העריות 'חסד הוא', כי השפעה היא שאינה כפופה להגבלותיו של הקב"ה.

כך הוא גם במדת הנצח. אכן את מדת הנצח אנו מכירים בעיקר מהצד השני, כשיש לו לאדם תכונה להתנצח ויצרו גדול לצאת וידו על העליונה. הוא אוהב לחייך או לקרוץ בעיניו ולומר: אמרתי לך... נטייה היא שיש לו לאדם בנפשו לרצות להיות צודק ולנצח את השני. **מדובר בנטייה קדושה מאוד כל שהיא באה לידי שימוש באופן הנכון. אבל האופן הנכון הוא מאוד עדין וקשה להגיע אליו.**

שתי הקצוות הן פגמים של נצח

נסביר מדוע זה כך: בדרך כלל, כשתשאל אנשים, יסבירו לך שכאשר סוגיית ההתנצחות מתעוררת, יש שתי דרכים להתנהג. בכל קהילה אפשר לראות את שני סוגי האנשים, יש את זה שמתווכח ומתנצח ותמיד חייב לומר את המילה האחרונה... שהקב"ה יעזור לו, ולוואי שיהיה לו שלום בית... כנגד זה יש את האברך נעים ההליכות עם הזקנקן הקטן... אתה צריך להכיר אותו... מבחינתו הכל טוב, הכל יפה. הוא לא צריך להיות צודק. אני מוותר, זה שלך, מעולם לא הייתי צריך את זה... הכל מצויין. אם הוא רואה שמישהו לקח לו את מקומו בבית הכנסת, הוא כבר יודע היכן לעמוד במעבר. ההלוח-ילך של האדם הוא שהכל טוב - שלי ושליך שלך. כך היא נטיית נפשו.

בדיבור היוצא מתוך הנשמה, מן הנשמה אל הנשמה - יגלה בזה את מדת הנצח וקדושה במלוא יופייה וזהרה.

איננו רגילים להשתמש בה במדה זו באופן של קדושה, ולכן הדבר נראה לנו קצת רחוק, אבל מדובר במדה קדושה מאוד, והיא נצרכת הרבה כשהאדם צריך לעסוק בקדושה. אתה צריך לקחת אור ולהאירו במקומות החשוכים. חלק הוא מתפקידך. לא משנה איזה סוג אדם אתה. אינך יכול לעסוק רק בחסד ותורה. **על כל אחד מוטלת האחריות להאיר את אור הקדושה בנשמותיהם של בני ביתו ושל כל הסובבים אותו. עליו להשתמש ברגליו כדי להיכנס בתוך עולמם.**

הטעויות בדרכי החינוך

אכן **בדרך כלל כשאנו משתמשים בכח זה, מטבע הדברים אנו מתפעלים** (מיוערת איבערגענומען) **מהמקבל**. כפי שאמרנו לעיל שאנו רואים שני סוגי אנשים, זה שמתנצח וחייב תמיד לצאת צודק וזה שתמיד מוותר, כך הוא אנו יכולים לראות לגבי האב שצריך לדבר עם בנו בענין לקום מוקדם או בענין היראת שמים שלו. אף שם נראה שאם האדם אינו מתקן את מדת הנצח שלו, הוא תמיד מתנהג מצד נטיית נפשו באחד משני האופנים, או שהוא מתנהג בהתעלמות מוחלטת מרגשותיו של הילד - לא שאלתי אותו! בא הנה! שב כאן. אמרתי לך שתשב כאן. נסה לקום ומיד תקבל שתי סטירות. לא מעניין אותי בכלל מה שיש לך לומר... זהו פגם אחד. מצד ימין.

או שהוא חושב שהוא כבר שייך לדור החדש וכבר למד היטב את מקצוע החינוך, ומבין שהעיקר זה החינוך והחום - תבין אותו, תבין מהיכן הוא מגיע, התחבר לרגשותיו, רחם עליו, אל תמחק את נפשו.

יש לאדם כח להילחם עם זולתו ולהאיר בו אלוקות באמצעות נשמתו בלבד (האדם יכול לעבור את כל שנות חייו מבלי לדעת מה זה). **האדם יכול לדבר עם פלוני ולהתנצח אתו, לא מתוך גופו אלא מתוך נשמתו.**

הצדיק מדבר מנשמה אל נשמה

כדי להסביר, נתחיל בסיפור: כשהצדיק **רבי אהרן ראטה** זע"א היה בספינה שהפליגה בדרכה לארץ ישראל, ניגש אליו אחד ואמר לו שעל הספינה נמצא אחד שמגיע ממשפחה טהורה אך נתפס בציזנות ומתדרדר והולך. ביקש הצדיק שיביא אליו את האיש. הוא הלך לקרוא לאיש, אך האיש סירב לבוא. כששמע הצדיק שהוא מסרב לבוא, ביקש שוב שיקרא לו, כך כמה פעמים, עד שהלה נכנע והגיע אל הצדיק. כיון שעמד בפני הצדיק, הרים עליו הצדיק את קולו - מה אתה עושה? אייכה? תראה איך נשמתך נפגמת ונכתמת! יש לך מושג מה זו נשמה של יהודי?!

הלה התחיל לענות, ומיד השתיקו הצדיק באמרו לו: לא אתך אני מדבר, אלא עם נשמתך. הנח! אני מדבר עכשיו עם נשמתך. וכך דיבר ודיבר עד שסיים. הלה נפרד ממנו בפנים זועפות ומיד סר אל מי שהלשין עליו לכלות בו את זעמו - מדוע הלשנת עלי? ומה עלה בסופו של האיש? - הוא חזר ועלה על הדרך המסורה והקים משפחה לתפארת.

רגילים אנו לחשוב שאם אנו מתנצחים עם זולתנו, זה מוכרח להגיע מן הגוף, כי זה מה שאנו מכירים. אולם **אם יחזור האדם בתשובה ויכיר בחסרונותיו ולא יהיה לו שום רצון לצאת צודק, אך יחשוב מה רצון ה', ויכוון להיעשות מרכבה לשכינה, ואז ידבר אל העומד לפניו** (תלמידו או בנו, או כל אחד אחר שצריך להעביר אליו את אור הקדושה)

אחד מהשנים, או שתוותר, או שתישאב להתנצחות בין שני הגופים. **לכן אתה צריך לעבוד על עצמך. דע לך שלנשמתך יש את הכח להשתמש במדת הנצח באופן הנכון.** וזאת עלינו לדעת שהקב"ה יכניס את האדם במצבים שיכריחוהו לתקן את מדת הנצח שלו, **אם מצבים של חינוך אם מצבים אחרים של השפעה. אכן אין הדבר קל להצליח ליישר את הנטייה שבנפש. עבודה קשה היא.**

מדת היסוד עומדת בתווך

מדות נצח והוד תמיד צועדות בצוותא, כפי שאמרנו, ומדת היסוד היא השלימות שלהן, היינו הממוצע שביניהן. כפי שמדת התפארת עומדת בין חסד וגבורה, כך מדת היסוד עומדת בין נצח והוד. ומזה שבנוגע לכח ההשפעה, מדת החסד ניצבת מימין, מדת הגבורה משמאל, ומדת היסוד באמצע. הצדיק הוא מדת היסוד (צדיק יסוד עולם), כי **צורת ההשפעה המועילה ביותר** באופן שייקלטו הדברים בלב המקבל ויתעורר מהם עד שייצא מזה תולדות, **היא שלימות השילוב של נצח והוד אשר רק מי שבטל להקב"ה יכול להגיע לזה.** היכולת מצד אחד להרגיש ולאהוב להיות אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, **ובאותו זמן לומר: זה לא טוב בשבילך.** לא אתן לך לבחור ברע. אני אומר לך את זה כי אני רוצה בטובתך... **זה צריך להגיע מהמקום העמוק ביותר שלו...** לא אתן לך לעשות דבר שאינו נכון. חס ושלום! - לנצח את הרע הוא מדת הנצח דקדושה, והשילוב האמור הוא מדת היסוד.

אף בחינוך הילדים, אם נתבונן במציאות, נראה שזה מה שמסייע לנפש להיבנות. כשאתה נותן לילד לעשות ככל העולה על רוחו - הוא גדל עם נפש שאינה בריאה. וכן

אם תמחק את נפשו, לא יהיה לו כלום... כן, אבל אם אתה הולך עד הקצה בצד הזה, שוב אינך משתמש במדת הנצח, ולא רק זה, אלא אף תראה את השגיאה במבחן התוצאה, כי אף אתה תיעשה כמו המקבל ותרגיש שהכל טוב ואין צורך להתאמץ. האם זה מה שנקרא להאיר אור במקום שיש בו חושך?!

אוהב ומרגיש ואומר את האמת

אכן יש אמת קדושה שאיננה לא זה ולא זה. מדובר במהלך שהתחלתו היא במדת ההוד. **אתה מתייחס לרגשותיו של המקבל, אתה מבין את התמודדותו, אתה בוכה יחד אתו על הכאב שיש לו** מחמת גודל תאות גופו... אני מבין מה שעובר עליך, לא קל, לא קל להסתדר... **ואז מהמקום הזה אתה מתחיל להשפיע. אבל בשביל זה אתה צריך לחזור בתשובה.** בשביל זה הוצרך משה רבינו להיות עניו, כי בלי ענוה אי אפשר לפעול במדת הנצח. **עם מדת הנצח אפשר לפעול רק כשאינ שום מחשבה או רגש של גאווה. מתוך הענוה והרגשת השני, אתה אומר לנשמתו:** אבל כך צריך לעשות. אין שני צדדים בדבר. בסייעתא דשמיא תצליח, כי אני מאמין בנשמתך ואני יודע שיש לך את הכח. אין ברירה, צדיק. זה מה שייטיב לך בזה ובבא... הילד בוכה ואתה אינך מתפעל, כי הוא מדבר מהגוף ואתה מדבר מהנשמה. אם הוא מדבר מהגוף ואתה מדבר מהנשמה, בסוף נשמתך תגבר על גופו, כי היא אמיתית וטהורה. היא אלוקות. הלה באמת מתמודד, אבל אל תתפעל מבכיותיו וצעקותיו. תמשיך לומר לו: אסור לעשות כך...

זוהי מדת הנצח האמיתית והטהורה אשר על ידה תתדבק בה'. אבל בשביל זה אתה צריך להכין את עצמך ולהכניס את עצמך במצב הנכון, אחרת, יקרה בהכרח

האדם ניסה לשכנע את פלוני בדרך זו ולא עלה בידו, בדרך אחרת ולא עלה בידו. הוא כבר מעדיף לוותר. כל מיני מצבים כאלה שאינו יודע מה לעשות. הקב"ה נותן לו לאדם משפחה עם ילדים, ילד כזה וילד כזה, מצב כזה ומצב כזה. כן לומר לא או לא לומר לא? לא יודע, הוא כבר נשוי ואיני יודע אם מתאים לומר לו... זה עלול להצית מלחמה...

הקב"ה מכניס את האדם למצבים כאלה כי הוא רוצה שישתמש במדת הנצח. הקב"ה רוצה מן האדם שיחזור בתשובה ויאמר תהלים ויטהר את עצמו וירגיש מה זה נקרא לדבר מהגוף ומה זה נקרא לדבר מהנשמה, ישים לב לחילוק ויקום ויעשה את הדבר הנכון.

שלימותם של צדיקים שידעו להתרעם

לדבר כזה יש כח עצום. ראינו צדיקים שידעו לצעוק ולמחות, אבל זה הגיע מלב כל-כך נקי. אפשר היה לראות את התנהגותם ואת גודל ביטולם הן קודם לכן והן לאחר מכן. כעלה נידף היו. פלא עצום! איך זה הולך ביחד עם המחאה וההתרעמות? אכן זוהי התשובה. אתה אינך יכול להבין איך זה הולך ביחד, כי כל פעם שאתה מוחה, אתה מרגיש את גאותך, את גופך ואת רצונך העצמי להתנצח. אינך יכול להבין מדוע זה נקרא עדינות, מדוע זה נקרא קדושה.

הן תראה שהאנשים המזוככים ביותר, עם זולתם הם מתנהגים ברכות, ועם עצמם בעקשנות אשר אין זו ממדת הנצח. עקבו ותווכחו. אמנם כן, אין הרבה אנשים מסוג זה. אדם חזק שידוע מה צריך לעשות ואינו מוותר אף פעם. יש לו את הסדרים שלו ואינו מבטל אותו אף פעם. הוא מנצח

להיפך, אם אתה מוחק לו את הנפש (אשר אף זה בא מגופך, לא מנשמתך) - אין הוא יכול לגדול ליהודי ירא שמים. רק אם יש אצלך מקום לרגשותיו של הילד ואתה יכול מצד אחד להרגיש את מה שעובר עליו ולהשתתף עמו בהתמודדותו, ותוך כדי לומר לו מה שכתוב בתורה מבלי ללכת שולל אחר רגשותיו, רק אז אתה בונה את נפש הילד. אף מצד חכמת חיים זה כך. זהו הילד שאפשר לשמוע אותו אח"כ אומר: אני לא יכול להפסיק להודות לך על שתי הסטירות שנתת לי. בימינו זה כמעט בלתי נמצא, לדאבון לב.

קורח לא הבין את זה. אין לנו השגה, אבל כך אמרו חז"ל שראה את שמואל יוצא מזרעו ושאל: למה משה רבינו? והתשובה היא שאף ורק משה רבינו, מאחר שהיה עניו מכל אדם אשר על פני האדמה, יכול היה להשתמש במדת הנצח עד הסוף. אף שיש לו לאדם כשרון דיבור מיוחד במינו וכשרון הנהגה של חד בדרא, אם אין לו את הענוה הדרושה למדת הנצח, אין הוא יכול להכניס אלוות אצל התלויים בו.

הקב"ה מזמין הזדמנויות

ובכן, הקב"ה מדרוך את כל אחד, וכפי שהקב"ה מביא לכל אחד הזדמנויות לעשות חסד, אשר גם שם קיים אותו פגם... האדם אוהב להיות נחמד ולחייך לכל אחד, אבל אין זה מגיע ממקום טוב, מתוך הנשמה פנימה... והקב"ה רוצה שיוכח את עצמו ויתקן את מדת החסד - כך הקב"ה מכניס את האדם במצבים שבהם יוכרח להשתמש במדת הנצח, ואף נסיון הוא. הקב"ה רוצה לראות אם אתה משתמש בגופך או בנשמתך. וכבר אמרו חז"ל: אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהם. עד כה השתמש במדת הנצח באופן בלתי נכון ומעתה הולך להשתמש בה נכון, כי זוהי שלימותך.

זוהי הבעיה שחוזרת על עצמה בכל עת. אלו שהרגישו את הפגם של מדת הנצח על בשרם, כי היו להם הורים שכל הזמן הלחיצו אותם ומחקו את נפשם, יש מהם שאומרים: אני לא אתנהג כך. ומה קורה אתם? הם לא יכולים לומר 'לא' לילדיהם. וכך הם עוברים מהפגם הראשון של מדת הנצח לפגם השני של מדת הנצח. ומה אתם חושבים קורה אחר-כך? דבר כזה הרי אינו יכול להחזיק מעמד, כי זה כמו זה הוא חורבן הבריאה. אגב, מי שיתנהג כך לילדיו מפני שהרגיש שהוריו מחקוהו לגמרי - ירגיש מחוק פעמיים. פעם אחת על-ידי הוריו, ופעם שניה על-ידי ילדיו, כי מאחר שאינו אומר אף פעם 'לא' לילדיו, ילדיו אינם מכירים את המושג 'לא', והרי הם מוחקים אותו בדרישותיהם ורצונותיהם. הנה מזה תראה שמדובר בהתנהגות שאינה מחזיקה מעמד, אך מביאה חורבן לעולם.

רכישת היכולת לומר 'לא'

הדבר הנכון הוא ללמוד מה זו מדת הנצח וקדושה. מפני כך הקב"ה מכניס את האדם במצב כזה, כדי שיוכרח לומר 'לא', ושזה יגיע אצלו מהמקום הנכון. כמה אפשר לשמוע מאנשים שאומרים: המומחה אמר לי שאני אומר לכולם 'כן', אבל זה לא מגיע ממקום נכון. אינני יודע לעמוד על שלי...

אכן כן, המומחה אומר משהו. אולי הוא מדבר בשפת המומחים, ואולי אינו אומר את זה לאנשים הנכונים. אבל יש דבר כזה. ברור שיש דבר כזה. המעביד שלי רוצה שאעשה כך וכך ואינני יכול לומר לו 'לא'. למה אינך יכול לומר לו 'לא'? - כי הוא נותן לי כסף, הוא מפרנס אותי... מדוע אינך יכול לומר לו 'לא'? **אם אומרים 'לא' מן הנשמה, זה כל-כך טהור, כל-כך מאיר, ומביא**

את הרע בכל עת. ובאותו זמן הוא מרגיש ומבין לרגשותיו של האחר. הנה כי כן, עוד צורה היא של שילובם של נצח והוד. מדובר בשלימות נפלאה שמביא את האדם רחוק מאוד.

וכאמור לעיל, אין זה קל. מדת היסוד היא מהדברים הקשים ביותר. אבל **כשהאדם יודע מה הוא צריך לעשות, הוא יכול לעשות בזה תשובה מאהבה.** תשובה מאהבה פירושה: **קח את הבעיות שאתה מכיר מסוגיא זו, בין ממה שאתה לא התנהגת נכון, בין ממה שאתה מרגיש שהתנהגו אתך לא נכון בסוגיא זו, ונצל אותן להבין במה מדובר, והלחם עם עצמך להשתמש במדת הנצח באופן הנכון.**

צרתם של נפגעי מדת הנצח הפגומה

אם האדם עושה כן, הוא מביא את השכינה לעולם. מי שמתבייש, בדרך משל, להתפלל בהתלהבות או בקול. בלבו הוא אומר כדי להצטדק: שמעתי שהיו מקומות, כמו בקאצק, שדגלו דווקא בגישה להשאיר את האש בפנים... אל תזרוק לי שמות של עיירות בפולין או בגליציה. אני שואל אותך: מה קורה אצלך בנפש? האדם חושב שבנפש יכול להיות רק אחד מן השנים, או שלא אכפת לו כלל אם הוא מפריע לאחרים... כשהוא טובל במקווה, כולם מרגישים וסובלים בדומיה, וכשהוא עומד ומתפלל, אף אחד חוץ ממנו אינו יכול להתרכז... או שהוא חושש שמא יפריע לאחרים ולכן הוא שוכב כל הזמן במטה כדי שלא להכאיב אף אחד. בסעודת השבת הוא מדבר הבלים כי יש ילד אחד שאוהב מכוניות. הוא חושב שאפשר לבחור רק באחת משתי הדרכים, או ללכת ולמחוק את כל העומד בדרכו, או להזהר בזהירות יתירה שלא ייגרם שום עניין של הפרעה לאחרים כי הוא מנפגעי אלו שדגלו בצד הראשון.

באופן הנכון, ובזה נתכוון לקבלת התורה. ויהי רצון שבאמת נצליח להתקדם בזה וזכות להשראת השכינה. ולסיום: אמרנו בתחילה שכאשר האדם משתמש במדה זו, הקב"ה מאציל עליו מדה זו מלמעלה. ובכן, כמה כח צריך האדם כדי לנצח את הרע שבקרבו? האדם אינו מוצא עצה בנפשו. אולם אם אתה תשתמש במדת הנצח כשאתה צריך להשתמש בה מצדך, מדת הנצח תשרה עליך מלמעלה ותוכל לנצח את הרע בסייעתא דשמיא.

כל-כך הרבה שלימות לעולם. 'לא' כזה בונה את הבריאה, אף בין אדם לחבירו... אסור לעשות דבר כזה - לא! אסור!...! **הנפש מוכרחת להגיע למקום כזה שתוכל להרגיש את הזולת ולאהוב אותו ולהיות נחמד אליו ולוותר לו, ותוך כדי לנצח במקום שצריך לנצח מתוך הנשמה.**

עבודה היא, ובשבוע כזה, ראוי לנו להתבונן בכל המצבים שאנו נקלעים בהם ולראות איך להשתמש בהם במדת הנצח

מדור אור החיים

ליל שישי פרשת אחרי טו אייר תשפ"ד

הקב"ה מכניס את האדם למצבים בלתי אפשריים

כמעשה ארץ מצרים לא תעשו

מדברי ה'אור החיים' הק' על הפסוקים "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלוהיכם, כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו", אפשר להוציא יסודות רבים. ה'אור החיים' הק' כותב שם: "הנה ידוע הוא כי כל מצוות אשר צוה ה' לעם קדושו, הם מצוות שיכול האדם לעמוד בהם ויטה עצמו אל הרצון לעשותם, וזולת מצוות פרישת העריות הוא דבר שנפשו של אדם מחמדתו ואונסתו עליהם לעשותם, וזולת בהתעצמות הרחקת ב' דברים מהאדם, והם מרחק הרגש ראות העין (כגון שיחיה באיזה אי נידח), ומרחק בחינת החושב". עיי"ש. ומבאר שזה גופא בא הפסוק לומר: בדרך הטבע באמת אי אפשר, אבל אני ה' אלוהיכם, ואם כן תצליחו, כי עם הקב"ה - אפשר להצליח. אלמלא הקב"ה בעזרו - אינו יכול לו, אבל אם הקב"ה בעזרו - יכול לו.

לשונו בהמשך הוא: "ועל זה נתבון ה' בנועם דברי אלוהים חיים, ואמר כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם, פירוש, הגם שישבתם במקום שאנשיה בני זנונים ולא תמנע מכם בחינת החושב (לא יתכן שמוחכם יהיה נקי לגמרי), לצד שישבתכם ביניהם כל

הזמן ההוא, כאומר אשר ישבתם בה, ואין ישיבה אלא עכבה,), וזה יסובב תגברת החפץ בכם, אף על פי כן אנכי מצוה אתכם שתתעצמו לנצח החשק לכל תעשו כמעשיהם, ואמר עוד וכמעשה ארץ כנען וגו' אשר אני מביא אתכם שמה וגו', פירוש אף על פי שאתם באים למקום אשר שם הרגיעה שידה של בחינת הרע הזה, ונמצא בחינת החושב מתעוררת, אף על פי כן מחייב אני אתכם לבלתי עשות כמעשיהם".

ואמרת אליהם אני ה' אלוהיכם

הוא ממשיך לבאר המשך לשון הפסוק: "ולצד שיאמר אדם כי אין מעצור ברוחו בדבר זה, לכן הקדים ה' בתחילה דברו הטוב ואמר דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלוהיכם, כי הן אמת במין אנושי וזולת ישראל ישנו בטענה זו כי לא ימצא בכוחו למנוע עוצם חשקו ממנו, מה שאין כן אתם בני ישראל לצד היותי ה' אלקיכם והיא השגה אלקות, בכח האלוהי ינוצח כח הטבעי גשמי, כי הצורה תשלוט בחומר. כשיסיקים איש ישראל להתדבק בה' אלוהיו, ישלוט בטבעו.

" והוא כמאמרם ז"ל (ב"ר פל"ד) והוא כמאמרם ז"ל (ב"ר פל"ד) הצדיקים לבם

הקב"ה ברא עולם כזה שרוב רובן של שנות קיומו הוא גלות. איך שנחשב, נראה שהתכנית של העוה"ז היא תכנית של גלות, כאשר החל מכמה שעות אחר בריאת האדם, הוא כבר גורש מגן העדן, ואפילו בזמן קיומם של בתי המקדשות, אם לומדים קצת בנ"ך ובאגדות חז"ל, רואים שברוב הזמן המצב לא היה נעים. אמנם היה בית המקדש, אבל היו חטאים ופרשיות ומלחמות בלי סוף.

וסיבת כל זה, כי השלב של מנוחה, יהיו בתקופות האחרות, תקופת העולם הבא, תקופת גן העדן, תקופת 'מחר' לקבל שכרם' (ואין אנו יודעים מה תהיה כל תקופה, וכבר נחלקו בזה הראשונים). העולם הזה שעומד ששת אלפי שנה, לא נברא בשביל זה. אין זו טעות. אף המעט שישבו איש תחת גפנו ותחת תאנתו, לא היה אלא כדי שנדע מה זה המושג של גאולה. אחרת, לא היינו יכולים להשתוקק לגאולה, ולא היינו יכולים לטעום אותה אף לא בנפשינו. כעת יש לנו למה להשתוקק ולצפות. הן זוהי הסיבה שמתאבקים בעפר רגליהם של צדיקים, כדי לקבל מהם מושגים ולדעת למה להשתוקק. ואפשר לראות בחוש שמי שלא התחמם לאורם של חכמים ויראי שמים, יש תחומים מסויימים שבהם הוא דומה לבור. אין הוא יודע על מה מדברים. נתן לנו הקב"ה מושגים של אור, מושגים של גאולה, מושגים של עולם הבא, ועכשיו האדם יכול לעבוד ויתקיים בו עולמן תראה בחי"ך.

אבל לא זהו הזמן. הזמן הוא זמן של גלות. כל יום בשעה תשע, הולכים לעבודה. הוי אומר: **אתה נמצא בעולם הזה עם כל המפרשים. אתה נלחם ונופל וקם ופונה מתוך מצוקתך אל הקב"ה ומתפלל על הרוחניות.** כן, זוהי התכנית.

מסור בידם והרשעים הם מסורים ביד לבם. הפונה בזה כי החפץ והחשק ישנו בלב האדם והרצון הוא במוחו, והם ב' מדרגות שנתן האדון בבני אדם, וכשתודמו לאדם דבר ערוה, הלב חומדה, ואין גמר בחימוד זה, ויכול הרצון התלוי במח למנוע החפץ ולא יעשנו הגם שיחמוד. הלא תמצא בבני אדם שמקבלים תענית, הגם שהחפץ יתגבר בהם לאכול, יבא הרצון וימנענו, וכו' על זה הדרך. וצדיקים תמיד מתנהגים כסדר זה ולבם מסור בידם, שהגם שיתאו תאוה בלבם, יבחר השכל שהיא הנשמה, ואם ישנו באוהה מה' או מפללי התענוב, ישלול הרצון בו וימנע החפץ הגם שישנו. אבל הרשעים הם מסורים ביד לבם, לכל אשר יבוא החפץ בלב, לא ימנעוהו הרצון, ואולי כי אין להם נשמה או שכבר פגמוה ונכנעת היא לפני הרוח שבלב, ולכן אמר ה' כי אני ה' אלליכם, פירוש להיות שבחינת הנשמה בה ה' משרה אור שכינתו באדם, בסוד (תהלים עח, ט) אהל שכן באדם, ומצד זה יש כח באדם לנצח החפץ לפני הרצון."

מבואר שמה שנותן ליהודי כח להתגבר על יצרו, זה לא הגברת רצונו העצמי, אלא התדבקותו בה' והאמונה שכאשר ישרה עליו אור שכינתו, ייחלשו תאוות לבו. זה מה שנותן לו הכח. האמונה בדבר, התפילה על כך, ולימוד דברי האור החיים' הק' בענין זה. זה מה שעובד.

התכנית הרשמית היא תכנית גלותית

אולם יסוד נפלא יש בדיבורים האלה והוא שהקב"ה מביא את האדם למצב של כשלון ונותן לו להילחם מתוך המצב הזה. המושג הזה הוא מושג יותר רחב שלא שייך לסוגיא זו בלבד, וכדאי שנזכור אותו.

בעיות והתמודדויות עד שאנשים אין מוצאים את ידיהם ואת רגליהם, אנו מבינים שהקב"ה החליט להכביד את העבודה, אך לא סתם להכבידה, אלא להכבידה באופן כזה שאפילו לברוח לאי נידח לא יועיל, כי גם שם יש וויי-פיי. ובכן, **מה תעשה?** **תעבוד את ה'.**

להכריחו לסמוך על הקב"ה

סיבה נוספת שהקב"ה מסבב שהעבודה תהיה באופן זה, כי אלמלא כן, היינו מרגישים שאנו צריכים רק למצוא את הפטנט להישאר שמורים, וכיון שנמצא, נוכל להסתדר לבד. אולי נעשה משהו בדומה למה שאמרו חז"ל **במסכת פרה** חצירות היו בנויות בירושלים על גבי הסלע, ותחתיהם חלל מפני קבר התהום, ומביאין נשים עוברות ויולדות שם, ומגדלות בניהם שם לפרה. ברם, אילו נצליח למצוא את הפטנט, **הבעיה לא תהיה זה שקל לעבוד את ה', אלא זה שמרגישים שמסתדרים לבד ולא צריך לבקש את עזרתו יתברך.**

כך מבואר בפסוקים על פי ביאורו של ה'אור החיים' הק': הקב"ה אומר: הכנסתי אותם ואני מכניס אותם במצב בעייתי באופן שלא יוכלו להתגבר על יצרם לבד, וכי ישאלו אם כן איך נוכל לקיים את האזהרות? - ואמרת אליהם אני ה' אלוקיכם. **זו מטרת, שיראו שאינם יכולים לבד וירגישו זאת על בשרם, ואז יידעו כי אני ה' אלוקיכם ורק אני יכול לשמור.** הרי זה כמו שאנו רואים שכל אברך צעיר מוכרח לנסות את כל השגיאות, לעשות את כל ההשקעות המפוקפקות שאביו מזהירו מהן, להפסיד את הכל, ואז לראות שאביו צודק. בכל דבר הוא כך. תחשוב שאתה יכול, תיכשל ותהיה בעצבות נוראית, ואז כשתראה שאינך יכול, תבוא ללמוד. מה תלמד? **תלמד שהתכנית הרשמית היתה**

יציאה למלחמה מתוך נקודת פתיחה בעייתית

חלק מזה הוא מה שהקב"ה טובב שהאדם ימצא את עצמו במצב בעייתי. פעמים שזה כל-כך מצער את הנשמה. רואים בחור שמתדרדר ואומרים: הלוואי שהיה עכשיו כנייר חלק, כי אז לא היה צריך להתמודד אתו כל-כך. הבעיה שהוא כבר הסתבך עם איזו פרשייה וכבר התיידד עם איזה חבר רע, ועכשיו לא קל להוציא אותו. כן-כן. מצב זה הוא לא רק מצבו של הבחור, אלא של כל אחד. הקב"ה טובב שהאדם יצטרך להילחם עם היצר הרע אחרי שהוא כבר שרוי בבעיה. זוהי צורת הגלות.

העבודה שהקב"ה נתן לנו, במיוחד בעריות כפי שה'אור החיים' הק' כותב בפירוש, היא לא מתוך נייר חלק, אלא מתוך נייר משומש. זוהי היהדות. **בא נראה איך תטפל במצב המורכב והמפוקפק.** זוהי התכנית הרשמית. לאור החיים הק' יש רשות לומר זאת. לא הוספנו על דבריו ולא הרחבנו אותם. למדנו מה שהוא אומר ותו לא. הוא מפרש שזה מה שהקב"ה אומר: הורדתי אתכם במצרים שהיא מקום זימה ואני מכניס אתכם לארץ כנען שהיא ג"כ מקום של הקליפה, וכעת אני מזהירכם על העריות.

לפום צערא אנרא

והנה כמה סיבות יש לכך שהקב"ה חפץ בעבודה זו דווקא. הסיבה הראשונה, כי זו עבודה יותר קשה, הרבה יותר קשה, **והקב"ה חפץ בעבודה הקשה, אשר דורשת יותר מסירות נפש, ושכרה יותר גדול.** אכן הקב"ה הוא זה שבחר את דרגת הקושי. אם אנו רואים שבדור האחרון התפתחה הטכנולוגיה בצעדי ענק ויצרה אין סוף

ותירץ ה'דברי חיים' כי הנה באמת צריך להבין איך יתכן שיחטא האדם במזיד ונשמתו מגיעה מתחת כסא הכבוד, אך התשובה היא **שאחרי שנכשל בעבירה בשוגג, הוא נגרר על ידה לעבור עבירה במזיד**. ובזה הוא פירש הפסוק 'נפש כי תחטא בשגגה'. נפש כי תחטא במזיד - בגלל שגגה. והביא שאמרו על **הרבי ר' אלימלך** זיע"א שעשה תשובה עד עבירה ראשונה שהיכה על שדי אמו בהיותו יונק ממנה כדרך הילדים שמשחקין ומכין ושרף ידו כי הרגיש שהכל נמשך מעבירה זו.

על פי זה פירש הפסוק **בפרשתן** כמין חומר: אהרן הכהן סמך את ידיו על ראש השעיר ואמר להקב"ה: כל עוונות בני ישראל וכל פשעיהם, הם כולם בגלל חטאותם, היינו בגלל העבירות שעשו בשוגג, כי עבירה גוררת עבירה ולכן לא יכלו להמלט מלחטוא אח"כ במזיד, ואם כן צריך אתה להקל מעליהם עונשם ולא להענישם כמו מזיד. אהרן הכהן השתמש בזה ללמד זכות על ישראל ולהמתיק את דינם. האמת שכך אמר גם **דוד המלך**: 'בחטא יחמתני אמי'. התכוון לומר: איך הגיע אלי להמשך אחר החטא? כי כבר נולדתי באופן זה.

הגאולה באה מתוך היסח הדעת

עכ"פ כשהאדם קולט שכך זה באופן רשמי... לא שהוא חושב שיש איזו הוראת היתר ח"ו, אבל הוא מבין שזהו המהלך... **דעתו מתיישבת והוא יכול לפנות אל הקב"ה בבקשת עזרה**. כל עוד אין האדם מבין שזוהי התכנית הרשמית של הקב"ה, הוא חי בבלבול וסבור שהוא היחיד שמתמודד כל-כך קשה, אך כשהוא מבין שזו התכנית הרשמית, ואצל כולם זה היה כך, גם אצל דוד המלך, הוא מבין שעליו לחזור בתשובה גם על הראשונות, ובעיקר

שזה יהיה המקום שבו יגיע האדם לאמונה ובטחון, כי כשהאדם רואה שאינו יכול לבד, הוא חי את המאמר אלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו. זה לא עוד מאמר הכתוב בספר, אלא דבר אמיתי שמלווה אותו בכל צעד וצעד. הוא הרי מבולבל לגמרי ומלא ברגשות אשמה ושאר מרעין בישין, **וכל אלה מכריחים אותו הן לסמוך על הקב"ה והן להתפלל אליו בעונה והכנעה והן להאמין שהקב"ה יעזור לו**. ויוציאונו מאפלה לאורה ומשעבוד לגאולה.

חז"ל אמרו שמפני כך הזמינה אסתר את המן לסעודה, כדי שלא יאמרו היהודים: אחות יש לנו בבית המלך. פירוש: שלא יאמרו שיש להם איזו תכנית פעולה. הרבה פעמים כששואלים את האדם מה התכנית שלך, הוא אומר: יש לי איזו תכנית שנרקמת אצלי. הדבר מצוי בעיקר כשהאדם בא לבקש הלוואה ושואלים אותו איך הוא מתכנן לפרוע אותה. הוא פוחד לומר שאין לו שום מושג, על כן הוא עונה: יש לי איזה מהלך. אכן **כשהאדם מבין ויודע, ואף מרגיש בלבו, שאין לו שום דרך ושום מהלך, אז הוא מרגיש באמת שאין לו ברירה אלא לסמוך על הקב"ה ואז הוא מגיע לבטחון אמיתי**. הכניס אותנו הקב"ה לעולם כזה, עולם של גלות, ונתן לנו פרשה שאפשר לקיימה רק באופן זה.

השגגות גוררות אחריהן ודונות

נאמר בפרשתן: וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי והתודה עליו את כל עוונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאותם. הביא **הגה"ק משינאווא** זיע"א בשם אביו ה'דברי חיים' זיע"א ששאל: **חז"ל** אמרו **ביומא** שהסדר הוא: חטא, עוון ואח"כ פשע, ואם כן מה זה שהתורה שנתה כאן מהסדר וכתבה עוון, פשע ואח"כ חטא.

רוצה לתקן את כל הבעיות, כולל את שגגות העבר, דע לך שהכל יתוקן כאשר תתקן את ה'אני ה' אלוקיכם, היינו שתאמין שרק הקב"ה יכול לעזור לך ושום תהיה לך מספיק סבלנות ותדבר אתו - הוא יעזור לך. תשנן בפיו ובמחשבתך אלף פעמים: הקב"ה יכול לעזור כנגד כל ההרגלים. כשאתה עושה את זה, אתה מתקן את הכל.

הקב"ה כאילו בא בתביעה אל האדם: בראתי את העוה"ז עם כל החושך וכל הבעיות על אף שהבעיות גורמות לי כל-כך הרבה צער, הכל כדי שתגיע להכרה זו כי אני ה' אלוקיכם, ובסוף אינך מנצל את העוה"ז!! אכן אם האדם מגיע לאותה הכרה שאינו יכול לבד ורק הקב"ה יעזור לו, הקב"ה אומר: היה לי כדאי כל הצער כדי שתגיע להכרה זו, ושום דבר אחר אינו יכול להביא אותך להכרה זו כמו זה.

לזכור את הפסוק הראשון: 'דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלוקיכם'. אעזור לך. ואם אינך רואה איך, אין זה קושיא. אדרבא, הגאולה באה דווקא מתוך היסח הדעת, היינו שאין רואים שזה מתקדם לקראת גאולה. זוהי העבודה, להתפלל ולהאמין שוב ושוב, ולהבין שלבד אינו יכול, אבל עם הקב"ה הוא יכול, וזה ממשיך על האדם את אור הגאולה.

כך מנצלים את העוה"ז

נוסיף עוד: רגילים אנו לומר שהקב"ה מכניס את האדם באיזה מקום כדי שיתקן שם איזה ענין. כעת אנו רואים שזה הולך כל-כך רחוק שהקב"ה רוצה שיתקן את ה'אני ה' אלוקיכם'. הוא ברא את הבעיה רק בגלל זה, כי בלעדיה לא היה האדם מגיע לעולם לאמונה בה' בדברים שהם מחוץ לדרך הטבע. אומרים אפוא לאדם: אם אתה

ליל שישי פרשת אחרי טו אייר תשפ"ד

נזכור שישי לנו כח לקבל יסורים

בפועל, אזי על ידי זאת ואת חקותי תשמרו ללכת בהם".

צריך להכיר את החוזקות

הנה ידוע שכאשר רוצים לבנות ילד או נער או כל אחד אחר, צריך להראות לו את החוזקות שלו. על פי האופן האמיתי, הכוונה היא להראות לו מה זה יהודי ואיזה כוחות כבירים יש לו בתור יהודי. אם אין מראים לו - אינו יודע, וכיון שאינו יודע, הוא מתהלך שבור ברוחו. כשעורכים במוסדות הלימוד מבצעים ללמוד ולשון פרקים או מסכתות ולהבחין עליהן וכדומה, אחת מהסיבות שמרגישים צורך לעשות זאת, היא כדי להביא את התלמידים למצב שיצטרכו להתאמץ הרבה ואז יגלו מה הם יכולים. הרבה מאוד אנשים שמצליחים לעשות דברים גדולים, בפעם הראשונה, צריכים היו לדחוף אותם חזק, ורק אחרי שעשו פעם אחת וראו שיכולים, המשיכו לבד מרצונם. כך היא המציאות. **כשהאדם מגלה שהוא יכול, הוא רוצה להוסיף עוד ועוד מדיליה.** כשהבחור רואה שהצליח להבחין על מסכת תענית, מתעורר בו רצון לקחת על עצמו מסכת יותר גדולה, כגון מסכת סוכה.

אותו דבר לגבי מסירות הנפש, **כשהאדם רואה מהעבר כמה כוחות כבירים יש לו לקבל יסורים...** במאמר המוסגר, נשים בשנות חייהם המתקדמות, כשפוקדות אותן איזה ענין של יסורים (חבלי לידה), יש שחולף להן במחשבתן: כבר עברתי דברים כאלה, אין צורך להבהל... יש באמת דבר כזה

אפילו קל שבקלים מוסר נפשו למיתה

בפרשת העריות כתוב: את משפטי תעשו ואת חקותי תשמרו ללכת בהם. כתב **ה'בני יששכר' באגרא דכלה:** "יש להתבונן דהנה בכאן הציוויים על העריות, והם חוקים נקראים, ולמה הזכיר משפטים. והנראה דמשפטי בכאן פירושו יסורין, כמו שהפירוש כן הוא בכמה מקומות, והכוונה לפי זה דהנה **השי"ת צוה לנו לקבל עלינו כל יסורין עבור קדושת שמו, ואפילו יסורי מיתה למות על קדושת שמו, וזה הוא בטבע לאיש הישראלי, שדבר הזה ירושה לנו מאבותינו, כאשר רוצים לכוף איש הישראלי להעבדת הדת ח"ו, אפילו קל שבקלים מוסר נפשו למיתה ולא יעבור** (כפי שהיו רואים כן בכל הדורות), והנה כל העבירות הם בכלל כפירה, שמכנסים נפשו תחת מרכבת הסטרא אחרא אל זה, אך אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות (סוטה ג, א) שמדמה שבעבירה אחרת אין זה כפירה (זוהי רוח השטות, שהוא חושב שבעבירה אחת עדיין אין זה כפירה), וכאשר ישים האדם אל לבו איך מוכן לקבל אפילו יסורי מיתה עבור קדושת שמו, אזי יהיה בנקל לו לכבוש תאוותו, כי ישים על לבו כי כבישתו עכ"פ הם יסורים קלים מיסורי מיתה. והנה עריות נפשו של אדם מאוד מתאוה להם, וקשה לו לפרוש (חגיגה יא, ב), וגדלו בעיני יסורי גופו כשמונע את עצמו [מהן], על כן ישים אל לבו כנ"ל ויהיה לו בנקל. וזהו שאמר את משפטי תעשו, היינו **היסורין שצויתי אתכם לקבל עבורי, תעשו ככח כמו**

קשה, היא מזוזה אותו והתווזה הזאת נותנת לו חיים.

אנו קוראים לזה סיפוק משום שאין לנו את ההגדרה הנכונה. אנו אומרים על מי שקם מוקדם מהרגיל או ליבן איזו סוגיא מורכבת, הוא מרגיש אח"כ מלא סיפוק. הדבר אמנם נכון שיש לו לאדם כזה סיפוק, אבל עוולה היא לצמצם את זה כל-כך. זה לא רק סיפוק. **היתה לו חווייה. משהו אדיר עבר על נפשו. וזה מה שעורר בו חלקי חיים.** זה נתן לו להרגיש מבפנים שהוא **דבר יותר חשוב - יש בו אלוקות.**

כשהאדם התייגע באיזה דבר והצליח, לאו דווקא במבחן התוצאה, אלא **הצליח לעשות מה שצריך - הוא מרגיש את נשמתו.** הן כך מברר **בעל התניא** מה דאיתא בחגיגה (ט, ב) בענין החילוק בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו: אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחת, כי הדרך היתה ללמוד מאה פעמים, וכשהאדם לומד פעם נוספת, הוא יוצא מהמסגרת, **והיציאה ממסגרת, היא זו שמרוממת אותו.**

כל אחד לפי דרגתו יכול לדחוף את עצמו מעבר לרגיל. לא צריך בדווקא ללמוד קצות נתיבות בשביל זה. די בכך שהאדם שוטף את פניו, נעמד על רגליו ולומד עשרים דקות בקול ובפירוש המילות. **העיקר הוא שיקח על עצמו אתגר בלימוד התורה ועבודת ה'.**

השקעה משתלמת

עכ"פ בדברי ה'אגרא דכלה' למדנו **שההתגברויות על תאוות היצר, יסורים הן,** אך כעת אנו מבינים שאם האדם נלחם בעודו בבית המדרש על-ידי תורה ותפילה באופן הנ"ל, הרי הוא חוסך מעצמו את יסורי המלחמה עם היצר. אם האדם עובד,

במוח האדם שהוא נזכר ביסורים שהיו לו ואומר: כבר עברתי יסורים יותר קשים מאלה, אני יכול להסתדר. ובכן, דעתו הקדושה של ה'בני יששכר' **שהאדם צריך להתבונן בזה במחשבתו וזה מה שיועיל לו לכבוש את יצרו.**

כוחות שמימיים ע"י התורה והתפילה

נדבך נוסף לזה: ראינו מה'אור החיים' **הק' שכאשר האדם מסכים שהשכינה תשרה עליו, השכינה שורה עליו ואז יש לו כוחות שמימיים.** מה שאין כן כשאין **השכינה שורה עליו, כי אז אין לו כח להתגבר על יצרו.** והנה אחד מהדברים שנותנים לאדם כוחות שמימיים, הוא **התפילה החמימה** שיש לו והתורה שהוא **לומד** כמו שצריך, היינו שהוא מכוון קודם לימודו שהלימוד ירומם אותו, ובשעת מעשה הוא עמל ויגע בתורה שהוא למד. **דבר זה מאיר לו ומבטל את המלחמה בטרם תתעורר.**

מצוי הדבר שבעל הבית בעמיו או מי שאינו יכול ללמוד כל היום, קובע עתים לתורה, אבל אינו קולט שהוא מפסיד מטמון עצום במה שאינו לומד קצת יותר יסודי. זה הכל. אנו לא מדברים על דרגות גבוהות. אנו מדברים על לימוד רציני ויסודי תוך כדי חישוב שיטות הגמרא ומסקנותיה.

כוחה של עשיית אתגר

נאמר בצורה עוד יותר פשוטה: **יש חלק בנפש האדם שמתעורר רק כשיש לו לאדם אתגר, דבר שאינו קל לו, דבר שמכריח אותו להוציא את עצמו מנוחיותו.** לכן אם האדם לומד ומתפלל, אבל הכל בשלוה ובנינוחות, אין הוא נוגע באותו חלק שבנפש. ולענייננו, כשהאדם עומד בפני נסיון, אותו חלק מתעורר. **זהו הכלל. כיון שמזדמנת לו לאדם עבודת ה' קצת יותר**

זאת. אך העצה היותר טובה היא שתנהל את המלחמה קודם לכן וכך תבוא עם כיסוי. זוהי העצה שהקב"ה נתן לנו.

עלינו לזכור יחד עם כן מה שה'אור החיים' הק' אומר לנו כל-כך הרבה פעמים כמה הקב"ה רוצה בטובתינו. כמה חיות יש לו לאדם כשהקב"ה עוזר לו והוא מוצא דרך ללמוד ולהתפלל ולהיזהר בכל מה שצריך. הוא חי חיים מאירים. ובכן, הקב"ה סך הכל רצה להאיר לנו את חיינו ולכן הוא נתן לנו עצות ודרכים להצליח בזה.

בדרך משל, במקום שיש שם נשים, אם הוא קם באיחור ונכנס לשם מיד - רחמנות גדולה עליו. בעל יסורים גדול הוא. אכן אם פיקח הוא, הוא מביא על עצמו יסורים נעימים בבוקר, יסורי היגיעה בתורה, ועושה הכל כדי להתרגש בתורה ותפילה, אז יחסוך מעצמו את יסורי המלחמה עם היצר.

יסוד הדברים הוא שמדובר במלחמה שיש בה יסורים, והקב"ה אומר: אתה יכול למסור את נפשך, יש לך את הכח לזה. זכור

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינוי' במוקדים הבאים:

ארה"ק

ירושלים	מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76
	מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35
	מקוה צאנז	זית רענן
בית שמש	מקווה דושינסקי	שמואל הנביא
	מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה
	ביהמ"ד תולדות אהרן	רח' בן איש חי 66 גבעת ירושלים
	ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944
בני ברק	חדש! קיסק שע"י מקוה פופנהיים	רחוב נהרדעא 18
	חדש! ביהמ"ד הגדול וויזשניץ	רחוב רבי יהושע 18
	בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה
	מקוה בית פנחס	רחוב יואל
	מקוה ויזניץ	רחוב רבינא
	מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5
	ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק נסים פינת עוזיאל
	סופר מילר	רחוב אור החיים
	מעדניית יאפצ'ק	רחוב עזרא
	בית המדרש לעלוב	רחוב ברויער 27 שיוכן ה'
אשדוד	סאטמער מרקט	רחוב חזון איש 33
	בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז
	מאפיית הנשיא	רחוב יהודה הנשיא 8 רובע ז
	בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג
	מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס
	ביהמ"ד בית פנחס	רחוב ינאי 12
	היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבעלזא רובע ג
	ביהמ"ד מאקווא	רחוב התלמוד 9
	ביהמ"ד בית ישי	רחוב חטיבת גבעתי 3
	בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5
ביתר עילית	בית המדרש בעלזא	רחוב הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59
	ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720
	חדש! חנות הופמאן	רחוב מיכאל 10
פתח תקוה	שכונת הבעש"ט	052-760-0162
	מקווה בעש"ט	רחוב מנחם בגין 115 א
קריית גת	מקווה קרעטשניץ	רחוב נתיבות שלום 2
	בית המדרש אמרי חיים ויזניץ	רחוב טרפון
	ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד
מודיעין עילית	בית מדרש באיאן	גרין פארק
	ביהמ"ד בעלזא	רחוב גור אריה
צפת	ביהמ"ד לעלוב	רחוב ט"ז בסמוך למלון רימונים
	ביהמ"ד דרכי איש	הדף היומי 8
תל אביב נתניה	חנות ספרים טובים	קרית צאנז

אם ברצונך לקחת חלק ב**זיכוי הרבים** ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך,

ניתן לפנות ל'מכון הבינוי' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינוני' במוקדים הבאים:

חול

4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
4909 13th Ave	Kosher Discount	
	ע"י המקוואות	מאנרא
50 Division Ave	Central Market	וויליאמסבורג
Phyllis Terrace 25	ספרים שאפע ווישניץ	מאנסי
5678 Park Ave	Zoubris	מונטריאל
5665 Park Ave	Copy BQ	
Lange Leemstraat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van Spangenastraat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
belgielei 80	חדש!! בית הלל	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz Terrace	ביהמ"ד בעלזא	
18 Hildaville Drive	ביהמ"ד הגדול ישמח ישראל	וועסטקליף
105 Hamlet Court Road	ביהמ"ד מילואים לאפור	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם **זיכוי הרבים**, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען **א חלק אין די הוצאות**, ביטע רופט: 718.387.1122

842106199482